

12
3434

LORENZO VELASCO

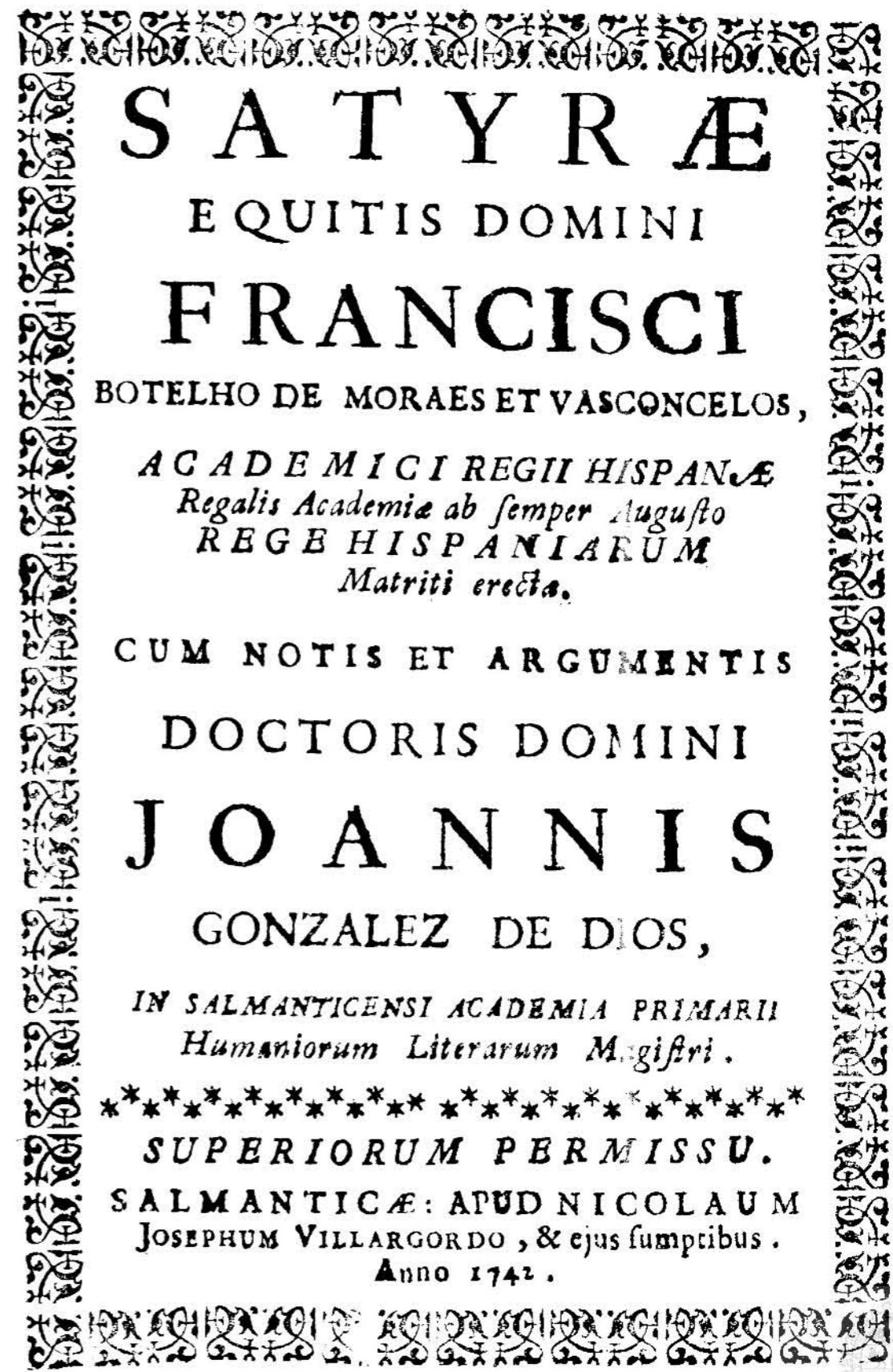
Estante

Cajón

Nº

1155 5

SATYRÆ
EQUITIS DOMINI
FRANCISCI

BOTELHO DE MORAES ET VASCONCELOS,
ACADEMICI REGII HISPANÆ
Regalis Academiæ ab semper Augusto
REGI HISPANIARUM
Matriti erecta.

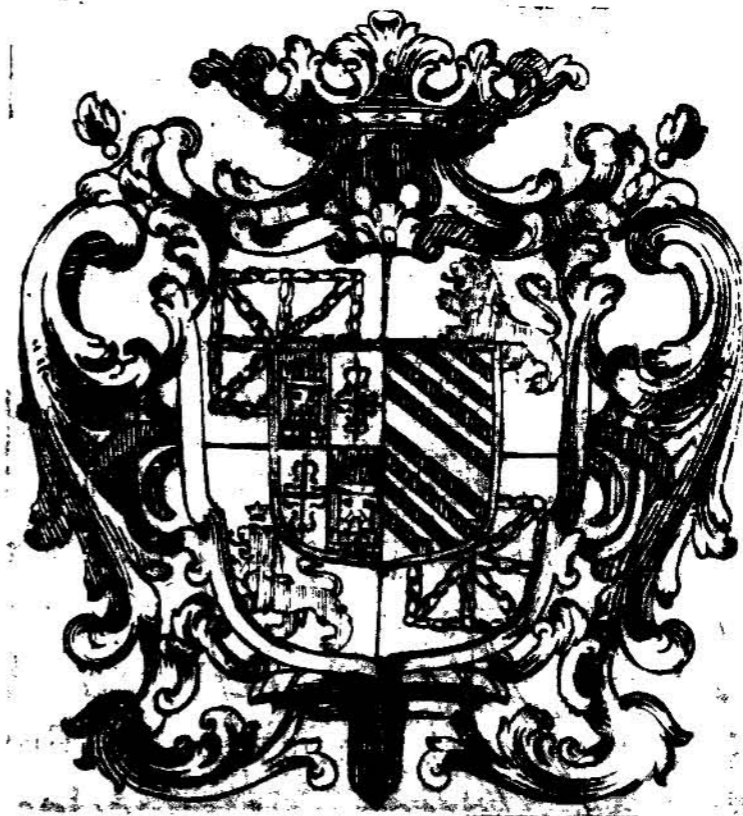
CUM NOTIS ET ARGUMENTIS
DOCTORIS DOMINI
JOANNIS
GONZALEZ DE DIOS,

IN SALMANTICENSI ACADEMIA PRIMARI
Humaniorum Literarum Magistri.

SUPERIORUM PERMISSU.

SALMANTICÆ: APUD NICOLAUM
JOSEPHUM VILLARGORDO, & ejus sumptibus.
Anno 1742.

AD EXCELENTISSIMO SEÑOR
DON DOMINGO MANUEL
ENRIQUEZ DE ANAYA SOTOMAYOR CARRA

NAVARRA ALABA ESPELETA I ESQUIVEL;
MARQUES DE VILLALBA DE LOS LLANOS, CONDE DE
Hablitas, i de Crecente, Marques de Castelnao, Vizconde
de Valde-Erro, Varon de Espeleta, y de Bonallan, Nieto
de los Excmos. Señores Duques de Montellano,
Grandes de Hespaña, & c,

EXCELENTISSIMO SEÑOR.

DEBIENDO yo à la fortuna la
gran honra de que la madre
de mi parienta i esposa as-
sista sirviendo à la Excelen-
tísima señora Doña Clara de
Solis, Gante, i Sarmiento, Madre de V.
Exc.

Exc. i hijas de los Excelentísimos Señores Duques de Montellano, Grandes de España, me desvelaba el cuidado de pensar en algun medio, por el qual entrasse à todos, que soi buen criado de la gran Casa de V. Exc. Ofrecioseme en este tiempo un motivo no improporcionado à mi deseo: I fue llegar à mi mano (no sin diligencia) un exemplar correcto de las Satyras Latinas de el Caballero D. Francisco Botelho de Moraes i Vasconcelos. Las quales, por verlas celebradas de todos los eruditos, me parecieron dignas de ofrecerlas à V. Exc. I mas con la circunstancia, de que el Author de ellas fue uno de los sujetos, que con mas frecuencia concurrían à la conversacion, ò Tertulia de la Excelentísima Casa de Montellano; de la qual habla siempre con empeñado afecto. Reconozco, que en este mismo obsequio soi yo quien mas interessa: pues acredito, i doi grande recommendación à mi Imprenta, saliendo de ella un libro, que lleva en la frente el universalmente

ap.

aplaudido nombre de V. Exc.

Es cuidado comun de todos los que exercitan la noble Arte de la Imprenta acreditar la decada uno con que salgan de ella libros estimables, que traigan utilidad al publico, i que no solo se ennoblezcan con ellos, consiguiendo el agradecimiento de los Doctos; sino tambien mostrando, que tienen à su favor la proteccion, approbacion, i agrado de los Principes: pues entre los hombres, no hai cosa, en que no mande, i tenga parte la Fortuna. Por esta razon se desea, que en todas las acciones humanas sea directora, i guia la Virtud; pero que sea tambien compañera la Fortuna. Yo para el lucimiento de esta accion mia veo en V. Exc. tantas Virtudes, que puedo decir, no es directora mia una sola, sino todas. Resplandece en V. Exc. la generosidad, el talento, el valor, la eloquencia, y discrecion, el agrado para con todos, la benignidad, ahun para con los mas humildes; i en fin todas las excelentes qualidades, que forman un cabal, i per-

perfecto Caballero ; digno de ilustrar la Corte de su Rei , y servir de exemplo à los que aspiraren à la immortal fama , i gloriosa posteridad.

Por lo que toca à la Fortuna , la ha debido V. Exc. el especial , i distinto lustre de un raro nacimiento , que nada tiene que envidiar à los mayores. Por la Varonía veo los ascendientes de V. Exc. todos Heróes , i todos Principes , como lo publica con tradicion constante , i obsequiosa el respeto , i veneracion de toda Salamanca , i su Tierra : no olvidando entre tantos Heróes aquella admirable Heroína , que con Marcial espíritu vengó punzantemente la muerte de sus hijos.

Pudiera yo llenar muchos pliegos , i ahun libros , si hubiesse de contar todas las glorias de la Varonía de V. Exc. : Pero , qué diré de sus lucimientos , y exaltaciones por su Madre excelentísima , i los Tios , i Avuelos , con que se condecora la Excelentísima Casa de Montellano ; en la qual casi es lo menos la dignidad de ser sus Heróes

Yóes Grandes de Hespaña. Pedía un eloquentísimo Escripior el referir las virtudes , lealtad , i excelsas acciones de el Exc.^{mo} Señor Duque de Montellano , Bisavuelo de V. Exc. que , como es notorio , fue instrumento efficacísimo para conservar la Corona à nuestro Catholico Monarcha Philippo V. quando la disputaba toda Europa : pero esto sería materia immensa. Lo que no puedo dexar de decir , es , que esta excelentísima Casa produce solo Heróes , ofrecidos à emplear las vidas , i el cuidado todo en el servicio de nuestros Reyes ; i en defensa , i honroso timbre de la Monarchía. No me desmentirán los Exc.^{mos} Señores D. Melchor de Solis i Gante , Duque de Atrisco , Teniente General de Caballería , & c. : el Señor Don Manuel de Solis i Gante , Caballero del Habito de San Juan , i Mariscal de Campo , Gobernador de lo politico i Militar de la Plaza de Ciudad Rodrigo , & c. : el Señor D. Phelipe de Solis i Gante , Brigadier de los Reales Exercitos , i Gobernador del Casti-
llo

llo de la Ciudad de Paniploña, & c. el Señor Don Jaime de Solis i Gante, Abbad de Ronces Valles, &c. : i el Señor Don Francisco Enriquez de Anaya, Teniente Coronel de Caballeria, & c. i hermano de V. Exc. Es ultimamente esta elevadissima Casa esphera de las mas realzadas Virtudes, i de todas las sciencias. I así espero, que V. Exc. à imitacion de tan grandes, i esclarecidos Ascendientes, recibirá con benignidad esta ofrenda mia. I yo con la nueva obligacion deste patrocínio no cessaré con toda mi familia de pedir à Dios conserve la vida de V. Exc., i aumente las glorias, i grandezas de su Casa. Salamanca, i Diciembre 13. de 1742.

EXCEL^{mo}. SEÑOR

A los pies de V. Exc. su mas rendido,
i fidelissimo Criado

Nicolás Joseph Villargordo
i Alcaráz.

D. JOANNIS PERALBO D'EL CORRAL IN
Salmanticensi Academia Collegæ Trilinguis, Rhetorices, Græcæque lingue, ac utriusque juris Professoris Judicium.

JUSSU Supremi Senatus perlegi hunc Librum
*Equitis Domini Francisci Botelho de Moraes
& Vasconcelos*: nec in eo quicquam inveni, quod sit legibus, cum divinis, tum humanis, aut bonis moribus contrarium. Imo verò omnia in eum tendunt finem, ut profligatis vitiorum monstris, homines ad sobriè, honestèque vivendum traducantur. Id, quod ea perspicuitate Author præstat, ea elegantia, & proprietate verborum, eo sententiarum pondere, ea metri suavitate, ac concentu, eo lepore, eo sale, ut Virtutis præclara species vivis expressa coloribus ad se appetendam quemque rapiat vel fastidiosissimum. Contra verò Vitii turpitude, sordida ejus detecta facie, terreat, conturbet, abigat. Nimirum siue singulas cujusque Satyræ seorsim contempleris partes, siue univertsum ex confusis & inordinatis rebus ordinatè compactum corpus, nihil planè in eo deprehenderis, quod non sit ritè ad difficiles Satyræ Poeseos leges, ac regulas exactum. Sed tamen inter cæteras, quas Scriptor ostendit virtutes, maiorem mihi admirationem movit germana illa Latinæ elocutionis puritas, & concinnitas. Hoc certè has Satyras maximè, mea quidem sententia, commendat, easque dignas reddit, quibus vel Primarius noster suas Annotationes adjecerit. Has quod attinet dignas vicissim judico, quæ tali operi adscribantur. Nam ut vulgò circumfertur *ὁμοίον ὁμοίᾳ φίλον.*

II

Qua

Quapropter totum hunc Librum dignum cen-
seo, qui protinus ad publicam utilitatem evulge-
tur. Ex Imperiali nostro Trilingui Collegio, &c.

D. Joannes Perálbo d'el Corral.

SUMMA DE LA LICENCIA D'EL CONSEJO.

TIENE Licencia d'el Real, i Supremo Conse-
jo de Castilla, el Caballero Don Francisco
Botelho de Moráes i Vasconcelos, ó la persona que
su poder tuviere, para que pueda imprimir, i
vender un libro, cuyo titulo es *Satyra Equitis
Domini Francisci Botelho de Moráes & Vasconcelos*,
compuesto por el dicho. Cónsta de la Licencia
original, que para en poder d'el Author.

CENSURA D. JOSEPHI SANCHEZ HERNAN-
dez, Collegii Trilinguis apud Salmanticensis alum-
ni, Rhetorices, Græcæ Lingua, Jurisque Cesarèi
Professoris.

INJUNCTUM mihi Censoris munus ab Domi-
no Domino Gregorio Ortiz Cabeza, Salman-
tinæ Diocesis Vicario Generali, &c. maxima
cum voluptate suscepi. Nam multis ab hinc diebus
ambieram aliquid quoque opellæ meæ in Equitis
Domini Francisci Botelhi gratiam impendere: qui
relictâ patria, aliisque, quas peragravit, Regioni-
bus, in Urbe nostra sedem suam fixit. Ut videli-
cet Cultor Musarum, inter Musas laudabiliter hu-
mandus decedat.

Scriptit *Persius* tota ipsius vita sexcentos sexa-
gin-

ginta quatuor versus (major numerus in *Persii* Li-
bro non apparet) neque alia opera molitus fuit,
teste Quintiliano. Botelhus verò, paucis diebus (no-
tissima & laudatissima sunt reliqua ejus opera) mil-
le ter centum sexaginta novem hexametris hunc
Librum instruxit; certè aureum, & tanto Viro
dignissimum. Hoc Primarius etiam noster pronun-
tiat in *suis Notis*, quas eleganti calamo exaravit.
Nec ab eadem sententia recedit alter Primarius &
Magister meus *Doctör Dominus Emmanuel Perálbo
d'el Corral*, ut ab ipso sæpè inter domesticas exer-
citationes audivi.

Quo circa, cum hoc volumen omnibus nume-
ris sit absolutum, & nullam in Satyris, aut No-
tis, contineat vocem Catholicæ Fidei absonam,
vel morum nostrorum simplicitate deviam, typis
excudendum puto, quo possit publicæ utilitati pro-
desse. Ex nostro Imperiali Trilingui Collegio, &c.

D. Josephus Sanchez Hernandez.

LICENCIA D'EL ORDINARIO.

NOS el Licenciado Don Gregorio Ortiz Cabe-
za, Avogado de los Reales Consejos, Pro-
tonotario Apostolico, Juez in Curia, i uno de los
seis d'el Numero, i Tribunal de la Nunciatura de
su Santidad en estos Reinos de Hespaña, Provi-
sor, i Vicario General d'esta Ciudad de Salaman-
ca, i su Obispado, por el Ilustrissimo Señor Don
Joseph Sancho Granada, por la gracia de Dios,
i de la Santa Sede Apostolica, Obispo d'esta Ciu-
dad, i Obispado, d'el Consejo de su Magestad, &c.

Por la presente damos Licencia, permissio, i
facultad à Nicolás Joseph Villargordo i Alcaráz,

para que à su costa, sin incurrir en pena alguna, pueda reimprimir el presente Libro, intitulado *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Moraes & Vasconcelos*, attento, que de nuestro orden ha sido visto, i examinado, i no contiene cosa que impida esta Licencia. Dada en Salamanca, &c.

Lic. D. Gregorio Ortiz Cabezas
Vic. Gen.

Por mandado de su Merced,
Pedro Vicente.

FE DE ERRATAS.

IN PROLOGO, vers. 73. sub Principe *corrige* sub
Judice

Vers. 136. ferens, *corrige*. gerens,

Vers. 197. Inguis *corrige*. linguis

In Satyr. secunda. Vers. 146. tutus spectator adisset
corrige. secessum tutus adisset

In Satyr. quarta. Vers. 104. fax *corrige*. fax

In Novis. Pag. 67. lin. 23. Duosæ, *corrige*. Doufæ;

Otras erratas menores se conocen i emiendadas facilmente. Con estas correcciones i advertencia, concuerda este libro con su original. Madrid, &c.

Lic. D. Manuel Licardo de Rivera.

Correct. Gen. por su Mag.

SUMMA DE LA TASSA.

TASSARON los Señores d'el Real, i Supremo Consejo de Castilla este libro, intitulado, *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Moraes & Vasconcelos*, à seis maravedis cada pliego en papel, como mas largamente consta de su original, que para su poder d'el Author.

DOMINO BALTHASARI DE MORAES

PIMENTEL SA ET SARMENTO,

NOBILI DOMUS REGIÆ,

ET IN MILITARI CHRISTI ORDINE EQUITI,

EJUSDEM ORDINIS EQUES

FRANCISCUS BOTELHO

DE MORAES ET VASCONCELOS,

SALUTEM ET PROSPERITATEM.

ULLA unquam tempora (Vir Nobilissime) prudentiora adulandi extiterunt quam nostra. Nil nobis medium inter silentium & adulationem superest : Aut adulandum est, aut reticendum. Eoque inverecundia procedunt assentatores, ut Posteritati imponant, & Regiam indolem Regnantum perniciosam reddant. Nocentissimos bipedum exoso, confugiendum mihi fuit ad ingenuum Satyrarum molimen. Sit unus saltem qui evadat

ex-

expatiatum vilissimi contagii Cataclysmo,
& veluti supereminentis Parnassi vertex,
submersum aspiciat & despiciat Mundaum.
De serviliter naufragis eadem profero quæ
de Fœminis Hippolytus in Tragoedia:

*Detestor omnes, horreo, fugio, execror,
Sit ratio, sit natura, sit dirus furor,
Quoddisse placuit.*

In librum Opus excrevit; quem (ut si-
militer alios jam dudum editos) per otium
exegi; nam mihi nullæ scribendi curæ aver-
tunt somnos. Otium diligo, factum iner-
tius & contumacissimum ab auditorum ha-
bilitate inopia. Delicatiores Ingenia has Sa-
tyras non fastiditis annumerant carmini-
bus. Retusæ mentis, orisque duri audacis-
simus quisque promptius judicabit. Sunt
equidem tot sententiæ quot capita, & ubi
minus capitis ibi plus sententiæ.

Veto & abominor versutas interpre-
tationes; & obsequens nominibus cujus-
cumque ordinis, distichon Martialis epis-
tolæ meæ transcribo:

Hunc servare modum nostri novere libelli

Par

Parcere personis, dicere de vitiis.

Scias tamen, omnia vitia, omnesque
eventus a Satyris nostris damnatos, vera
vitia, & veros esse eventus. Sed artis fuit
omnia digerere per circuitus & ambages,
ne malignè scrutantibus reorum dignitas
aut nomina innotescerent.

Sunt qui libros, præcunte fumosa &
mendacissima thuris profusione, rivalibus
Deorum defacrare consueverint. Sed procul
estote, arduæ Despotum aures; nam facile,
nec inulti, læduntur animi quibus cuncta ad-
sunt, & quos (ut sibi arrogant) vel sæva de-
cent. Hinc causas habuit (Vir iterum atque
iterum nobilissime) ut te dignum & egre-
gium Mœcenatem cooptarim. Si enim stir-
pem respicio (& libenter, nam nos consan-
guinitas olim & genus, deinde morum simi-
litudinis & amicitiae ligamina conjunxerunt)
progeniem deducis a præclaro Joanne Calvo
de Morães, nobilium oppidorum Domino,
in Galleciæ & Castellæ ditionibus. Erat nam-
que inclytus Joannes generosa proles Læni
Calvi, unius ex Principibus, qui sub nomi-

ne

SATYRARUM

EQUITIS DOMINI FRANCISCI BOTELHO
DE MORAES ET VASCONCELOS

LIBER UNICUS.

PROLOGI ARGUMENTUM.

EXECRATUR POETA VERSUS LASCIVOS,
& obiter alia. Afferit omnes Virtutes unam
esse Prudentiam. Satyras denique commendat,
veluti animorum tutamina, &
Honesti cultrices.

PROLOGUS.

NOSCITUR à Doctis Author si Jupiter,
atque
Humanæ Sortes Comœdia, Terra thea-
trum,
Totque Homines scurræ, Marcus (me judi-
ce) Mundi
Primus Homo est: Illum Superi evexere jo-
cantes.
5 Dum se, per Fati blanditus; conglobat aurum
In

ne *Judicium* Regali & suprema potestate an-
tiquæ Hispaniæ imperitarunt. Ab illius præ-
dicto nepote Joanne Calvo de Moræes, qui
tibi sextus est Avus, Majores tuos numeras,
virili serie nunquam interrupta. Omnesque
in Lusitania Nobiles Domus Regiæ alterum
duorum majoratum de *Turzello* (ut lautè
possides) splendida vicissitudine possederunt.
Si additam per Matronas nobilitatem, & si
Virorum nunquam tacenda recensere vellem
facinora, nimis longum facerem. Ideò nec
de te loquar. De te, qui ab omnibus lau-
daris, exemplar editus qualiter indignata
noctem celsiora Nobilitatis clarescere de-
beant luminaria.

Diverberans igitur secula culpæ feracissi-
ma, legatur apud nostros Satyrica Pœsis. Me-
minerint, nobiles & strenuos Viros, liberta-
tem & elatos spiritus, minimèque teterrimam
assentationum decere spurcitiem. Libertate &
Virtutibus astra petiere Camilli, Fabii, Cato-
nes, Scipiadae, & reliqui libertatis assertores.

Vale; & Musarum sodalitio placidè
& utiliter fruere.

SA

2 EQUITIS BOTELHI

In gazam scelerosi (o laus præclara!) repente
 Abjicitur pauper Marcus: prave arsit in Afra.
 Non Afræ prælata Venus, si credis amanti.
 Nec magis irradiat, Junoni imperdita diræ,
 10 Axe Parthenio pellex exuta juveneam.
 Non Pallas placuisset ovans, non forte Diana,
 Pulchra triumphatis referens vestigia sylvis.
 Que non pro turpi consumpsit munera voto?
 Quisve modus mensis? Oneravit prodigis
 auro
 15 Et gemmis scortum. Donec pannosus & ex-
 pès
 Ad mendicantem meruit descendere conchem.
 Tantum de stolido licuit vulvæ! Fugat illum
 Afræ lena Parens, aliis venditque venustam.
 Se super ipse dedit quod gestat filia; sed
 quos
 20 Se super exagitat, Mater dat. Ridet egentem
 Et Genitrix, & nata. Jugo nexuque doloso
 Non pudor abjuxit miserum, sed turpis
 egestas.
 Vilius incaluit Laufejus; namque potiti
 Scortis Marcus opes contemnit, at alter
 honorem.
 25 Judex & dives nostra venerabilis Urbe
 Gallam amat, & duxit; lætus vilesque sa-
 gittas.
 Atque pati immundos Hymenæos, & juga
 vera.
 Publicus est Rector Laufejus, publica conjux,
 Afsiduique patent, nullisque rogatibus ob-
 stant,

30 Ur-

PROLOGUS.

3

30 Urbi habiles ambo. Populis dat jura Maritus,
 Dat populis Conjux. Urbs ridet læta duobus.
 Unde hæc foeda lues? Dicam. Lasciva le-
 guntur
 Carmina. GIGNIT humus similes sibi; ut ar-
 dua fortes,
 Sic tenera imbelles: Versus quoque præstat
 utrumque.
 35 Naso, decus vivax Aganippidos, altaque
 Pindi
 Gloria, cui totas dant sacra cacumina lauros;
 Exul abis; mollisque tuis à versibus, iram
 Fortunæ tolerare nequis; magnisque trophæis
 Heroum, & magnæ Virtuti debita tantum,
 40 Fœmineo plorans exerces carmina ritu.
 Cur aliquid vidi? Vidisti (scimus) inire
 Concubitus natæ Augustum. Non horruit illi
 Cui dederat vitam, petulans auferre pudor-
 em.
 Effare; & temne exilium; tibi libera mens sit,
 45 Magnanimique Equitis vigor, arsque invidia
 ferendi.
 Discitis, o nostri, labem, non discitis œs-
 trum
 Grandiloquum, rari nec lumina docta Poetæ;
 Pessima inutilitate sed estis inutiliores.
 Ægrotos animo passim plures video, quam
 50 Corpore fert agros Autumnus, prædia grata
 Pharmacopolarum, Vespillonum, & Medicor-
 um.
 Heu! Ubi nunc rerum vultus in origine
 pulchri?

B.

Elo-

4 EQUITIS BOTELHI

Flores, & Zephyri, gens aurea; & aureus
Orbis;

Cur Saturne, malus stultusque, superstite
prole,

35 Infabricatum glutis & sine imagine saxum?
In causa est infans, quod fulvi Secla metalli,
Verque tuum pereat, quod candens ardeat
Æstas,

Et coquat ad limum tot flumina nectaris, &
tot

Undantes lactis rivos, mellisque fluenta.

60 Ut tunc Saturnum, tenuantes murmura
prolis,

Gnosiaci populi fallebant cantibus, utque
Sapius Hæmonidum sublapsam carmine Lu-
nam

Restituunt sonitus, ita, verum ne audiat Ora-
bis,

Assentatorum Collegia constituuntur;

65 Gens crepitans chartis, Clytieque ad fidus
herile.

UNDA CREAT pisces, pulchras pomaria
fruges,

Cultus ager messem, Assentatio prava Ty-
rannos.

Jus erat in pretio; jam delatoribus omnes
Divitias, decus, & vitam everfare facultas;

70 PUNIT inauditos non æqua potentia cives.

Agnosce invigilans cautè. SI DESIDE visu
Torpet Aristorides, vitula vitæque carebit.

FISCI CAUSA mala est, recto sub Principe
tantum.

EG.

PROLOGUS.

Estò, inquis, Satyram laudo, libata mederi
75 Si possit multis. Leger unus; & Urbe legente,
Vix probus unus erit. Fateor; tamen inclytus
unus

Regna est, & Regis clypeus, Numenque
suorum.

Dardaniæ stantis pugnaces respice campos.
Europæ atque Asiæ rabidis crudescit Enyo

80 Viribus; occumbunt acies, stagnantiore exit
Ad strages, aliisque rubescit Xanthus in undis,
Sol nimbo emoritur telorum, percitus aër
Et nebula, & moritur fremitu, labefacta rui-
nis

Emoritur tellus, moriuntur denique cuncta,

85 Et sava in cunctis vivit mors. Hectore ful-
tum

Permanet imperium Priami, spesque alta ne-
potum.

Nil Danai, nil tela nocent, nil Mulcibem
ipse,

Nil Fata. In cinerem postquam mors Hectore
ra vertit,

Troja abit in cinerem: pariter steterantque,
caduntque.

90 Unus erat, pacique bonus, curisque togatis,
Eloquique potens, cujus Catilina secures
Fulmineas exul sensit, pejorque Cerbegus,
Quique Sibyllina conspexit nocte propinquum
Lentulus imperium, laqueo Rex guttura frac-
tus.

95 Festinos voti contra, nimiumque furentes,
Temporiùs vigilans Consul, te reddere pergit

B 2

Ro.

6 **EQUITIS BOTELHI**

- Roma tibi, Romamque Deis, se vindice, tutis.
 Quæ tantis meritis æquantur, plurima
 quamvis,
 Præmia? Nil petiit nisi famam; dumque ma-
 nebunt
- 100 Romuleæ gentes, Custos memoretur ut omni
 Posteritate rogat, nullo non victor in ævo.
 Sed famam post fata vetas, ridesque Ma-
 gister
 Clamose, & graibus corvisque sonantior atris.
 Non te quidquid adhuc venerantur secula
 summum,
- 105 Non Hippocrenes candor, non Martia frænâ
 Roma. Supervacuum & nociturum tollere si
 vis,
 Teque, tuosque simul centones tolle procaces.
 Proh ridenda nimis turba hæc! Non aptius
 unquam
 Democritus doctum crispasset ad omnia na-
 sum;
- 110 Quique volutabris cœnosis exit, & ut sus
 Prosubigit pedibus fastus ostrumque Platonis;
 At tu, laurigeris Lector devote Camænis,
 Aspernare apinis & garrulitate petulcos,
 Ut teneas fidus quod de Virtute loquamur.
- 115 **OMNES** Virtutes una est Prudentia, quid-
 quid
 Dictet Aristoteles. Variantur nomina tantum
 Actibus. Associat populos, delicta coercet,
 Et tribuit cunctis rectè tribuenda, vocatur
 Justitia. Exorat dono redolentis acerræ,
- 120 Et sacris, temploque Deos, cognomina mutat
 Rel-

PROLOGUS. 7

- Religio. Meditatur summa, & ad omne pe-
 riculum
 Pro patria, & fama sub eundem pectora fir-
 mat,
 Illi nomen erit Constantia. Spernit & odit
 Illecebras Paphias, arcus, mollesque phare-
 tras,
- 125 Nilque voluptati concedit, casta putatur
 Temperies. Eadem reliquo de nomine dicas.
 Spiritus haud aliter noster: licet unus &
 idem,
 Dum noscit, Mens solùm est, odit, amatve,
 Voluntas,
 Inque novum nomen memori convertitur actu.
- 130 Agmina Divarum si sint, Prudentia dux est.
 In vitium, hac sine, verget Virtus. Sæpe
 ruinam
 Intulit imprudens Clementia. Consule Eurcas
 Caudinas, captoque ligamina demta Sinoni.
 Sic reliquæ. Nostris celebra tur versibus una.
- 135 Una inquam, sacro de vertice vera Minerva
 Orta Jovis, galeamque ferens, hattamque
 coruscans,
 Et pariter clypeo, tutataque Gorgone pectus.
 Hac bellante, aries violentius eripit arces,
 Transabit & turre crinita falarica flammis;
- 140 Et sequitur Mavors, sequitur Victoria Divam.
 Si Pax alma Deam decuit (vult ipsa) vacan-
 tem
 Artibus utiliter cultis, studiisque vide nus.
 Solis in Occatus, Solisque inq̄irit in Ortus,
 Inque Poli nullo tepefactas Sole pruinas;
- 14; Et

- 145 Et meritis tutela venit, Jove digna Virago:
Hispanos forsan circumvectabere lucos.
Intonat incurfus latronis: Redde crumenam;
Aut animam. Quid ages? Sed ne spolieris
inermis,
Armatus spolias; nam terres ense rapacem;
150 Incidis in furem nec tu, prædo incidit in te;
Fisque rapax, ipsi dum spem rapis ipse rapinæ.
Non aliter Civès odiis cùm fortè vicissim
Exarsere duo, vindictam cautiùs ardens
Occupat, atque hostem tollit, curasque timendi.
155 Sic Vitii nobis minitatur bella tumultus.
ANTEVENI prudens, & perdere perde prærantem.
Arma dabunt Satyræ, simul & prudentia;
regnans
Armata in Satyris. Vinces edoctus, erisque
Votorum mensura bonis. Hoc discite Patres,
160 Hoc facitote legat natus, faciatque Magister
Quem pariter vestro Patrem dixistis alumno;
Induit in florem dum sese ductilis ætas.
Tuque puer, chartis quondam detentus iniquis,
Pervigili studio cessatas corrige noctes.
165 Macte ingens Juvenis conatibus: Elige nomen.
Seu tibi magnanimo dici placet alter Iason;
Nil moror. Epoto flagrent Acherontis ab igne,
Lethifera in pugnam revomentes Tartara tauri,
Te metuunt, pavidosque jubes submittere colla

170 In-

- 170 inque jugum, & tractus gressum tardantis
aratri,
Languidaque in morem palearia vertis habenæ
Nec istis infomnem pelli advigilare colubrum.
Seu Meleager eris, perimes, renuente Diana,
Setigerum ultorem, & falcati prælia dentis.
175 Thesea seu supra conaris major haberi,
Monstra cadunt, nullumque tuæ subducitur
iræ.
Te Marathon; te Creta canunt, Epidaurus,
& Isthmos,
Nec taciturna tuas ad Laudes hæret Eleusis:
Forsan & Alcidaë titulis capiere, dabuntur.
180 Ipse Cleoneos latè discindis hiatus,
Et pede colla teris victi, setamque comantem
Cessat inexhausta, subitaque propagine mon-
strum,
Mira veneniferæ renovans certamina Lerna.
Procumbitque Gigas Libycus, nescire coactus
185 Quæsitam Telluris opem. Triplicisque cruenta
Pectora Geryonis, cui ternæ stamina rumpunt,
Confliguntque simul Parcæ, suntque Atropos
omnes.
Nobilius certè nomen, facinusque, ruentem
Tot scelerum noxæque gregem prostertere,
qui vos
190 Non leo, non aper, aut ursus viduare mi-
natur
Corpore, sed totos suibus mutare vel urfis,
Namque animos mentesque premit. Ni tutus
Ulysses
In magicas pestes, virgam, & cantamina suc-
ci, Af-

Afforet, & sciret detrudere: fortè sodales
 195 Nunc quoque grunnissent Circeò in carcere
 porci,
 Hortorumque avido fœdassent gramina rostro.
 Vos igitur, comites, linguis animisque favete.
 Dux Ithaco Maja genitus, mihi maxima Vir-
 tus.

PRIMÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

CALLIOPE VATI SILENTIUM INDICIT. digito labiis admoto. Negat Poeta se à Satyris scribendis abstinere posse: & varias causas pro re proposita adducit. Alexandrum, Macedonia Regem, sugillat. Mox Appium Claudium, Romanae Reipublice Decemvirum. Deinde Domitianum Imperatorem. Martis stuprum Iliam vitiantis reprehendit. Deridet etiam Chionem vetulam & adhuc lascivie pronam. Calliope verò conatur illum probis monitis quasi ad respicientiam adducere. Post multam denique inter ipsos contentionem, Poeta sententia initio prodita tenacissimus, in suscepto proposito perseverat.

SATYRA PRIMA:

QUID digito premis ora? Vetes licet, elo-
 quar. Eheu!
 Eloquar: & Satyris operam dabo. Quo piger
 olim Per-

Perfius, & quo ingens Juvenalis pulvere lusit,
 Cur non succutitur noster currus? Juvet Artes
 5 Ingenuas coluisse, juvet non dura Minerva.
 Nugarum fatuos idem si purgor amores,
 Purus, & ad nullum docilis pallere tribunal.
 Nec mi testiculi fibram finxere paterni
 Aut cornu, aut ferro. Nobis data bilis, & acer
 10 Nasus, & indomita est jecoris petulantia sicci.
 Servos tot vilis non pavit Spartacus unquam
 Urbis ad excidium, quot reptant fæce Latina
 Artis ad exitium Vates. Revocantibus istis
 Barbaries indocta redit, quam Græcia quon-
 dam
 15 Runcatrix Latio dumoso culta revulsit.
 Pluris erunt, subito dederit quibus impete li-
 mos
 Garrula Castaliæ Nais. Laus maxima, siquis,
 Centum quam Medici nequeant inhibere,
 phrenesi
 Perfurit alsidua. Similem me crede, severa
 20 Sanctaque Calliope. Quid refert unus ineptis
 Partibus accedam? Veluti cum fortè caterva
 Ranarum vastas cogit strepitare paludes,
 Non ideo infomnis magis est vicinia, fæce
 Insurgente nova: quamquam sit Homericæ ra-
 na
 25 Limnocharis, multumque furens à Vate coa-
 xet.
 Aspicias, Alecto quantos erexerit audax
 Ignivomos rictus, tumefactaque colla veneno?
 Hinc nemora in classem descendunt, quæ
 Nymphis
 C Equæ-

12 *EQUITIS BOTELHI*

Æquæva & scopulis, bimari sata Pyrenæo:
 30 Numina Phlegæus nequicquam exterruit ag-
 ger,
 Thessala quod nostro caruerunt prælia monte:
 Vix tamen & fraudata comis & cortice sylva
 Sufficit in proras. Illas conscendit Iberus.
 Vexillis rugiant Euro crepitante Leones.
 35 Arma parat Gallis atavus millesimus Hector,
 Et cognata Venus. Brumales deserit Alpes
 Allobrogum metuenda cohors. Non parva
 minatur
 Anglorum suspecta quies, lentique Batavi
 Consilia. Occursant acies: lituúsque Booten
 40 Conterret, pavidósque jubet non stare Trio-
 nes.
 Cycloperum capienda domus, regnùmque ca-
 noræ
 Parthenopes. Repetant glaciale Theutones
 Albim.
 Cur Cynici non more vafri, mea dolia
 volvam,
 Nempe laborantes dicar ne fortè tot inter
 45 Desidiosus: si das dolia dicere saltem
 Versiculos? Morbus transacto increbruit ævo:
 Nil aliud faciam nisi nugas promere, quam-
 quam
 Det Lachesis potare mihi centesima multa.
 An melius reticens torpebo insulsus in-
 crique,
 50 Contentus vitam retinere, abrodere fruges,
 Et pars esse, inter pecuaria ceu caper unus?
 Detegit & punit maculas Rhadamanthus
 apertas. AUT

SATYRA PRIMA.

13

AUT FAC quod vis audire, aut quod fece-
 ris audi.
 Magnanimus, Sapiens, & Stóicus, & bonus,
 & vir,
 35 Propositique tenax, ubi nunc? ÆTAS agit
 omnis
 Aut pravum, aut aliud: sociat pars major
 utrumque.
 CONSULTOR vitium deterrimus. Inde
 malorum
 Est summum indomita pravæque cupidine
 duci.
 Præbet Alexander funesta exempla. Quis illo
 60 Vel miserabilior, vel peior homuncio vixit?
 Jam defrenatæ soboli pater ipse Philippus
 Sordebat, tellusque patri regnata Philippo.
 Jam Jovis exoptat dici, celeratque quod
 optat.
 Pandite Pellæo victori, Juppiter Hammon
 65 Quas habitat sedes. Properat meritoria turba
 Pontificum: melius caupones dixeris Afros.
 Intima thuricremis redolent altaria flammis,
 Et pecudes pecudi mactantur victima Divo.
 Reliquias frustra Boreas invasit edacis
 70 Mulciberi, nulla cineres turbante procella.
 MENTITUR vanus miracula vana Sacerdos,
 Et stolidi populorum credulitate juvatur.
 Mox responsa Dei finguntur. Venditor illis
 Emptorem natum Hammonis Divúmque sa-
 lutat.
 75 Salve, magna Jovis soboles, aliámque datura
 Progeniem dignam Solio stellantis Olympi.
Ta-

Talia dissimulas? O certè corniger Hammon!
Jam Mundum spoliare decet, jam evertere
tota

Imperia. In prædam cupientis plura Tyranni
80 Orbis eat, quantus gelidumque interjacet
Istrum,

Gemmiferamque Thetim, placidos ubi com-
putat annos

Primo Sole calens, & nocti concolor Indus.
Dedidicit patriam: traxere Eoa bibacem
Musta, trahunt furem gazæ, turpemque cy-
nædi.

85 Post Asiæ fatale jugum, majora paranti
Mors juxta Euphratem, Nilum prope conti-
git urna.

Sed nec Alexandrum coluit Memphitica tellus
Vana scatens aris, non pellax turba Ca-
nopi,

Barbarus altrici non quisquam conscius undæ.

90 Implent muneribus Pharii (nil turpius) ibin,
Quadrupedésque Deos. Adytis fuit horror
Ichneumon,

Thure vaporifero caluit Crocodilus in aris;
Atque aurum auratus turpavit Cercopithecus.
Numina quin etiam Phariis porrexerat hortus:

95 Carnificem tamen & Mundi sprevere latro-
nem.

Sequanus, Ægyptum delatus, credidit esse
Ingentem membris, quem novit nomine
Magnum.

Metiri cupiens, admirarique cadaver,
Nil penè invenit. Parvos quos invenit aprat
100 Col-

100 Collectos dextræ cineres. Antroque recedit
Utilis admonitor tumidis Regnantibus: ECCE
O REGES, dixit, VASTATOR ET ARBI-
TER ORBIS!

Nec plura. Excussus dextra digitisque remissis,
Exiguus cecidit pulvis; ventoque per agros

105 Dispersus, coeno & fæci se immiscuit imæ.
Quid mihi cum nihilo? Magnæ peto moe-
nia Romæ.

Illic libertas, illic nitidissima forsan
Sæcula, non fulvo lucem faciente metallo,
Sed Decimi fulgore Viri. Sedet Appius, audi.

110 Pelle undam, coetus sceleratos discute, Lic-
tor,

Et da mancipium domino. Sic imperat ardens
Mancipium sceleris; qui tunc erat arbiter
Urbis,

Atque Pater patriæ. Sed inarsit Martia bilis,
Pectus adest Bruti; credas, aditare Catonem.

115 Franguntur fasces: fugit Appius: horrida
Romam

Plebs agitat; pereunt Lamia, superante po-
pello;

Sola nec arrepto cecidit Virginia, cultro.
Sic Trojæ calcatus apex, turresque Saganthi,
Sic Phaëthontei rapiebant plaustra jugales.

120 Præcave: nam subitis succumbes fuitte pe-
riculis.

ILLE SAPIT, qui scivit heri. Vos unde ti-
mendum est,

Sumitis exemplar. Qua non in sede Decemvir
Pejor? nempe avidos ultra profertre quod au-
dent, Scis

Scis imitatores. Utinam quibus Appius, Idem
mon

225 Sisteret! Unius facilis jactura puellæ.

Ad Romam redeo, sacrataque probra Pa-
lati.

Non spernenda dedit Rutulis duo lumina
Regni

Flavia gens. Calvus tandem venit Induperator
Tertius, impatiens, & inæqualis, turpisque.

230 Nam pius obscœnis studuit, sacrisque pro-
phanus,

Et fuit in magnis minimus, magnisque pu-
sillis.

Laxat Regna triceps (jussit Regnator Averni:)
Inficiunt pestes Mundum: supereminet illas
Terra Superstitio: Rex fiet Regis, & idem

235 Extorquebit opes, versutè sordidus Augur,
Submersusque genas fetoso gurgite barbæ,
Vix oculis parcente pilo; qui lentus oberret,
Obstipo vultu, atque acie verrente latrinæ.
Uxorem remove, loculis cave: Nempe quod
odit

240 Castus, & ingenuo cui fervet sanguine vultus;
His placitum nactis tenebras. Hos ille fovebat.
Infamis turpi fluxit sub Principe Tybris.

Quis latebras apèrire queat, noctesque ne-
fandas?

Deposuit vestes Regales; altera sumpta est.

245 Græculus, Armenius, Persesque evadit, ut
illum

Persepolis, vel Sparta suum, aut Artaxata
dicant.

Sic

Sic placitum violare nurus; sic ducere gau-
det

Oppressa imbelles de Nobilitate triumphos.
Quo ruis, ah demens? SCELSUS est in Prin-
cipe summum

250 Despexisse suos. Ad Bachanalia tendit,
Personam tunicâ dignus mutare molesta.
Non tamen expectes ululata silentia noctis,
Flagitii vetat ille sonos; speratque latere
Immistus servis. Sed quamvis cæca, nocentem

255 Nox videt; accumbunt stupidis nec sidera
somnia:

In speculis fax omnis adest. Da, Phosphore,
Soles;

Aureus & solita ditetur lampade Mundus:
Flavia templa subit, pulchro certantia Cælo;
Sólque Numam vidit, quem sidera Sardana-
palum.

260 Romæ Roma nihil; verso quippe ordine,
Romæ

Omnia Cæsar erat; libertas, jura, Senatus,
Consilium, Numen, Princeps, oracla, Sa-
cerdos:

Hostia cur nondum? Certè sanctissima Terris
Dextra fuit, pravi sub qua cecidere Ty-
ranni,

265 Et lacerum pensant fracto diademate reg-
num.

Mox crimen. Jam crimen erat violentius
illos

Non dixisse Deos. Tecum plebecula credit
la.

Intus magna geri . Qua possint arte , vel armis ,
Imperii fines extendi , & gentis honores ;

170 Qua ratione datum leges Orbemque tueri .
Cedite cærulei fluctus ; & in utribus omnis
Tempestat religata fremat . Nam Numine ma-
jor

Ultra Solis iter , supremæ & Tethyos undam ;
Semiferos homines emendat legibus ; & qua
175 Deseruere dies , Cæsar non deficit Orbem .

Mentiris : Domini tempus non illa moran-
tur ,

Hesternæ sed noctis amor , similisque parare ;
Quique regat cerdo est , aut mimus cuncta
regentem :

Et credes adamata Jovi quæ contulit istis ?

180 Quidquid erit , jussos appellat Cæsar inermis
Annales ; Magnus , de se si credimus illi .

Gratius at Romæ stuprum : fortasse quod
ortus

Romulus a stupro est , positor notissimus Ur-
bis .

Vestales aliis vitiaverat ignibus aras

185 Flamma nocens , vanique infanda licentia
Martis .

Nympha (papæ !) Divum recubans absorbet
amantem ?

Heus bone Bellipotens ! sic sis Deus ? Addi-
tur ecce

Insula congestis delusa , & victa trophæis ;

Nec nova Lemniaco plectuntur gaudia nodo :

190 ESSE PARUM nescit quidquid peccare Potentes
Audetis : sequimur , delictaque Mundus adorat .

Pro-

Prostant Vestales ; nulla est sine labe Sacerdos :
Vesta abiit . Petulans polluta regnat in æde ,
Et Vestale aliis pandit Cytheræa lupanar .

195 Hinc etiam spernet temerati damna cubilis
Navia , dum vulvis faciunt exempla jocandi
Quas decorat vittatus honos , & Vesta vo-
carat .

Illa tamen calidam caussatur puppa juven-
tam .

Tu , Chione vetula , & Stygiis jam proxima
flagris ,

200 Turpis adhuc ? Distent juvenilia crimina
monstris .

VINCIMUS hoc vitium fugientes . Proh pu-
dor ! ecce

Te refugit vitium . Jussit longæva senectus

Podicis & pariter sordentes inguinis usus

In faciem transire tuam . Cæpere salivis

205 Ora cacare fimos , guttatim mingere nasus ,
Halitus & foetens oppedere . Sumserit ullus
Osculum , an ille os , culum an delibaverit ,
idem

Nesciet . In vetula non differt . Conscia dices

Confugis ad cultus ? Nota est calvaria , quam-
quam

210 Flavescens Istri cincinnis . Nota barathri
Arida canities , graveolentes pro cute rugæ ,
Ossa , situs , pædor , maciesque similima
Parcæ .

Nil agis . Accumules luxu splendente licebit

Serica , chrysolithos , nummos , adamantæ ,
smaragdos ,

D

215 Quod

- 215 Quod rubri dat concha freti . Tibi cedat onusta
Divitiis , multoque nitens medicamine Lais .
Ipsa demiramios superes pretiosa paratus ;
Et quos supposuit Ducibus Cleopatra Latinis .
Insuper accedat deceptæ victus Elysæ
- 220 Sidoniæ factus , Phrygio tribuentis amori
Pygmalioneis ereptum portubus aurum .
Conductus deerit mœchus . Nec vilia pestem
Permolere insurgunt inopis præputia drauci .
FORTUNATÆ urbes ubi longas dicitur
unus
- 225 Auriculas habuisse Midas ! Nec nosceret Orbis ,
Ni malus immodicæ ductus prurigine vocis
Obstaret tonsor , qui fossos erudit agros ,
Arcanumque serit , donec Rex audiat ipse
Ludiæria occipitis calamo patefacta dicaci .
- 230 At quis dimidius ? Quis nunc non totus aseli-
lus ?
Hic me calce petit , rudis hic , hic moribus
urget .
Nil docile in mandra video , nisi mobilitatem
Auriculæ . COMMUNE malum rubuisse pudore
Abstulit insanis , atque imbre madentibus uno .
- 235 Hellespontiacas inter stolidas hecatombas
Vesani reboant Critici ; furit & lutulenta
Marsus Amazonide , & longa farragine capsæ .
Hæc mittam , Xerxemque sequar , dum mi-
lite Mundo ,
Astra simul , Terramque simul , simul impetis
Æquor ,
- 240 Impuræ doctus bellare ad iussa maritæ ,
Qua duce , fossus Athos , vincæque Athaman-
tidos undæ ? Ad

- Ad quid fraternas acies memorare , rogum-
que ,
Incestasque faces , & quidquid criminis atri
Oedipodionis objectant carmina Thebis ?
- 245 Quid conferre potest hic sesquipedalis acervus ?
Phryx Berecynthiades ? Rictus Erymanthi-
dos ? Ales
Thaumantæa ? Vagi discrimen Bellerophontis ?
Dispeream , si non vel nomina nuda cerebrum
Contundunt penitus . Propiora poemata sur-
gant ,
- 250 Quæ sapiant Hominem . Quorsum hæc , cere-
brose Poeta ?
DONIS TRIPTOLEMI , urbi aut subiectare
favillam ,
Noxa minor , cantus quam liber . Vivere si non
Projicis , implacidis moderandum est garrule
verbis .
Subligat hic citharæ cordatus quisque coro-
nam .
- 255 VIRTUTI umbra est Invidia . Et , te iudice ,
quid non
Indigena occiduis obscurat finibus umbra ?
Quod votum fuerat dedimus . Ne litora dam-
nes .
Vive tibi : tranquilla petis seu tempora vitæ ;
Seu prodesse studes . Vigilet qui perdidit an-
nos .
- 260 Lydia sit meretrix : lateat , seu prodeat hic ,
vel
Ille , quid ad te ? Messalinus versibus Urbem
Et premit , & tundit . Malleum quos pertulit
ictus

Follis Anaxarchi. Genium curare Falerno;
Fornicis & multos perdit scabiosa vorago.

265 Prandia cur memorem, vel quæ patrimonium
dives

Decoquat, expletus dapibus vinisque vetustis?
Plebs mala vanorum Sapientum, plebs male-
fida

Historicorum, plebsque est execranda Poten-
tum.

270 Sunt spoliatores aræ, sunt crimina, quorum
Immitem Phlegethonta pudet. Communia
narras:

Fecerat hoc veteres, facitis, facientque futuri.
Quid plura innecto? Cuncti tua carmina ri-
dent,

Teque simul, cuncti. Pater & Saturnia Juno
Sanos ob monitus thalamo te, & conjugem
donent,

275 Calliope (quid pulchra velit, quid docta puella
Amplius?) illaqueet nec dotem frater Apollo
Causidicis. In me sed quare turbida matris
Imperium præsumis? AMOR quos alligat,
æquat.

Illudent nobis. Quis? Numina culta Ma-
ronis?

280 Hippocrenæ moderator Horatius undæ?
Everfor Libyæ? aut socii sapientia Læli?
Novimus. Ad fluvium qualis ferit agmina
Cocles,

Ridentes nimium ridebo fortior unus.

EDET pauca, sui populum qui cogitat ævi.

285 Exul eris. Cupio, Sed pauper. Dic quoque
felix: Nil

Nil agere, & nihil esse volo; & quid dulcius
usquam est?

Ridebo auratum pannosus sæpe Neronem.
Nil scribes. Scripsi. Morieris. Sæcula noscent
Æqualem Superis. Renuent ingrata. Phalan-
gem

290 Pygmæam magni compressos pelle leonis
Hos, illósque simul, pergam ridere sepultus.

SECUNDÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

POETA, NON FERENS IMMODERATOS
populorum abusus, concessit in sylvas. Laudat ruris
tranquillitatem & delicias. Contra commemorat mi-
litum ærumnosam vicem, navigantiumque Mercato-
rum inexplebilem anxietatem. Devolat illuc interim
Mercurius, cui, ut Jovis mandata quædam exequere-
tur, illac cursus erat. Poëta ejus videndi & alloquendi
jam pridem cupidum esse ait. Post aliqua invicem
ingesta convicia, Mercurius Poëta adquiescens, que-
cumque velit ab ipso discere, libenter manifestatu-
rum promittit. Narrat Botelhus, se nondum juve-
nem, Parnassum ascendisse, & Pegasus fontis un-
dan potasse. Inde multis Orbis regionibus pererratis,
nil vidisse nisi nequitiam & vilitatem. Postulat à
Mercurio, ut se de Jovis apud Superos imperio cer-
tiores reddat, quo solatium capiat, si forte ab Hu-
mana in terris gubernatione non disceptet. De-
trectat Mercurius interrogationi satisfacere,
& Vatem deserit.

SA-

SATYRA SECUNDA.

ERGO bonis avibus, queis nec deducere curat
Iliadem Mars ipse Remum, temerarius alter
Moenia transilii, vallum, munimina, fossas.
Jam me rura tenent. Gentes, Urbesque, va-
lete.

5 Rusticus innocuas sylvas habitator amabo,
Posthabitis domibus speluncas anteferendo,
Turribus arboreos apices, scopulosque Co-
lossis,

Atque hominum regnis minus effera regna
ferarum.

Hic sincera quies; hic certant ludere Vati
10 Perspicui fontes, vestitus gramine cespes,
Sylvani & Satyri, Fauni quoque; cumque
Napæis.

Coetus Hamadryadum, Dryadumque, &
Oreades omnes.

Me volucrum dulces oblectant murmure can-
tus,

Me Zephyri; roseo volitat Venus aurea curru;

15 Automedon pharetratus Amor; circumque
jocantur

Veloces turbæ puerorum; terna beatos
Amplexus hilarat caelesti Gratia risu,
Oscula candentes iterant properata columbæ:

I nunc, & Dominum persta servare su-
perbum,

20 Devotus castris, caliga spectandus & ense;
Qui ferro in jugulum jussus favire parentis
Per-

SATYRA SECUNDA. 25

Perges, & templis sceleratas subdere flammias,
Nam rota ceu figuli compulsus calce moveris
Ut libuit Domino. Ultra volveris, atque re-
trorsum,

25 Progredieris, cessasque, redis, iterumque ro-
taris.

Te minus infelix Ixion. Noscitur illi
Quidquid venturo statuerunt Tartara gyro,
Assuevitque pati. PRONUM est durefcere
corda

Ad notum miseris & inevitabile vulnus.

30 Venturam trepidas quam non agnoscis Erin-
nyn;

Ancipitemque dolat non uno sava flagello.
Pugnatur. Vivat Cæsar, clamose, precaris;
Ingeminas, vivat. Vivit, miserande, valét-
que;

Tu moreris, variisque modis morieris inep-
tus.

35 Ebibis infestas, turmis calcantibus, undas,
Quas fastidiret concessas Tantalus. Ille
Nectareos haustus. Avulsa dentibus herba
Produces animam. Lautissimus invidet illi
Juppiter Æthiopum, & Divorum turba gu-
losa.

40 Illi ebeni fulget speciosus iaspide lectus,
Chrysolithis, auro, atque igni certante py-
ropo;

In pluma stertit. Carpens tu fortè soporem,
Nec potis & curti spondam pressibile grabati,
In nuda tellure jaces. Sine crimine turpis

45 Amplexu incesto magnam premis improbe
Matrem. Crus

Crus sepelis hodiè ferali clade recissum,
 Manè humerum. Veniet non mitior altera
 pugna,
 Et sepelire oculos faciet fortassè verutum;
 Aut te sanguineis inhumatum sternet in arvis.
 50 Hæc stolido finis. Maculoso fercula campo
 Vulturibus restas, numquam totiesque sepul-
 tus.
 Non minus infanis conscensa nave perer-
 rans
 Servus avaritiæ, ventis ridendus, & undis.
 Tyrrhenas vetuit quæsitæ pecunia cautes,
 55 Taurominitanam vel pertimuisse Charybdin,
 Æthnaümve rogum, diræ socia agmina Phle-
 græ.
 Namque Giganteo ritu jaculantur in astra;
 Inque Jovem, tumidos fluctus, rabidamque
 favillam.
 Fulmina non metuis nigro sudata sub antro,
 60 Queis Lipare fontes armamentaria Divum
 Asperat in terras. Furiali desuper ictu
 Intonat, & fulmen docet intonuisse Pyrag-
 mon.
 Ionias jam linquis aquas; jam sedula puppis
 Transilit Ægeum, jam Nili allabatur undis.
 65 Non Orientis opes possunt depellere morbum,
 Quidquid Arabs, dites quidquid misere Sa-
 bæi.
 Te fugis, & miserum extra te te stulte re-
 quiris.
 Redderis Oceano, cupidus majora referre,
 Hesperidumque nemus pomo viduare micanti.

76 Illa

70 Illa rupe dedit portenta immania Gorgon,
 Maura genus, ritùque suæ telluris abundans
 Anguibus, & miro vultus conspersa veneno.
 Saxeus extat Atlas, illi quia visa Medusa est;
 Quod tibi visus Atlas, tu saxeus. Alter Ores-
 tes
 75 Vecors, attonitus, Furiis excitus habendi.
 Si quæstus, si vera bona, & sincera paran-
 tur,
 Est portu repetenda quies, animusque quiete.
 Hi, fatuæ gentes; At gens est fœmina peior
 Garrula, & infida, & petulans, crudelis,
 avara,
 80 In Venerem sed enim Cythereâ pronior ipsa.
 Pasiphaes clusæ vacca memorabo furores.
 Pressa latens miror, fictæ quod fœmina rimæ
 Disjunctumque femur, patulumque aptarit hia-
 tum,
 Et quod pertulerit talem. Non durior esset
 85 Impetus a cornu. Sed gaudet. Nuptaque Regi
 (Infandum!) imperitat populis, servitque ju-
 venco.
 Lignum vacca fuit, mulier pecus; indeque
 proles
 Non homo, non taurus, quamquam videatur
 utrumque.
 Sed quid portendunt Superi? Quid ab æthe-
 re magnum
 90 Parturiunt nubes? Chlamidatus decidit ales,
 Aut ipse, aut alius refugi Ganymedis ad instar.
 An revolat genitor, pelago vel nomina mersus
 Qui dabat? Insigni crispatur pluma galero,
 E Pro-

- Prominet & gemina talus revolubilis ala;
 95 Quamque manu retinet virgam cinxere ce-
 rastæ.
 Mercuriusne? ita: Mercurius: Proh, sedulus
 Hermes,
 Scurra Deum, latro, leno malus, atque do-
 losus,
 Et tamen ipse Deus! Quanto torquebar amore
 Colloquii, visusque tui! Da tangere dextram,
 100 Qua centum periere oculi, cum languidus
 Argus
 Pabula nec vitulæ, nec pabula carnea sancti
 Invigilat lustrare Jovis. Sic, pessime Vatum;
 Excipitur Numen? Sed talia verba loquacem,
 Delirum, Satyrumque decent, verèque furen-
 tem.
 105 DIVINA in vobis semel ut scintilla repressa est;
 Tisiphonea venit caligo, luctus, & error.
 Perfurit Argiva terebratus cuspide frontem
 Horrificus Polyphemus, & illætabilis aspri
 Fragmina convellit montis, quæ mittat in hos-
 tes.
 110 Aëra per vacuum rupes vastissima quercum,
 Speluncamque, ferasque tulit. Sensere Pelasgi
 Longinqua de puppe sonos. Tremefactus Uly-
 ses
 Præcipitatque moras, animamque reciprocet
 agrè.
 Exululat, truncosque ferox, sylvasque re-
 vellit
 115 Umbriferas, frendens prædurus vulnere Cya-
 clops:

Per-

- Perdidit hic lucem, & scopulus Lilybeius
 umbram.
 Cyclopi forsan tibi fabula, vanaque Pindi
 Somnia ridentur. Sed tu furiosus es ille,
 Qui face compressa, qua mens, Numenque
 benignum
 120 Cernere recta dabat, sectaris pessima tantum.
 Quis læst? Cæcus, Cyclopibus ut Polyphe-
 mus,
 Respondes: Nemo. Et verè; tu te ipse la-
 cessis;
 Nemo alius molitur tot mala. PESSIMUS
 hostis
 Quisque sibi, assiduusque ferit, quippè intus
 amatur.
 125 Permetuens sua vota, bonus clamabat Achi-
 vus:
 Juppiter omnipotens, hoc te precor: ut ma-
 la non des,
 Quamvis ipse petam, bona des, licet ipse re-
 cusem.
 STANT ANIMO qui se gaudent committere
 Divis.
 Tu modò Calliopen spernis, modò verba
 cruenta
 130 Projicis in Superos. At stultis parcere nos-
 trum est.
 GENS LENIS Superi, haud odiis exercita
 diris.
 Quidquid scire velis, dabitur scire. Incipe.
 Tantum
 Esto brevis; revocant aliò mandata parentis.
 Post-

- Postquam me Durius nemorosus vidit in arvis
 135 Aut patrios frutices avibus fraudare canoris,
 Aut facili fluctu puerum vada fulva secantem
 Proluit, & nostri Nymphis placere natatus,
 Parnassum ascendi. Tirubataque vertice sacro
 (Ut prius in votis fuerat) vestigia fixi.
 140 Fons erat, Auroræ vitreis nitidisque pruinis
 Splendidior. Myrtus, flores, & plurima cir-
 cum
 Laurus. Odoratæ fragrant opobalsama frondes,
 Albicat illimis caudor. Nec Sirius ardens
 Extenuat nimio sitientem sidere ripam.
 145 Sese perlueret simili si fonte Diana
 (Pulchrior unda Deâ) tutus spectactor adisset
 Actæon; fontem, non Divam viseret hærens.
 Si se Narcissus lymphæ spectasset in illa,
 Viveret, & propriis præferret vultibus undam.
 150 Ver manet æternum. Sanctis discrimina lucis
 Aut nemus, aut fons ipse fugat; nam munere
 re Divum
 Ipse Deus Numenque sui. De rupe virenti
 Emicat, & niveas expandit Pegasus alas.
 Accedo; & sacros latices interritus hausi.
 155 Multicavas parili nunquam dulcedine ceras
 Cecropiæ saturatis apes. Pulcherrima nobis
 Pierides dictant; pariterque benignus Apollo
 Novisse indulgit quod nec novistis Athenæ.
 UT NON NATA, jacent non nota. In
 carmine cygnus,
 160 Pavonum intamui ritu, voluique videri.
 Hesperus Orbe alio victor modulamine nostro
 Claruit. Atque iterum nobis amor arma fuere,
 Quâ

- Quâ Tagus it pomis pretiosior Atlanteis,
 Et Laertiadæ ditatas prænatat arces.
 165 Nil equidem obstiterit livor, quin carmina
 voxque
 Aoniis nostra immortalè intersonet undis.
 Diversos agimur populos & visere mores;
 Ut similis patri per Maura mapalia læto
 Progenies Nomadum vagat armentarius Afer.
 170 Qualiter & Princeps Arabum sua regna per-
 agrat
 Pulverea, & vento sublata. Incertus ut illa
 Atterit errantes errans equitatus arenas.
 NEMO sine insidiis. Fumant Bœotidis aræ,
 Et fraudi inscribuat Numen, spoliisque cruen-
 tis.
 175 Quis non ut Cæsar dum fletu & voce coacta
 Excipit avulsam Magni caput, & prope Ni-
 lum
 Edoctus lacrymas crocodili, plorat & odit?
 Fracta fides, furtum, perjurium commemoran-
 tur
 Inter laudandas artes. Sententia regnat
 180 Nullos fasces Deos, & nobis morte carentem
 Indocilis sociare animum; plausuque vocatur
 Aulæ Relligio. Pereunt rectumque pudorque.
 Fuscis præcipites scelera ad turpissima mon-
 strat
 Noxa eadem Mauro & recutito a sanguine
 cretos.
 185 Nam pecus hoc diram, dira hæc animajia
 nulli
 Compescunt clatri, & nullæ remorantur ha-
 benæ. sunt

Sunt Tribades . Pathicos similis cevere paratos
Incurvat ; nubuntque mates , & foemina ducit .

Deliramentum reddatur Pythagoreum .

190 Emeritus nostro cum se de corpore transfert
Spiritus , à nullo credes animante receptum ;
Nostrorum vixisse animis nec bellua vellet .

Artibus & Musis nusquam locus . Incubat
Aulae

Barbaries ; spernitque etiam sublimia vulgus .

195 Sutor erat Ladon , quem nixus ferre laborat
Cornipedum , curru Magnatum more supinum .
Exillis Divas auso damnare Camoenas ;

Si nummos (dixi) capiebas pellibus olim ;
Te tua nunc pellis cur non capit ? Esse Lya
curgus

200 Desterte , atque ipsum te concute . Garrulus
inquis ,

Non opus est Musis Urbi ; non carmine regno .
Esset responsum : CONSTARE sine artibus
istis

Regna quidem possunt : sed tantum barbara
regna :

Aures demitto , Salve , excoriate Senator ,

205 Et tibi contingat , retulit quod Marsya nudus .
Non opus est Musis ; pingui sed strage ma-
celli

Est opus : Hic pecudes frater tuus obruit ictu ;
Conspectus cultris , & olenti veste latrinam .

Est opus & Cererem cribro , pugnoque parare :

210 Maternas gazas similis scis esse farinae .

Tortore est opus : exposcit sua pondera furca ;

Quem patrum retices , operavit furibus il-
lam . Est

Est opus & nervis drauci , cui lenior haeret
Uxor ubique tua . Hic non inficiandus ami-
cus

215 Alter ego est . Vivas . Alter tu creditur illi ,
Et faciunt alios vos , & facient aliam illam .
Es caper , & cerdo , perjurus , & ebrius , &
fur :

Te quoque opus fuit , hos ut versus scribe-
re possem .

In coriis haerere pudet , soleasque tumen-
tes

220 Vexare , excutiat quamquam res ista cachina
nos .

Sunt regnis pestes , quas nec patientibus illas
Vel tolerare leve est , & nec maledicere tua
tum .

Caesar equo stabula & praesepia struxit
eburna :

Cuncta micant ; speculis paries , laquearia
gemmis ;

225 Perminctique situs ostro insternuntur & auro .
Patricius famulus mingentis , sive cacantis
Excipit argento sordes . Delinquitur ultra .
Jamque equus est Eques , & Consul , tandem
que sodalis

Augusti . Exultans Urbis Consulque , patèrque

230 Vel crepitu foetente , vel illum calce salutat .
Fortè cacaturi caudam dimoverat aptè
Augustus , qua sceptrum manu gestare solebat .
Dunque videre fimos optat , gestumque ca-
candi ,

Ecce vomens fluctus inopinos impete rauco

235 Mer-

235 Merdarum torrens Dominum perfudit. In illo
(Quales Deucalion merfos dolet æquore mon-
tes)

Omnia stercus erat, deerant quoque litora
merdis.

Effugit, & lotus velamina mutat iniqua.

Sic sonipes auctus titulis à Cæsare, pulcrum

240 Addidit illi etiam titulum, fecitque cloacam.
Mutum animal gentes Anchisæ concelebra-
runt:

O quisquis sequeris! Sed cur pejora videmus?
Cæsar equum; mulos, asinosque extollere
pergis.

Illi unus; tibi mille placent. Virtute decoros

245 Arces Arce viros, ne quis te comparet illis.

Huc huc terrifico latratu incumbere cuncti
Debuerant Cynici, regnisque avertere dam-
num.

Rectius haud olim volucres Stymphalidas in-
gens

Amphitritoniades crepitantibus abstulit undis:

250 Reppulit Harpyias melius nec Dardana pubes
Cum Strophades sonitu Misenus terruit. Ullum
Non addam verbum. Studiosus regna per-
agrans

Vidi quæ. Mundus miratur maxima, quæque
Humanis majora putat. Meruique pusillus

255 Alloqui adoratos homines, coelestia quales

Numina, nempe illis discerptus subiacet Orbis:

NIL NON ridiculum, nil non damnabile vidi.

De Jove nescio quid narratur. Tempore
belli

An:

Anguipedum titubavit iners. Nutantibus im-
par

260 Successit regnis: melius fortasse Gigantes.
Mammosam spernit Junonem. Sed Via num-
quam

Lactea canderet, niveo nisi flumine mamma
Siderei laticis bibulum stagnaret Olympum.

Nympha comes Phæbes pulcherrima, græ-
taque Divæ,

265 Parrhasis errabat sylvis. Non cura pudicæ
Dentatum vel ebur, vestis, nitidive lapilli,
Vel speculum, radians pulcri simulamine vul-
tus.

Venatrix metuenda feris it figere prædam,
Eminus ætherios ignes imitante sagitta,

270 Cominus & jaculo. Sed tandem fit quoque
præda.

Monte reluctantem compressit Juppiter. Exi
Crimine pulsa Jovis. Donetur Prædo trium-
phis.

SIC PATET in miseros tantum procedere
legem.

Ferratis Danaën turris suffulta columnis
275 Ferrea munierat. Tulit æqua mente puella
Excubias, latebras, latratus atque caninos,
Et quod non illi commissa est cura pudoris.
Proh facinus! violare parat, fallitque, te-
netque,

In pretium conversus Amans. Injustior arsit

280 Albus Olor, famam denigrans ovaque Lædæ.
Non tanti fuerant Helena, & concordia fra-
trum.

E

Ebria

36 **EQUITIS BOTELHI**

Ebria narrantur tunc Numina plenaque
 musto
 Cum finxere Hominem. Quales dicantur
 oportet
 Qui finxere Deos animo pejore nocentes?
 85 Pace tua dictam, Chaos; Horum crederis
 Author.
 Plura loquax memorat tetro clamore Ve-
 cultas;
 Et vos multa pati dura sub lege Tonantis:
 Scire velim qua mente Polum Pater æquus,
 vel quo
 Consilio flammâsque vagas, Divôsque gubera-
 nat.
 90 Solamen terris fuerit, si pondera Mundum
 Non graviora premant, quam quod tolerabi-
 le cælo.
 Ergo adeo fatuus videor tibi, sceptrâ te-
 nentis
 Ut delicta Dei culpam sanctissima? Felix
 In pravis Domino qui servit! Stulte, valecto;

TERTIÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

VEXAT BOTELHUS CORRUPTAM NOBILITATEM. *Famam multi facit. Lauro & bacchare se mun-
 nit. Abominatur Psapphonis sacrilegam ambitionem,
 & cruentam Neronis tyrannidem. Illis, & reli-
 quis pravis homunculis infamiam & subsan-
 nationes preparat.*

SA

SATYRA TERTIA.

37

SATYRA TERTIA.

DEDECUS haud rarum est gemino frons of-
 sea cornu.
 Mista maritali glutis absinthia melli,
 Nec sapis: o meritus, cui præbes ora, capif-
 trum!
 Sum Procer: Hæc mihi, tota desperande Poë-
 ta
 5 Anticyra? Hæc tibi; nam quis risus aptior
 unquam
 Elicere, adveniat quamquam Sarmentus, &
 ille
 Gratus Galba Seni Caprearum, aut scurra
 Caballus,
 Panniculûsve, fuit vel quisquis ridiculus vir?
 Tolle tuos luxus, Proavos quoque. Non mi-
 hi mos est
 10 Quærere qui genus? An dites? Sed trans-
 volo fucum.
 Intolerabilius fuerit, si diceris Heros,
 Quam si Tiresias dicatur cernere acutum,
 Bellator Drances, Patriæ Catilina fidelis,
 Siccus Silenus, Cræso locupletior Irus.
 15 **IN MAGNIS** domibus præstans atque op-
 timum & aptum est
 Omne quod haud loquitur: loqueris quicum-
 que, recede.
 Villarum nemora ampla colis; vel prodiga
 fructus,
 In non frugiferos aut luxuriantia ramos.

Ne

Neglecto interea serpunt animo tribulique,
20 Vulfificus rubus, atque filix, lappæque tenaces.

Ac (veluti lupus, aut apri) se erumpit in extis
Invidia, Ingluuias, Iræ, Lasciua, Luxus,
Impietas, Fraudesque, Superbia, pluraque
monstra

Lethifera. Ut pestis vario te dente momordit,
25 Impar saepe tibi, stimulis agitatus acerbis,
Erras multiplici Lernæ truculentior Hydra.
Hunc vultu implacido, gemmata veste coruscum,

Ritè Jovem dicam. Stellantis fulgure rhedas
Et Venetis pulcræ speculis, auroque micantis
30 Turgidus insedit, totamque exterruit Urbem,
Attonitæ gentes sacros fortasse tumultus
Curribus, & tonitrum credunt celsisse Tonantis.

Ne desint flammæ, scintillam fervida saxi
Ungula ferratorum excudit quadrupedantum.
35 Nobilis est, ingens pretio Virtutis avorum,
Ergo erit & columen regnis, columenque Regenti.

Digna quidem ut capiat summas Respublica
grates,

Quod titulis, opibusque simul cumulaverit,
& quod

Quanta alere innumeros possent, impenderit
uni.

40 Decoquit antiquos census, alienaque latro
Non reddenda petit, cunctorumque immi-
quit rem.

At

Assidue positos populabitur alea nummos,
Corporis & pariter pars pessima. Munera
felix

Lena habeat, nec scurra minus; quæstum-
que placendi

45 Ambubajarum capiat manus; & balatronum.
Latro ergo imperium, latro lex, latroque
Regnans:

Debita Virtuti rapiunt, ditantque latronem.
Est Procer (ut passim) qui non industrius,
& qui

— Maxima jactabit lautos proferre tumultus
50 Venator, plausuque tumet strepituque Clie-
tum

Splendida cum strata maculant venabula
prædæ.

At facinus summum vobis, si vulnere vestro
Occubuit taurus, populi plaudente corona.
Optarem pecudes, animæ quoque candi-
diores,

55 Verba usurparent. Sed habent pecudes quo-
que verba.

Ausculto ad vestros taurum sic ritè loquen-
tem:

O genus infandum, perstans anteire furores
Quadrupedum, mentis nunquamque capacius
illis!

Quid malè de vobis merui? Quid fortè pa-
rentes?

60 Quid proavi? Nam mille modis pecus utile
nostrum est,

Et Cere instruimus latè granaria vobis.

Nunc

- Nunc vestri miseret. Cupidos mala nostra vi-
dere
Quot mala vos cruciant! Teneas spectator
oporret
Nobile seu podium, tabulátave; sive fenestram.
- 65 Quantum das? Quanti carchesia dulcia potas;
Institor hybernat nivibus quæ sedulus Astur?
Nil est in oculis. Ibo tamen. Auctio fiat.
Stragula demta toro, membrisque subucula
demta est.
Virginitas pretio cedit. Nuptæque maritos,
70 Quod sumus, id faciunt. Ludus præferunt
honoribus.
- Quid si dinumerem turbæ commissa stolatæ?
Et quod pro rebus conductis debeat ille?
Sanguine taurorum colitis, gens improba;
Divos,
Et vestro, multos nam cornu perdit acutum.
- 75 Ara vetus, nunquam gavisa est sanguine
tauri
Quem mactabat Homo. Superis tribuuntur
honores
Nunc homine à tauris mactato. Strage fruuntur
tur
Si Superi vestra, veniat gladiator, & hæc
Amphitheatrales. Inimicum concavet ulnas
80 Ursus in amplexum, lacerandisque artubus
instet.
Sed major vindicta placet. Vos; foemina
taurus,
Eunuchique boves, meritique revisere sylvas;
Ite;

- Ite, agite, & mœsti gregibus sic dicite nostris:
Detrectate jugum, terrasque relinquitæ sævas:
85 Herculeum transite fœtum, Libyæque benigna
Pabula quærantur. Forfan vel frater Osyris
Bos Deus, aut Apis Divos volet. Impia tellus,
Qua perco, dumis horrescat. Gensque rebellis
Messibus orbata, aut merdas edat, aut edat
ultra
- 90 Cornua, quæ cruciatque suos laniatque colonos.
Dixit. Et occubuit, poterat qui vivere Rhetor.
VIRTUTEM si demis, erit deforme cadaver
Nobilitas. Immò Sapiens nil dixerit esse.
SUNT per Virtutem (Zonarum respice circulos)
- 95 Omnia; Phœbeum qua circumvolvitur astrum,
Et qua brumales subterlabentia terras
Vineta gelu remanent, & fiunt flumina pontes,
Plaustraque agit solido immerfabilis amne bubulcus.
Virtute æternat sese, Mundumque fidelis
100 Et concors Natura Deo. SED NEC DEUS
ESSET,
SI NON IPSE DEUS VIRTUS FORET.
Hinc venit alma

Pax

42 *EQUITIS BOTELHI*

Pax animi, atque hæere Deo; torrēnsque
bonorum

Dicere quæ verè possis tua; quæ tua Virtus,
Æternusque Dator tibi fortunaverit, & quæ

105 Nunquam aut Regnantum trepides, aut indi-
ga Sortis.

Hinc toto prodesse Orbi, atque expendere
fidus

Quid reliquis, quid quisque sibi, & quid
debeat aris.

CUNCTA suis quærenda locis. Ebur Afri-
ca mittet,

Eximius Cressa petitur de vite Lyæus;

110 Ostro Sidonii, notusque Arimaspus ob au-
rum,

Gangem ebenum posces, adamantave, thu-
ra Sabæos;

UNA TAMEN vobis alieno quæritur Orbe
Pax animi. Sic cordis inops, & Sorte su-
perbus

Magna tuis reputas natalibus, an tégat arca

115 Orbiculis cunis Regum simulacra minuta?
An sint Attalicæ vestes? an pulcra supellex?
An rota? cum possis fraterculus esse qua-
drigæ.

Non populus sic ille fuit, sectator Honesti,
Exceptus clypeo, & facta ad sublimia natus,

120 Nec puer in cunis. Majorum more, sui que
Herculis exemplo, teneris valuisset alumnus
Squamiferos illic manibus lacerare dracones.

Admissus vestras tractat Citharædus adul-
ter,

Haud

SATYRA TERTIA. 43

Haud secus ac Citharam. Nullusque hirsu-
tior obstas

125 De grege Cecropidum. Nec ineptè de gre-
ge dictus;

Namque hebes, & durus Virtuti. Vivida fecit
Saxaque Deucalion, figmenta que prima Pro-
metheus;

Inde lurum proavum, vel avos imitabere saxa.
Ipse lacertosus torvam generaverat Hypnus

130 Stirpem. Sed postquam madidos capit Appu-
la mores

Psaltria, distentis infans è pellibus exit
Flava comas, patrem proles imitata Sicam-
brum.

Non aliter Gallus, blæsis ubi verba labellis
Eliquat, accitus thalamo resupinat hiantes.

135 Rima Cupidino nulla est non pervia telo.
Hi studii fructus. Coitum lasciva choreis
Exprimit. Incaluit. Latebrisque ad furta pa-
ratis

Concubuit verè. Trabeato nupta Sabino
Ælia, nullorum tentamina spernit amantum.

140 Ipsa palàm medioque foro tenet obviam mœ-
chos,

Omnibus assiduè que forabilis. Absit adulter,
Non excita rogat, numerat, faciemque ne-
gantis

Oscula dum posuit, pluviis madefecit ocellis.
Hæc præceps, Matri est Patrique simillima
proles.

145 Qui Libyes oracula tenes, scitantibus Ham-
mon

G

Ref.

44 **EQUITIS BOTELEHI**

Responde: Pejus damnum, non esse putabo?
 An non esse bonos? Tripodas quassavit, &
 inquit:
DA BONUS esse bonos; das esse, minora
 dedisti.
 Sermo Jovi tecum est, o quisquis nomina,
 jusque
 150 Patris habes. Ergo ductorem delige natis.
CUI PRÆCEPTOR erit Chiron, æquabit
 Achillem,
 Sit pius ille tuus: Divos colat, atque doc-
 centem.
IMPROBIUS crimen, noxa & sceleratior una
 est
 Non revereri Præceptorem. Pupulus arctè
 155 Illum amet & libros. Loquitur quod Græcia,
 quodque
 Roma Vetus, norit. Magnorum exempla Vir-
 rorum
 Versatæ Grajæque dabunt, chartæque latinæ.
CÆTERA deturpant Hominem, Lascivia totum
 Absorbet. Patriæ Juvenis devotus & aris
 160 Arma & equos gaudens tractato, & reddere
 quidquid
 Fortem animum corpusque valet; nec bella
 recules.
SANGUIS Nobilium prima est patrimonium Re-
 gis.
 Si te Musa trahit, noli spoliare sodales.
QUI NON invenit, non Auctor, similis il-
 le est;

165 Et

SATYRA TERTIA. 45

165 Et fit ludibrium, ceu miles dirutus ære.
INDOLE nil moveas invita: perge sequendo.
LANGUET arenivago quisquis natat obvius
 anni.
NON METUAS, nomen nisi fœdum; te ta-
 men unum
 Permétue, atque nihil te coram turpiter aude.
 170 **SUMMA** tui tibi sit reverentia. Plura super-
 sunt;
 Et vox in cursu est. At verbis denegat aures
 Cecropides nostris. Etiam sententia turbæ
 Doctorum sic firma sedet: Si litera non dat
 Nummum, nunc libros epulandos trado vo-
 raci
 175 Vulcano; rabie qua tostis fervet arenis
 Africa; serpentum matercula. Nomen inane
 est
 Et Fama, & Virtus, dum defunt horrea
 Docto,
 Quisquis Aristoteles, quisquis vult esse Cle-
 anthes,
 Pallefcit macra effigies, tenuisque vagatur
 180 Trama Hominis, pulpæ umbra, & viva pel-
 le cadaver.
 Cur ego desperem pinguescere? Vana supel-
 lex
 Cur mihi quærat, qua mœsti vivimus? &
 quam
 Vendere non est, ut censum duplicare que-
 amus?
 Proh viles animæ! Facitis Cælestia mercem.
 185 **LUMINIBUS** contenta suis, & sidere Vir-
 tus
 Def-

46 *EQUITIS BOTELM*

Despicit exiguos alienæ frugis honores :
Arctoo quid enim confert, aut addidit astro
Obsequium magnetis? Si datur extera mer-
ces,

PRÆMIA Virruti Fama est. Hoc Numine
rapti

190 Semidei caluere. Hoc præcipitante cucurrit
Hannibal. Hinc Alpes quassatæ, fractaque
rupes:

Hinc Trebia, & laceros volvis, Trasimene,
Quirites.

Mars hinc immensus Cannarum, & territus
armis

Aufidus: antra fugax optabat Naïs in Orco.
195 SCILICET in nobis Cælestis condita flamma
Nobis major inest. Sacræ nec originis un-
quam

Immemor, æterni dat pignora fida vigoris:
Novit nosse suum; & novit quo lumine nos-
cat,

Immensæ similis. Mundosque, & culmina
Cæli

200 Cognatique Dei penetralia lustrat, & ipsum:
Illi Fama placet, pariter post fata superstes.
Famâ etiam gaudent Superi. Summoque Deo-
rum

Plaudentis grata est sonitus opulentior ara.
Luscorum est aliquis, nostros qui lumine
versus

205 Turbidiore legit. Satyrarum fascinat ausus
Optandos, rabiðisque tuens exurere tentat.
Sic Stygis in ripa, nigrior caligine bufo

Stat

SATYRA TERTIA. 47

Stat tumidis oculis, acieque scatente venenis
Terrere aspiciens animas, quæcumque Cha-
rontis

210 Navigio nondum Fatorum lege vehendæ.
Effugiunt miseræ monstrum; queruloque su-
furro

Tabificam scatebris iram execrantur Avernis.
At mihi pugnanti Laurus parat alma trium-
phos,

Toxica morbifugum removet feralia bacchar.

215 EST PIUS & blandus qui pugnax arte me-
dendi

Flammis & ferro putres desævit in artus.

Agglomera pariles, Aretaloge Cercopi-
thece,

Ut risu quatiar; nec chartam pone, vel œs-
trum,

Vel quæcumque procax ope cornicaris amici.

220 Putidus hic surdum Dominum modulamine
rauco

Præfert Numinibus. Pol! Qua mercede mi-
sellus?

Ne sitias fontes Permessidos. Arce dolosa

Fert sitis ista famem. DA CARMEN carmi-
ne dignis.

Si Lalage tulsit, Crocale si pulchra pepedit,

225 Conventus dicat Cælestes (absque flagello)
Mævius, & Codrus, Bavii tot, tot Clu-
vieni?

ARBITER insanus dederis cum præmia præ-
vis,

Gratuitò tunc nemo bonus. Sed sumite Thra-
ces,

Odry-

48 **EQUITIS BOTELHI**

- Odrysi, Cilices, Numidæ, Arcades, atque
Britanni,
230 Sumite divitias, quantum fitis optet avara:
Dummodo Psapphonem vestro cantetis in axe:
Est PSAPPHON DEUS INGENS. Hæc reso-
nare jubemus,
Cum Psapphonis aves sylvas repetatis opimæ.
Nostrorum Dux quisque fame pereatque, si-
tique;
235 Æolus hunc premit, & premit undis Enno-
sigæus.
Enatat Arctos foedare cadavere nudo,
Eoasve plagas: Noster fuit: hoc luat esse.
Pinguescant Psapphonis aves. **IGNOBILIS**
illa est
Gloria, quæ nummis emitur. Cunctique pera-
ibunt
240 Heroum, factis qui non nituntur, honores.
Concessura solum, quod magna Palatia præ-
sent,
Pars cecidit Romæ. Nero jussit ædifica-
tor.
Plaudebant Proceres. At vox erat Urbis
amara.
Illacrymat mutila, & servit; dum saxa,
Tribusque,
245 Dilaniat flagrans non exarmata potestas.
Decrescente Urbe, immensum tecta aurea
crescunt.
Marmoreis pulcher Vertumnus forsitan hor-
tis
Invidet. Æquoreus spumantia carula Rector
Mu-

SATYRA TERTIA. 49

- Mutare exoptat stagnis. Hoc Tethyos almæ
250 Nereidumque chorus. Nova velles æquora,
Triton,
Squamosique greges cauda secuisse bifurca.
Namque mare undosum stagna expatiata Ne-
ronis:
Satque Tridentiferi turbam explicitura natan-
tem.
Tot stagnis, totidem faciendis undique rivis
255 Fluxit aquæ multum; plus sanguinis. Obruit
adstans
Et pecus, & gentes. **VARIÆ** nimiaque
phrenesi
Cæsaris Imperium & Romanos immolat ipse.
Venalis Prætor, venalia jura Senatus;
Namque (nefas!) **AVIDI** jam munus Judi-
cis, atque
260 Mercatoris idem est. De theca Principis em-
tam
Justitiam populis vendit cum fœnore Judex,
Inde prius numerata pecunia conduplicatur.
IN QUIBUS es terris, justis conatibus unus
Qui metui metuas, & ames (Regnator)
amari?
265 Oderit, & trepidet populus; repleatque Re-
gentum
Thesaurus gazis. Spolietur rure, domoque,
Et victu, & patria, natique, & conjuge,
& ipso.
Imperium, vasti sceptræ & sublimia Mundi
Saturno erepta: impatiens ut Jupiter illi,
270 Eripuit Fortuna Jovi. Rapto imperat Orbe,
Fun-

Fungitur & Casus legis vice. Talia Romæ
Clamabat dolor, & furiata licentia fandi.

CUNCTA potest qui iusta potest, iniusta-
que damnat;

Nilque potest qui cuncta potest. Turamina
sceptri

275 Fama cadunt & amor. Te Despote jura rea
cedant

Dignaque luctifico planctu, scenâque cruenti
Syrmatiss, infausta & moesti feritate cothurni.

Sponte sua faciles olim coluisse feruntur
Orpheæ saxorum nimbi, retinente canore

280 Threïcio. Motos stupuit Rhodopeia tellus
Et peregrinantes lapides in nubibus. Est nunc
Segnities illis, & pigra libido soporis.

Obruere ah! revolent, istos, istisque faven-
tes.

Sæpe libidinibus laudum tibi verminat au-
ris,

285 Venales animi nituntur scalpere; frustra:
Nil horum. Venit dexisor, venit Anubis
Larrator, pacemque negat, mordetque, tenet-
que.

Quisquis ades bonus, adsis; quisquis es in-
vidus, atque

Injustus, procul hinc; & te malè Numina
perdant.

QUAR-

QUARTÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

DERIDET POETA PHILOSOPHUM PYRRHO-
nem, qui rerum existentiam dubitabat. Afferit ta-
men Botelhus, illarum apparentias fallaces esse. Quod
roborat Solis, Siderum, Elementorum, & Homi-
num exemplis. Hispaniam laudat, Virtutibus fel-
cem. Admonet eandem, ne obliviscatur prælii exi-
tialis, quo RODERICUS, ultimus Gothorum Rex,
ob corruptos mores, ab regnis depulsus fuit. Se-
nem denique se Vates fatetur. Mandat Musis, ut
funus ipsius floribus, & aromatibus nobilitent.
Aditque parvam insulam propter Salmanticensem Pon-
tem ab Hercule extractum; & ramis Insulam
obumbrantibus suspendit lyram, non amplius
(ut ait) tractandam.

SATYRA QUARTA.

PYRRHONEM totum Scriptor quicumque res
legat,

Non sapiet mecum; nec dignum laude
putabo.

Sit licet hic Criticus Vepusinus, Horatius
inquam,

In lyricis Princeps, emuncta nare timendus,

5 Et qui se in Cycenum transformat; cætera
verax.

H

la-

52 **EQUITIS BOTELHI**

Integer est Pyrrho stultus; prudensque pro-
busque

Dimidius, lympham si quis miscebit aceto:
Sunt res. At rerum visos contemnite vultus;
De tactis nec habenda fides. Sententia nos-
tra

10 Hinc pendet, firmans: NIHIL esse quod est
se videtur.

Sol oriens Orbi reparatum reddidit Orbem;
Quem Chaos obruerat nocturnum. Paucè
creatur,

Nam Mundus cum luce redit. Crystallina
nuquam

Hospitia; igniferis transfumant curribus algæ;
15 Astra novo cedunt hebetata Hyperionis igne,
Et dubiæ languens intermicat orbita Phæbes.
Imperat exultans Zephyris Natura volatus
Floriferos, avibus modulamina, nubibus os-
trum,

Perspicuos rivis risus, pompamque viretis:
20 Irim mentitur (flamma feriente pruinas)
Omne nemus. Fulgent gemmantia rore li-
gustra,

Cumque rosis violæ, & fragrantis amaracus
horti

Deliciæ, & nardus, cunctisque in frondibus;
Iri, es.

Utque nurum famulæ (sponso adventante) so-
rorque

25 Vestibus, & formam gemmis aurentibus or-
nant:

Sic Natura novos cultus meditata, novosque
In-

SATYRA QUARTA. 53

Induta ornatus, nitido se tradit amanti.

Illum non falsum dicit Maro. Credite;
Vates.

Sed Solem falsum dicam, falsumque Maro-
nem.

30 Nam si oculus vitreas assumat pervagus alas;
Summa petens: nebulas turpes, maculasque
nigrantes

In Sole aspiciet, referentes forsan Avernum:
Sic reliqui flagrant, quos puros credimus
ignes.

Fœmineum retinet Cytherea in sidere mo-
rem;

35 Et constans sibi, non minus est mutabilis;
astrum,

Quam moecha. Inversis faciem sine fronte
figuris

Innovat, ultra etiam species formisque Dia-
næ.

Credis Apollineo Saturnum lumine clarum:
Tractus at immensus Coeli vetat. Ipsaque
Solis

40 Fax longinqua perit, nec ad Orbem perve-
nit illum.

Præbent fulgorem nitidissima corpora circum
Parvi quinque globi comites. At sidera sum-
ma

Ignem micant proprio. Dubia caligine paucis
Perpetua imminuunt hebetantque crepuscula
Lucem.

45 Innumeri Soles, Lunæ, Stelleque rotantur,
Terrarumque globi; vasto quoque gurgite
fontes. Ocea-

54 **EQUITIS BOTELHI**

Oceani, unde haustum sitientia sidera ducunt,
 Humentelque animos. Arctoi Signa recessus
 Quæ bene Sidonias proras, Grajasque gubernant,
 50 Immota & gelido frigentia comprimis axe.
 Deliras. Frigetque tibi mens inscia tantum?
 Ursæ namque duæ, quatuor superare volatu
 Solis equos norunt. Circumvaga lumina plures
 Lustrant extrema latitantes margine Mundos.
 55 Ad latus est nostrum locus illis. Inde vetamur
 Obliquos referare sinus; aciemque fefellit
 Semita, & illudens minimos arctatur in orbis.
 Cætera mille modis visus fallentia nostros
 Inveniet, meliora dedit cui pectora Titan,
 60 Et cui plus radii posuit sub corde Prometheus.
 Proxima te quatuor fallunt Elementa. Putabis
 Discordesque Duces, propria & statione manentes.
 Desipis. Ætherei devexa altissima Mundi
 Assumta levitate, Fretum, Tellusque pererant,
 65 In Barathrumque graves incumbunt ignis & Aër.
 Concordes, cunctique fovent, cunctique foventur.
 Unda Ignem juvat, Aër Terram, pulcher
 Amoris Ar-

SATYRA QUARTA. 55

Ardor amans omnes Ignis face reddit amantes.
 Inter se placidi connubia mutua jungunt.
 70 Hinc animæ innumeræ, & fervet repetita propago.
 Immò unum quatuor dicas Elementa necesse est.
 In sese assiduè vertuntur, bisque duorum
 Vivida compages nexu coalescit ad instar
 Geryonis, ritumque novat sua corpora Protei.
 75 Tartareos montes vastis fornacibus Ignis
 (Vitalisve calor spatiosi corporis) Undæ
 Immistos exurit. Et hinc alimenta globusque
 Flammaque habet. Pulmo Aër indefessus anhelat.
 Et miro cunctis effervescentibus æstu,
 80 Destruitur pariter, pariterque resingitur Orbis.
 Hasque vices Ignis peraget, Tellusque, Fretumque,
 Atque Aër, donec, forma cessante perusta,
 Unda, Aër, Tellus, ignisque sit ultimus Ignis.
 Nil equidem motu vacuum, tardumve, pigrumque,
 85 Mens finit exagitant operoso Namine molem,
 Vivacesque artus; nam prodigialiter ILLUD
 VITALE IMMENSUM vitalibus innuit extis.
 Quid de seminibus garris Plato? Quidve
 jocularis

Py.

56 *EQUITIS BOTELHI*

Pythagora? Et reliqui veteris sapientia char-
ta?
90 Fortuita informas, Epicure, exordia rerum.
Sed quid si volitent corpuscula, foedere
fracto.
Dissociata iterum? Qua tunc in sede quies-
cam.
Pensilis, & tractus disjecti turbine Mundi?
Nil mihi vobiscum. Rimari plurima nolo.
95 Sed piger in Satyram, nugasque, jocosque
relabor.
Laternam Cynici fidus puto. Plus nitet illa
A domino; prisca quam tempestate micabat
Frugibus Argivæ liquidis perfusa Minervæ.
Dolia nil curans qui risu & dente canino
100 Defricuit toties Cives, Regesque, Duces-
que,
Inter mille Viros, vafra præeunte lucerna,
Unum Hominem quærit. Mediis quærebat
Athenis.
Quid si quæsisse Homines ubi dicere nolo?
Humana occurret specie fax vera ferarum.
105 Non elephas pius, aut, proles generosa, leo-
nes;
Sed tigres, ursusque rapax, vulpesque ma-
lignæ,
Spurcus aper, lupus; & venient grex major
onagri,
Vifos Pyrrho Homines Homines neget, o
sceleratus.
Insiptidus Pyrrho! Similis sed luce jocosa
110 Exit Alexandri derisor, & incola testæ.

Il-

SATYRA QUARTA. 57

Ille etiam docuit, NIHIL esse quod esse vi-
detur.
Non lego, non video, non audio denique
verum.
Divinam hanc lucem puteo sepelire profundo
Nescio cui placuit Sapientum. Fugerat olim,
115 Primaque Virtutum terram indignata reliquit.
MENDAX omnis Homo, Mundus quoque,
formaque rerum.
Et qui mendaces neget istos, invenietur
A non mendaci mendacior omnibus istis.
Vera doces. Unum precor addas: Obvius
Æmon
120 Attalidis textis, gemma præsignis & ostro,
Gazæ ostentator, fueritne quod esse videtur?
Exiguo censu, fastu majore laborat.
Fumosam lauri famam petit. Utque profundat
Prodigus, ipse fame sese consumit avarus.
125 Edere magna parans, & non edit, & simul
edit.
Sunt quasi fama fames, & fumus. Nomine
grata est
Pro fumo, famaque, fames; & habere pu-
ratur
Iam famis ipse famem. Sed dum fumosus an-
helat,
Fumus abest Laribus, fumum fumo inde fu-
gante.
130 Jam plaudendus adest. Pulcro sua munera
profert
India; sepositi Seres fucata dedere,
Pectine quæ d'enfant reparati viscera vermis.
Non

38 *EQUITIS BOTELHI*

- Non ego, quando illi fuerat pro ventre
 crumena,
 Lautum agere hunc dicam. Quid dices er-
 go? Cacare.
- 335 Exonerat loculos ut ventrem. Tot cruciatus
 Invida Tisiphone nescit. NIL DURIOUS est,
 quam
 Magnatis fastus cum paupertate. Tumescit
 Certatura bovi rana; & pellem amula ten-
 dens
 Rumpitur. Est horum numerus, quot Nilus
 aristas
- 340 Dat Phariæ segeti, vel quot revirescere frons
 des
 Vere solent, quam multa comam superantia
 sylvæ
 (Ab Jano ad Jani repetitas usque Kalendas)
 Delusi & grati ausculant mendacia Reges.
 Talibus, o numquam foedata Hispania lar-
 vis,
- 345 Dum tua te Virtus, moresque tuentur avo-
 rum!
 Ignibus ambustos olim audio Pyrenæos
 De Calo tactos. Rupes liquefacta metallis,
 In pelagi faciem, gazis opibusque rigabat
 Convalles pretiosa suas. Si flamma resignet
- 350 Nunc etiam reliquos montes, hoc more ni-
 tebunt
 Conversi in fluctus scopuli: Nam gentis ama-
 tor
 Dilectam Hesperiam constans opulentat Olym-
 pus.

EA

SATYRA QUARTA. 39

- Est frugum, pecudumque ferax; pietate, ma-
 nuque,
 Heroum Mater, studiis cultissima Phœbi.
- 355 Non aliter sordent aquilæ terrena, superque
 Nubes atque Notos Cælum petit; æthere
 puro
 Insurgens glomerat gyros, spiramque retor-
 quet,
 Inque rotas excelsa vagas inflectitur ales
 Quæsitos imitata polos. Sed Sidera quam-
 quam
- 360 Et Superos sequeris, Princeps Hispania, tandem
 Libera nunc Vati concedas verba rogamus,
 Qualia nempe suis permisit Roma triumphis.
 Excidat (heu!) numquam memori de pecto-
 re strages,
 Quam Tartessiæcis olim dedit Afer in arvis.
- 365 REX MOLLIS mollem populum facit. Ulti-
 mus ille
 Regnator valida frustra de gente Gothorum,
 Prolis inops, victusque animi, nec pronus
 ad arma,
 Talis erat; talesque suis effecit Iberis
 Insolidas mentes, corda & titubantia recto.
- 370 Nobilis, hortorum secessu, veste Puella
 Deposita, lymphis pulchros perfuderat artus.
 Non visus nudam Rex vidit, & astupet illi,
 Et perit, & nescit se visus fraude perire,
 Perque oculos intrant, & non videt ipse ve-
 nena.
- 375 Tempora mox, nactusque locum, semperque
 repulsi,

I

Blan-

60 **EQUITIS BOTELEHI**

Blanditiis miscet promissa, iramque: Quid
ultra?

Vi scelerosus eam subigit, potiturque subacta.

Heu! quanto Hesperiae stabunt tua crimina
regnis!

Pleniùs & Phrygio raptore, & funere Trojae;

180 Exemplar seclis Hispania moesta ruinae,
Exemplarque simul memoraberis ipse nocentium.

Ad lachrymas natae narrantis concipit aëstus
Ultiores genitor. Proh vilia tempora! grates
Isti agerent Proceres. Novi. DOMUS illa
beata

185 Fertur, qua sceptris nata est inhonesta vor-
luptas.

At Gothus, & terris, & clarus sanguine
labem

Dedecoris, vellet maectato extinguere Mundo;
Excessitque modum, totusque in imagine poe-
nae est.

Delirus Libycis vindictam quaerit in armis.

190 Induperatorem Libycum non regna minora
Mulcebant, nullas quam passa potentia metas.
Ambitione furens, retinacula summa nigrantibus
Creditur Europae meditatibus flectere dextra.

Humano Generi (dixit) fuit anchora quon-
dam

195 Tybridis Imperium. Socios, Civesque meren-
tes

Donabat sceptris; misit sub vincla Tyrannos,
nos,

Le-

SATYRA QUARTA. 61

Legibus & Reges ipsos servire coëgit.

Putida me claudent abjecti regna Syphacis?

Aut Bocchi ambigui? CANTU plumisque
venusta

200 Infelix, miseris volitat quae rupibus ales!

Jura dabit mecum majoribus Africa regnis;

Imperii nostri fiet provincia Mundus.

Hæc memorans, capuloque manum Mavor-
tius implet,

Belligerasque jubet latè prodire phalanges.

205 Jam mare velivolis oneratur pontibus, & jam

Fatales aditus nostram tenet advena Calpen.

Debuerant portenta Deum prædicere diros

Hispanis casus, damnunquæ aperire futurum.

Cur gemini Soles? & deducunt Matrem

210 Pondere semifero, cur desunt monstra? ru-
bentes

Aut putei? lapidumve imbres? Ubi voce fe-
rarum,

Et pede turbatae Urbes? Sed quæ nuntia cladi

Omina sufficerent? Ulularunt urbibus ipsæ

Arrepta feritate Urbes, rabidaque cohortes.

215 Largius haud unquam patuit, quot sava pe-
ricula,

Quotque feræ est Homini certans Homo. Sa-
xeus imber,

Armorum torrens, puteique fuere rubentes

Ipsorum immenso fluitantia regna cruore.

Multipliques Soles poteris, qui cuncta coque-
bant,

220 Regnantes dixisse novos. Si monstra requiris,

Portentum, monstrumque suæ fuit ipse ruinae

San-

62 *EQUITIS BOTELEHI*

Sanguineus, discors, inversus, & horridus
Orbis.

Cuncta labant ferro & flammis. In montibus
Echo

Reddere non notas voces, lituosque laborat.

225 Rex victus dira properat discedere pugna;
Atque fugæ mandare animam. Lascivus,
inertque

Destruit imperium, gentesque, & destruit
aras.

TANTUM errant quoties errant Reges! nec
ce vili

Persolvunt pœnas, nec posteritate quiescunt:

230 REGNORUM fortuna cadit cum moribus,
atque

Mutata Imperium mutatum fata sequuntur:
Hosti quem timuit, populus se tradit inermis;
Invidiosos mores probat usus, membraque vestem,

Lingua sonos, cervixque jugum. Quò gloria
prima?

235 Quò vultus abiere Dei? Cum moribus ab-
sunt.

Ecce revertentes iteras, gens mira, triumphos;

Quos Virtus revocata dedit, revocatque manendo.

Hæc super incultis animis dictare juvabat,
Dum me detinuit plaudens Salmantica Musis.

240 Prosequeretur forsitan. Dextro sed Apolline
quamvis

Mens

SATYRA QUARTA. 63

Mens viget, Ingeniumque mihi; pectusque
canorum,

Dedecet ulterius cantu resonare senili.

Viximus. In senium ventum est. PLACATUR
iniqua

Carminibus nec Parca bonis, nec surda Senectus.

245 Imminet, & propior falcem Libitina coruscat:
Immineat. Fatum, suprema, & tempora vitæ
Nec voco, nec metuo. Sacra regione parantur

(Heroum sedes) convexa micantia nobis:

Ille ego qui fractus rupta compage jacebit;

250 Non ego, corpus erit. Corpus mihi displicet
ipsum.

Degravat, & Terræ terrenum pondus inhaerens

Proditor est animi. Tabescat; qualia sæpe

Extenuata fluunt per inanes nubila ventos.

Spiritus ibit ovans; patriumque reversus in
axem

255 Sub pedibus cernet tenebris nigrescere Terram.

Sic, cum se stupuit geminatum Mundus,
& acer

Detectis remeare Ligur properabat ab Indis,

Lætitia cumulavit redeuntem litora rostra.

Sic rate, cui merito fecit Victoria nomen,

260 Alter adit Nerei jam deficientia claustra

Undivago vix nota Deo. Solemque sequutus

Metiturque Globum latè, finesque latentes.

Obvia sed relegens ultro sua litora, terram

Tet-

84 EQUITIS BOTELHI

- Terram alacer clamat primus de puppe. Eideles
 265 Accurrunt comites: terram terram undique
 lati,
 Et patriam, patriam resonant; hilarique tu-
 multu
 Itur in amplexus; oriturque furoris imago
 Plausibus, & veniunt obliviam grata laborum,
 Tunc vos, Pierides, finem cessantis alumni
 270 Ite coronatum violis; hilaresque volentem
 Accumulate rosis, Veneris de munere rubris;
 Aut illis vestri quas Pindi cespitem sacro
 Ventilat omniferis Zephyrus placidissimus alis:
 Muanus odoratum quod nutrit gleba Sabais,
 275 Quæ rigat Eous fragrantia germina Ganges,
 Virgulta & Casia redolentia, quantaque pro-
 fert
 Cyprus odora Deæ, quidquid splendorque
 vaporat
 Phœbeus, peragens reditura busta Voluctis;
 Hoc manibus plenis ad funus spargite nos-
 trum.
 280 Adjacet Herculeo ponti, nec distat ab Urbe,
 Insula parva quidem; sed formosissimus amnis
 Alligat invigilans amplexu, & more draconis
 Hesperidum, pulchram circumfluit orbibus
 ambit:
 Vel diadema putes, fluvium quod fortè co-
 ronatur
 285 Floribus, & viridi liquida inter cornua fronde:
 Ornat gramen humum; confinia grandis opacat,
 Ignitos Cancris Soles quæ summovet ulmus,
 Dulce avibus columen. Plaudentes cantibus
 optant Rum-

SATYRA QUARTA. 85

- Rumpere candiduli nativa silentia pisces.
 290 Hac melius poterat requiescere Tityrus umbra
 Lentus, & has cuperent salices carpisse ca-
 pellæ.
 Nymphæ prata colunt; fluvii pulcherrima
 proles.
 Hic tumulum tenuisse velim. Fortasse cadaver
 Alite Mæandri mutetur, grataque findi
 295 Proxima Cycneis albescant flumina monstris:
 Interea (nullo repetendam tempore) ramis
 Emeritam suspendo chelyn, studiumque re-
 pono.

NOTÆ

DOCTORIS DOMINI JOANNIS
 GONZALEZ DE DIOS,
 in Salmanticensi Acadèmia primarii
 Humaniorum Literarum
 Magistri.

Prefatio ad Notas.

DIOMEDES Grammaticus de Poëmatum ge-
 neribus agens, sic Satyram definit. *Saty-
 ra est Carmen apud Romanos (non quidem
 apud Græcos) maledicum, & ad carpenda hominum
 vi-*

vitia Argeæ Comœdiæ caractere compositum: quales scripserunt Lucillius, Horatius & Persius. Et olim Carmen, quod ex variis Poëmatibus constabat, Satyra vocabatur: quales scripserunt Pacuvius, & Ennius. Huic consonat Quintilianus (lib. 10. Orat. cap. 1.) Satyra quidem (inquit) tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucillius. Ibi & Horatium, & Persium laudat. Et inferius: Alterum illud est, & prius Satyræ genus, quod non sola carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus. Ex quorum sententia duæ referantur Satyræ species. Quarum secundæ scriptores produntur Pacuvius, & Ennius juxta Diomedem. Et de Pacuvio quidem hodie obscuram satis memoriam habemus; de ejus verò Satyris nullam. Ennii Satyræ à priscis Grammaticis sæpè laudantur. Porphyrius autem vetus Horatianus interpres utriusque meminit ad Satyr. 10. lib. 1. cujus hæc sunt verba: Item Ennium, qui quatuor libros Satyrarum reliquit: & Pacuvium huic generi versificationis non suffecisse. Opus verò illud Ennii ex variis carminum generibus constare, ex ipsius Ennii fragmentis, quæ apud Grammaticos reperiuntur, liquido patet. Ad hujus Satyræ speciem videtur referendum opus illud Petronii, quod inscripsit Satyricon, necnon illud Joannis Barclaji parilis tituli. Quibus adde & Satyrici nostri fabulam, cui titulus, Satyricon, à Cuevas de Salamanca.

Verùm, his præmissis, priorem Satyræ speciem, nobis propriorem, pertractemus.

Hujus Authorem Lucillum fuisse, præter Quin-

Quintiliani testimonium, constat ex Horatio dicente lib. 2. Sat. 1.

..... *Quum est Lucillius ausus*

Primus in hunc operis componere carmina morem, & c.

Etiam Sat. 10. lib. 1. ubi sic de ipso Lucillio:

..... *Et Græcis intacti carminis auctor.*

Ubi Porphyrius: quem inventorem hujus carminis merito dixit, quia primus Lucillius Satyræ carmina scripsit. Et quia hujusmodi carmen maledicum in locum veteris Comœdiæ successit, in qua etiam in probos maledicta cojiciebantur, Iambicis trimetris usum Lucillum constat, quod Iambus pes esset aptior ad maledicta, ut ex ipsius notatione constat: *ἰαμβίζειν* enim idem est, ac *maledicta jacere in aliquem, & illum probris figere.* Hoc firmat Horatius cum ait:

Quem criminosus cumque voles modum

Pones Iambis:

Quod autem Lucillius hujusmodi carminum genere usus fuerit, constat ex ipsius Satyris, cujus Fragmenta collegit, disposuit, & Notis illustravit Franciscus Jani filius Duosæ, è cujus Lucillii 38. lib. hæc decerpsi.

Concedat homini id quod vult, delinias,

Corrumpat prorsus, ac nervos omnes eligat.

Hexametris etiam usum fuisse patet ex ipsius Satyris. Posteriores verò Poëtæ Satyras suas hexametris tantum versibus adornarunt, ut Horatius, Persius, Juvenalis, & alii. Quos novissimè feliciter imitatus est Botelhus noster: (de cujus Satyrarum stylo, & elegantia plura inferius.)

K

Jam

Jam verò quod ad Etymon vocabuli pertinet, non satis convenit inter Grammaticos. Quidam enim dici putant à verbo Græco σαίρω, id est, *rideo*, vel *labia more canum diduco*, ex Phor-nuti sententia, qui, *Satyri*, inquit, *ex eo nomen sortiti sunt, quod ore more canum diducto, rideant.* Alii à farcimine variis rebus referto, per similitudinem variorum factorum, & personarum Satyram nominatam voluere: & tunc quidem scribunt *Saturam*: quam sententiam tuetur *Sanctius noster*. Alii à *Satura* lance, variarum primitiarum plena ad sacrificium. Alii à *Satyra* Lege, quæ una rogatione multas res comprobaret.

• Omnium autem optimè, ac verissimè censere videntur, qui *Satyram* à σαθρη hoc est, *facilitate* deflectunt. Hoc præter alios multos, probat Theocriti Scholiastes, dum ait: *Οι Σάτυροι, & οι πάντες ἐπιφοροὶ πρὸς τὰς σαυσίας. ὅτι δὲ οἱ Σάτυροι τοῖς τοῖς, δῆλον ἀπὸ τῆς ὀνόματις. ἀπὸ γὰρ τῆς (ἀθης πεποιή) οἱ Σάτυροι. Σάθη ἢ ἢ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἐκπύρωσις, & c. Satyri, & Panes proni sunt ad Venerem. Quod autem Satyri sint tali ingenio, ex ipso nomine constat. Satyrus enim à Sathe dictus est. Sathe verò est inflammatus impetus ad libidinem, & c.*

Amat Satyra Ironias: etenim clam, & sub specie laudantis, cum risu mordere consuevit. Gaudet argumentorum varietate. Nam instar Satyri capripedis huc, & illuc sine ordine & modo excurrendo exultat: unde nonnulli *Satyram* à *Satiendo* dictam existimarunt.

In Satyra laudatur ingeniosa inventio, frequens,

quens, & acuta sententia, vis & acrimonia: dicendi acumen, facetiæ, urbanitates. In verbis expetitur proprietates, & elegantia: in versibus apta compositio, in acerbitate jocus. Satyra denique neque scurrilia, neque plebeja, neque obscœna quandòque verba reformidat.

E re præsentì visum est circa Satyrici Poëmatis staturam, seu versuum numerum (cùm nullus, quem viderim, id hucusque tetigerit) quid sentiam breviter aperire.

Antiquiores Satyrarum Scriptores, & aliorum Poëmatum Auctores, tandiu prosequuti propositum videntur, quandiu Poëticus ille furor, cujus calore agitantur, pro re suscepta duravit. Hoc non rarò accidisse testantur nonnulla virorum doctorum opera manca. Unde conjectari licet, Satyras tum veterum, tum recentiorum, nulla hujusmodi Poëmatis habita ratione, proditas esse, vel pro scribentis libidine, vel pro suscepta materia, aut calore mentis cæstro agitata. Hanc nostram conjecturam firmant laudatissimi Satyrarum Scriptores *Persius*, *Juvenalis*, & *Horatius*. Nam *Persii* prima Satyra 134, tertia 118, quinta 190 versibus continetur. Secunda 75, quarta 52, sexta 80 versibus concluditur. *Juvenalis* simili imparilitate laborat, immò majore. Est enim, quæ sexaginta versibus concludatur: & quæ usque ad sexcentos sexaginta decurrat. Nec dissimili imparalitate procedunt Horatianæ Satyræ, sive Sermones. Nam cùm pleræque centenarium numerum non multum excedant, pauciores infra quadragenarium desideant;

deant; una (libri secundi tertia) trecentorum viginti versuum numerum supergreditur. Hoc certe quiddam mostrosum, & rationi minus consentaneum videtur: veluti si quis gigantes, & pygmæos fratres adstruat ab iisdem parentibus generatos.

Nos ipsius Horatii præceptis inherentes agentis;

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos ultra, citràque nequit consistere rectum,

& re accuratè, ac maturè perpensa, illam Satyræ modum tenere, & congruentem mensuram servare statuimus, quæ nec infra ducentorum quinquaginta versuum numerum desideat, nec attingat numerum trecentorum. Hoc Poëmatis hujus natura postulare videtur, cum per illud Lectoris, vel Auditoris intendatur ad tempus animi relaxatio: cui multò jucundius erit Poëma, si uno (ut sic dicam) ductu totum opus perbiberit. Hæc præcipuè dicta sunt propter sextam *Juvenalis* Satyræ, ad sexcentos sexaginta versus (ut præmissimus) excurrentem. Nec tamen probamus breviores illas Horatianas, quas prodidimus, cum tantum videatur Poëta Lectori propinasse. Auream mediocritatem cum Horatio ipso laudamus: & quem idem statuit, probamus modum & medium; siquidem

..... medium tenuere beati.

Hunc modum tenuisse Botelhum nostrum video; hominem (pace aliorum) eruditissimum, & ad unguem factum.

De Satyræ stylo, & sermone nonnulla etiam præmittamus oportet. Hic sub initium (ut hu-
ma

manæ res ferunt) imperfectus, limâque dignus fuit. De Inventore *Lucillio* sic *Horatius* lib. 1. *Satyræ*. *Satyræ quarta*.

..... durus componere versus;

Cùm flueret lutulentus

Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;

Scribendi recte.

Lucillii styllum limavit *Horatius*; non sic tamen, ut hebetudinem quamdam, & duritiem non præ se ferat. Ait idem *Horatius*, illum habendum Poëtam, cui sit vis ingenita ad carmen, & mens divino furore percita ad altiora, quam ut humana credantur, concipienda, atque os, quod debite concepta, magnificè, & altitonè eloquatur.

Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os

Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Cùm igitur *Satyræ* sit Poëma laudabile, neque despiciendæ magnitudinis, stylo Poëtico (qui est omnium sublimior & præstantissimus) scribendam esse censemus.

Superavit aliquantulum *Persius* *Horatium* Satyrici carminis elegantia, & stylo. Sententiis tamen adeò obscuratis est usus, ut de illo meritò cecinerit *Ovvenus*:

Scripta tenebrofi lego, non intelligo Persi.

Lectores nimium despicit ille suos.

Juvenalis utrumque & sublimiore stylo, & sententiarum perspicuitate longè antecelluit. Botelhus verò noster ad eam sublimitatem, & elegantiam *Satyræ* perduxit, ut pro hujusmodi Poëmatis absolutissimo artificio, & speciosissimo dicendi genere nihil amplius desiderati possit.

Nec

Nec Satyrici nostri sublimitas quidquam detrahit perspicuitati; siquidem illius Satyræ multò sunt clariores, & intellectu faciliores, quam Satyræ *Juvenalis*, quæ reliquorum Satyras & elegantia præstant, & perspicuitate. Abundat etiam Botelhus jocis, ironiis, sarcasmis, facetiis, & scommatibus, quibus ornari debet Satyra, & per quæ vitia ridicula, & vilissima referantur. Denique pro Satyrico nostro percipiendum, *Juvenalis* accuratè lectoribus inspiciendus, & versandus: ut Botelhus, quemadmodum purpura juxta purpuram, non injustè dijudicetur. Hanc sententiam ferunt eruditi viri, qui optimorum veterum Poëtarum Latinitatem coluerunt, & callent. Sed (o tempora!) judicium, & decisionem sibi assumunt, qui primoribus labris, & juxta veterem præcæmiam, ut *canis Nilum*, in transitu Latinitatem præbiberunt.

Gratulor Salmanticæ nostræ, quæ sapientissimo, & cælesti genio prædita, non solum propriis magnitudinibus ornatur, sed etiam (velut illa Ægypti præfulgida turris, quæ inter septem Mundi miracula numerata fuit) in occiduo, & incomparabili splendore suo in portum Artium, & Scientiarum Heroicos, & sublimiores viros undequaque evocat, & mirabiliter attrahit.

NOTÆ IN PROLOGUM.

VERS. I. *NOSCITUR A MULTIS, &c.* Infrenata libidinis impotentiam insectaturus Auctor, sub comœdiæ nomine (quæ reverà tota homi-

mi-

minum vita dicenda est) Marcum, & Lafejum inducit, perditissimos scortatores: alterum Afram meretricem, donec in egestatem redigeretur, argento, gemmis, auro prodigaliter ornantem, si ve onerantem: alterum pudoris, & famæ turpiter prodigum, Gallam, notissimum scortum, uxorem ducere sibi impensè gratulantem.

5 *PER FATI BLANDITUS, &c.* Arridente fortuna. Simili verbo usus est Lucretius lib. 2. vers. 172.

Ut res per Veneris blanditum, secla propagent.

7 *ABJICITUR PAUPER MARCUS, &c.* Postquam opes ejus omnes absorbuerunt Afra scortum, & Iena mater.

9 *NEC MAGIS irradiat, &c.* Ionem intellige, Jovi dilectam: quæ in vaccam ab ipso Jove mutata fuit, ne Junoni pateret adulterium. Eadem mox in Ægypto pristinam formam obtinuit, indulgente Junone mariti precibus. Ibi sub Iside nomine dea ab Ægyptiis adorata fuit.

10 *AXE PARÆTONIO*, hoc est, in Ægypto: quæ regio ita dicta est ab urbe Parætonio prope Alexandriam, quam Ammoniam vocant. *EXUITA JUVENCAM.* Amissa vaccæ persona.

11 *NON PALLAS, &c.* Præfertur Afra Veneri, Iside, si ve Ioni, Palladi, & Dianæ. De Iside, si ve Ione diximus. Reliquarum venustas commendatur frequenter à Poëtis. Palladem dictam volunt *πὸ τῆς πάλλειν τὸ δόρυ*, quod hastam ferens, quasi vibrare videatur. Dicitur etiam Minerva, Scientiarum, & Bellorum præses. Utrumque nos- ter luculenter exprimit inferius versu 135. Diana silvarum, & nemorum dea putata est.

16 AD

16 *AD MENDICATAM CONCHEM.* Conchis eibi genus ex faba, quo mendici alebantur. Itaque Juvenalis sic inopem quemdam interrogabat: *Cujus conche tumes?* Sipontinus ait, esse fabam cum suo cortice elixam, à similitudine concharum, quòd, fracto cortice, velut implicita conchis suis caruncula videatur.

30 *POPULIS DAT JURA MARITUS, &c.* Ludit in verbo *Dare*: quod de foeminis obscœnum quidem verbum est: significat enim, viris gratificari, & morem gerere, ne dicam moechari; quale est illud Martialis epigrammate 56. libri 2. de uxore Galli.

. Non solet illa (inquit)

Accipere omnino. Quid solet ergo? dare.

32 *UNDE HÆC FOEDA LUES?* Propositæ, & sugillatæ turpitudinis, in causa esse, ait, lasciviora carmina. Cùmque hæc frequentiora apud Ovidium legantur, ideo hujus Amatoria taxat, ipseque objicit molliem.

41 *VIDISTI, &c.* Poëta noster eorum sententiam tenet, qui Augusti cum ipsa nata turpissimi incestus conscium Nalonem faciunt: Imò spectatorem ipsum reddit. Plura super hoc Ovidii interpretes, & alii: nos rem in medio relinquimus.

49 *ÆGROTOS ANIMO, &c.* Animorum ægrotudines, vel potius hominum insanias confert cum corporum per Autumnum ægrotationibus: quo tempore plurimæ esse solent juxta Hippocratis Aphor. sect. 3. Aphor. 22. ubi ex Græco sic habetur. *Autumno æstivi etiam multi morbi; & febres quartana, & incerta, lienis tumor, aqua inter*

ter cutem, tabes, urinae difficultas, intestinorum tum levitas, tum difficultas: coxæ dolores, anginae, anhelationes, intestinorum parte quapiam coarctatio, epilepsia, insania, melancholia. Hinc (quid mirum!) uberior messis provenit Medicis, Pharmacopolis, ædituis, & Vespillonibus.

52 *HEU! UBI NUNC, &c.* Lamentatur seculi nostri vicem ex recordatione illius aurei sæculi sub Saturno rege.

54 *CUR SATURNE, &c.* Saturno objectat amissam illam primævam felicitatem, quòd stultus pro Jove filio, quem voravisse oportebat, laxum deglutisset. Nota est fabula.

61 *GNOSSIACI POPULI, &c.* Corybantes intellige, Cybeles Sacerdotes, qui Jovem aluisse dicuntur: tympana jugiter pulsantes, ne Saturnus puerum vagientem audiret. Dicti Gnoysiaci à Gnoisso urbe Cretæ clarissima, quò ex Ida Phrygiæ monte navigasse feruntur: ibique montem incoluisse, quem à nomine relictæ sedis etiam Idam appellarunt.

62 *SÆPIUS HÆMONIDUM, &c.* Hæmonides ab Hæmonia, & hæc ab Hæmo monte, quæ alio nomine dicta est Thessalia. inde Hæmonides dicuntur Thessaliæ mulieres, à magicis incantationibus celebratissimæ. Crediderunt antiqui, lunam esse magorum incantationibus subditam, rubere in modum sanguinis, contrudi, quò vellent magæ, calo deduci, despumare in herbas. Laboranti illi (quod in ecclipsi fieri credebant) cymbalorum crepitu, & tinnitibus subveniebant.

65 *CLYTIEQUE, &c.* Clytie nympa quædam

L

fuit,

fuit, aliquandiu ab Apolline adamata. Verùm cum hæc Apollinis cum Leucothoe concubitus Orchano, hujus patri, indicasset zelotipiæ stimulis agitata: iratus Apollo odio gravissimo eam prosecutus est. Ea verò amoris impatiens, cibo, & potu abstinens, Solem, quacumque teneret iter, oculis sequebatur. Tandem fame, & dolore consumpta in heliotropium mutata est. *Ovid. 4. Metam.* Ab hoc flore sumta est metaphora in assentatores.

66 *UNDA CRBAT PISCES*, &c. Pulcrum *Asyntheton*, quod ornatur *zeugmate* & *syllepsis*.

68 *JUS ERAT IN PRETIO*, &c. Delatores abominatur, in optima quaque republica semper execrandos. Trajanus apud Plinium juniorem, ipsi rescribens, jubet ipsum despiciere occultas in Christianos accusationes, hæc adjiciens: *Nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est.* lib. 10. Ep. 102.

72 *TORPET ARISTORIDES*. Argus Aristoris filius, quem centoculum cum Mercurius sono citharæ somno succumbere fecisset, interfecit, rapuitque Ionem, quam sub vaccæ specie servare à Junone jussus fuerat.

74 *LAUDO SATYRAM*. &c. Probaretur (inquis ò lector) Satyra, si lecta prodesset. Verùm, quis leget? ais. Aliqui fortè. At legant quamplurimi: vix tamen unus ejus monitis insistet.

76 *TAMEN INCLYTUS UNUS*, &c. Si ex Satyrarum lectione unum probum factum concesseris Poëtæ, maximas Satyris gratias agendas censendum est: hic nempe unus pro mille habendus.

78 *DARDANIÆ STANTIS*, &c. Post pulcram in-

inter Trojanos, & Græcos pugnae hypotiposin, firmat Poëta propositam sententiam super unius probitate commendata, prius Hectoris exemplo, posterius Ciceronis.

80 *STAGNANTIOR EXIT*, &c. Xanthus fluvius, ut Achillem, Trojanis infestissimum, arceat, & ut optabat, undis obrueret, accito in auxilium Scamandro vicino flumine, multum æstuans, & furens, in sublime purpureos fluctus efferebat, & ultra ripas notas explicabat: quos tamen Vulcanus, Junone mandante, flammis coercuit. *Vide Homer. Iliad. 21.* ab illo versu, qui est centesimus trigesimus sextus, usque ad 367.

. . . . Ποταμός ἢ χολώσαστο κηρόδι μάλλον.

Fluvius autem indignatus est animo magis.

85 *HECTORE FULTUM*, &c. Unus Hector bellum sustinuit Græcorum, quo vivente, stetit Troja; sublato, periit.

90 *UNUS ERAT*, &c. Ciceronem egregiè commendat: (& est alterum exemplum) cujus solerti prudentia impij in patriam Catilinæ conatus oppressi sunt. Cum enim Consul exercitum in Catilinam comparasset, hic in acie occubuit. *Sal. in fin. bel. Catilin. Catilina verò longè à suis inter hostium cadavera repertus est.*

92 *PEFUSQUE CETHEGUS, QUIQUE*, &c. Catilina, licet in patriam conjurasset, in acie tamen cecidit. Cethegus verò, & Lentulus, eidem crimini obnoxii, ignobilius vitam finiverunt: siquidem in Tulliano (est locus in cercere) uterque strangulatus est. *Sal. In quem locum postquam demissus est Lentulus, judices rerum capitalium, quibus præ-*

præceptum erat, laqueo gulam fregere. Et paulo inferius. De Cethego, Statilio, Gabinio, Ceparo eodem modo supplicium sumtum est.

93 *SIBYLLINA NOCTE.* Ex indulgente sibi Sibyllinorum carminum interpretatione crediderat Lentulus, portendi sibi Romanum imperium: ideo Poëta per jocum *regem* nominavit. Deridet hanc de Lentulo varicationem Portius Latro in *Declamatione contra Catilinam. Sibyllina nocte* dixit propter abstrusos Sibyllinorum Carminum sensus.

102 *SED FAMAM, &c.* Ex occasione famæ, Ciceroni ex egregiis factis petitæ, invehitur in eos, qui famam omnino negligendam docent, utpote post mortem supervacuum.

109 *DEMOCRITUS*, ex Abdera oriundus multas peragravit regiones. Ad Gymnosophistas, qui in India erant, accessit. Omnes actus hominum solebat ridere: quia omnia ei videbantur ridicula. Dicitur esse *πενταθλος* (quasi quinquies victor) quod calleret Phytica, Ethica, Mathematica, liberales disciplinas: artiumque omnium peritus erat. Hujus est dictum illud, *λόγος ἔρμης ἀΐκίνη*: *oratio Mercurii flagellum. Ex Juida*; apud quem vide plura v. *Democritus*.

110 *QUIQUE VOLUTABRIS, &c.* Diogenem intellige, sordidum illum philosophum, qui cum aliquando Platonis domum ingressus esset, ubi is cum amicis convivium celebrabat, aulæ, & peristromata sordidis, ut erat, pedibus conculcans: *Calco*, inquit, *Platonis fastum.* Cui Plato: *Calcas*, ait, *sed majore fastu.* Nam hoc ipsum fastus erat, quod jactabat munditiei contemptum. Et quidem

turpior est ambitio, ex furo virtutis laudem captans.

112 *AT TU, &c.* Apostrophe ad Lectorem: qua eum ad instituti sui propiora reddat attentiorcm.

115 *OMNES VIRTUTES, &c.* Virtutes omnes sub Prudentiam cadere docet Poëta, quam unicam virtutem affirmat, nomina tantum ab actibus variantem. Inde adaptat illi pulchrè Justitiæ, Fortitudinis, & Temperantiæ, cardinalium virtutum definitiones, quarum omnium, & reliquarum Prudentiam facit moderatricem.

127 *SPIRITUS HAUD ALITER, &c.* Quemadmodum anima sedes est Mentis, Voluntatis, & Memoriam, sic Prudentiam esse vult reliquarum Virtutum præsidem.

131 *SÆPE RUINAM, &c.* Damnat Clementiam sine Prudentia: imò peccatum esse probat exemplo rei apud Caudinas furcas à Samnitibus cum Romanis gestæ, & à Trojanis cum Sinone. De prioribus vide *Liv. lib. 9. Dec. 1.* De posteriore *Virg. lib. 2. Æn.*

138 *ARIES.* Machina bellica, qua veteres utebantur ad urbium muros impetendos.

139 *FALARICA*, vel, *Phalarica* juxta D. Isid. est telum ingens, torno factum, habens ferrum cubitale, & rotunditatem de plumbo in modum spheræ in ipsa summitate. Dicitur etiam & ignem habere affixum. Hoc autem telo pugnatur de turribus quas *phalas* dici manifestum est, (*Juven. Consulit ante phalas, Delphinorumque columnas.*) A *phalis* igitur dicta est *phalarica*, sicut à muro, *muralis*. Hæc

D.

D. Iſid. Eamdem originem, & uſum tribuunt Feſtus Pompejus, & Non. Marcellus.

146 *HISPANOS FORSAN*, &c. Continget tibi aliquando iter facere: incidis in latronem: minatur is mortem, ni crumenam reddas. Tu tamen munitus armis (geſtas enim) non modò furem arces, verùm ipſum ſpolias, dum ſpe rapinæ fraudas.

155 *SIC VITII*, &c. Collatio viatoris cum Satyrarum lectore.

166 *ALTER IASON*. Æſonis, & Alcimedea filius: qui Peliaë patrui conſilio incitatus, in Colchos navigavit, ut vellus aureum inde aſportaret, quod æripedum taurorum & draconis pervigilis cuſtodix creditum erat. Hæc tamen monſtra Medeaë Colchorum regis filiaë conſilio adjuſtus ſuperavit; & huc illuc, quo libuit, tauros ſub jugo duxit.

173 *SEU MELEAGER*, &c. Hic filius fuit, Oenei, Calidoniaë regis, ex Althea conjugè. Is aprum Calydoniam regionem latè vaſtantem interfecit. Immiſerat Diana ab Oeneo ſpreta.

175 *THESEA SEU SUPRA*, &c. Theſeus Ægei, regis Athenarum filius ex Æthra, Pithei filia. Hic tam multa memoratu digna geſſit, ut unus inter Hercules numeretur. Faſoſiora hujus geſta refert Poëta noſter. Vide ſiſ Ovid. *Metamorph.* 7. fab. 12. & 13.

179 *FORSAN ET ALCIDÆ*, &c. Hercules dictus eſt Alcides vel ab *αλκή*, quod eſt *robur*, vel ab Alceo avo paterno. Præcipua ejus facinora referuntur à Poëta noſtro. Vide fuſius apud Ovid. *lib. 9. Metam. fab. 3.*

180 *IPSE*

180 *IPSE GLEONEOS*, &c. *Cleoneos biatus* dixit quaſi riſtus, & ora leonis, quem in Nemea ſilva Hercules interfecit. Sunt autem Cleonæ oppidum mediocre in via, quæ ab Argis Corinthum ducit. Inter Cleonæ, & Phliuntem urbem Nemea ſilva conſurgit, in qua miræ magnitudinis leo fuit ab Hercule interemptus.

183 *VENENIFERÆ LERNÆ*. Lerna lacus eſt in agro Argivo, in quo lacu fertur Hercules Hydram ſerpentem interemiſſe, vicina regioni adeo infeſtum, ut locum fecerit proverbio, *Λεῖρην κακῶν*, hoc eſt, *Lerna malorum*. Vide Eraſmum. Hanc Hydram ſepticipitem faciunt, quam ab unoquoque capite ſecto plura renovantem, igne Græco adhibito conſumſit Hercules.

184 *GIGAS LIBYCUS*. Antea intellige, ab Hercule occiſum, qui à tellure taſta (cuius filium Poëta faciunt) vires recipiebat. Sublatus verò ab Hercule, in aëre necatus eſt.

186 *PECTORA GERYONIS*, &c. Fuit Geryon Hispaniaë Rex (ut ajunt:) qui, quod inſulas tres, aut tres provincias obtineret, fictus eſt à Poëtis habere tria corpora inter ſe juncta. Hunc ab Hercule occiſum ferunt.

188 *NOBILIUS CERTÈ NOMEN*, &c. Poſt-habenda docet hæc (præclara licet) & ſimilia quæque heroum facinora Virtuti, & laudibus, quas ex his Satyris haurire poteſt lector: quibus armato victoriam de vitiis reportare licebit.

192 *NI TUTUS ULYSSES*, &c. In propoſita doctrina confirmationem adducit Ulyſſem, virum prudentem, qui Moly herbam, hoc eſt, ſapientiam, &

& prudentiam à Mercurio accipiens, id est, à ratione, Circeas artes, & cantamina tutus potuit superare, sociosque in suos mutatos in statum pristinum restituere. Herbae molyos inventio Mercurio tribuitur: contraque summa veneficia vim habere demonstrat Homerus *lib. 10. Odys.* Vide Plin. *lib. 25. cap. 4.* Homeri Scholiastes sic ait: *Μωλυ' Εοζάνης είδος παρά τὸ μωλυ'ειν, ὃ εἶν ἀφανίζειν τὰ Φάρμακα.* id est, *Moly herbae genus est, dictum ab eo, quod medicamenta, valeat hebetare.*

198 DUX ITHACO, &c. Ulysses ad sociorum sanitatem Moly herba usus est, tribuente Mercurio. Ego verò ad animorum salutem Virtutem duc tricem sum sequutus.

NOTÆ

AD PRIMAM SATYRAM.

VERS. 1. QUID DIGITO, &c. Incipit ex abrupto, more Satyrico. EHEU! Dolet Caliope obduratum Poetae animum ad scribendum.

2 ELOQUAR, &c. Insistit Poeta in proposito scribendi Satyram. PIGER PERSIUS. Pigrum vocat quod plures Satyras non dedisset: scripsit autem lex.

3 ET QUO INGENS JUVENALIS. Ingentem

VO.

AD PRIMAM SATYRAM. 83

Vocat Juvenalem, quod plures, & longiores dederit.

4 SUCCUTITUR, &c. Metaphora ducta à consuetudine Olympicorum certaminum: in quibus citatis curribus contendabatur. JUVET ARTES, &c. Commendat se primo ab ingenuarum Artium cultura, quibus Minervam, seu Pallada Scientiarum Deam sibi facilem, & propitiam conciliarit. (NON DURA, facilis, ut sit λιπτότη, ubi plus significatur, quam sonat.) Secundò à vitæ puritate: utpote cui (si demas hanc carminis componendi innoxiam cupidinem) ad nullum tribunal, veluti criminis alicujus reum fisci contigerit.

6 IDEM. Ego. SI PURGOR FATUOS AMORES. Synecdoche Grammatica. Sic Horatius (in Arte) *Purgor bilem*, id est, circa.

8 NEC MI, &c. Indignatio, qua se stimulat, & concitat ad scribendam Satyram, ad quam ingenium ejus propendat.

11 SERVOS TOT VILIS, &c. Accedit jam ad Satyræ scribendæ causas: quarum primam statuit Poetarum turbam, qui Latini sermonis pænè rudes, barbarum quid sonent, & inconditum. Hoc declarat Spartacæ manus similitudine. Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstans: qui collecto exulum, & fugitivorum non parvo exercitu, bellum ingens excitavit; adeò, ut mitti Crassum oportuerit, qui conatus ejus reprimeret. Hoc bellum *Servile* dictum est.

12 URBIS AD EXCIDIUM..... ARTIS AD EXITIUM Paronomasiam quamdam præ se ferunt.

M

15 RUN-

15 **RUNCATRIX.** μεταφορικῶς. Propriè de herbis, & segetibus dicitur, quæ proprietas servatur in revulsis.

20 **QUID REFFERT,** &c. Quasi dicat, nihil interest, utrum uno me horum numerus augeatur: quod confirmat pulcherrima in ranis comparatione. *Reffert* geminato *f* per epenthesein.

25 **LIMNOCHARIS.** Ἀ λίμνη, id est, stagnum, dicta, & χαίρω, gaudeo: quasi, stagno gaudens, amans stagna. Sic ipsa Limnocharis apud Homer. in Batrachomyomachia.

Εἰμὶ δ' ἐγὼ βασιλεὺς φυσίγναθ' ὅς κ' ἔστι λίμνη
 Τιμῶμαι βασιλῶν εἰγούμεν ἡμάτε πάντα.
*Sunt autem ego rex Physignathus, qui per lacum
 Color ranarum dux dies omnes.*

A VATE COAXET. Grandem strepitum cieat, superbiens, quod in Homeri carminibus legatur.

26 **ASPICIS,** &c. Ex occasione belli nuper in Italia gesti, cujus apparatus describit, sumit alteram scribendi causam, ne, dum alii tot, tantisque rebus operam, & impensas præbent, ipse omnino desidiosè vitam degere videatur. **ALECTO,** una ex Furiis. Ab *a* privativa deductam volunt, & λήγω *cesso*, quasi, non cessans, inrequieta.

28 **NEMORA,** Hyperbolicè, & Synedochicòs, pro arboribus. **NYMPHIS ÆQUÆVA, ET SGOPULIS.** Commendat arborum antiquitatem **NYMPHÆ,** aquarum deæ, quasi lympharum numina; sed hic sumuntur pro **HAMADRYADIBUS,** quæ sylvis, & arboribus putabantur præsidere, & simul cum arboribus nasci, & interire: ab
 α'μα,

α'μα, simul, & δρυ's, quercus, pro quavis arbore. Erant etiam Oreades, Dryades, Napææ, &c.

29 **BIMARI SATA PYRENÆO.** Versus spondaicus. *Bimarem* dixit *Pyreneum* montem, quoniam à Mediterraneo ad Oceanum usque mare Gallos ab Hispanis determinat.

30 **NUMINA PHLEGRÆUS,** &c. Hyperbolicè commendat Pyrenæi montis magnitudinem, quasi Gigantes exturbaturos è cœlo Jovem, si montem nostrum habuissent, quem in Thessalia, Græciæ regione, apud Phlegræos campos, aliis montibus committerent.

34 **VEXILLIS,** &c. Hypallage, pro, Vexilla, in quibus depicti Leones, rugiunt, Euro crepitante. **LEONES** Stemma Hispanicum.

35 **ATAVUS MILLESIMUS HECTOR,** &c. Quoniam Galli à Trojanis originem ducere gloriantur.

37 **ALLOBROGUM,** &c. Sabaudiaæ populi, qui cum Gallis, & Hispanis inivere societatem, quam à numero Triplicem vocamus.

38 **ANGLORUM,** &c. Ab Anglia, seu Britannia insula notissima in Oceano septentrionali. **BATAVI.** Ex inferioris Germaniæ provincia, duobus Rheni alveis bona ex parte inclusa, vulgò *Hollandia.*

39 **BOOTEN CONTERRET,** ἡ περιβολικῶς. Est Bootes caeleste signum, à bove deductum nomen: Latine *Bubulcus.* Vocatur etiam Ἀρκτοφύλαξ, id est, *Urse custos.*

41 **CYCLOPUM,** &c. Verba triplicis Societatis. *Cyclopus* domus, Siciliae regnum, ubi fama est
 Cy.

Cyclopes habitasse. *CANORÆ PARTHENOPES*, Regnum Neapolitanum intelligit, cujus Metropolis sic dicta à Parthenope una Sirenū ibi sepulta.

42 *THEUTONES*, Germaniæ populi, à Theūtone, ipsis deo: quem Tacitus Tuistonem appellat. Hunc indigenam, & terra ortum existimant. *ALBIM*, notissimum Germaniæ flumen.

43 *CUR CYNICI*, &c. Adducit pro se Diogenem, qui quo tempore non procul ab ejus sede pugna gereretur, dolium suum sine modo versare cæpit: cumque causam rogaretur, *Ne intersolicitos videar otiosi*, respondit. *Cynicus à κύων κυνὸς canis.*

48 *LACHESIS*, interpretatur *Sors*, à λαχάνειν *sortiri*. Hanc nere, & filium vitæ ducere fabulabatur. *CENTESIMA MUSTA*. Pulcra Metalepsis.

52 *RHADAMANTHUS*, inferorum judex creditus, justissimus, & maximè severus. Jovis ex Europa filius. Fuit Rex Lyciæ.

53 *AUT FAC*, &c. Παροϊμιασικῶς dictum: quo significatur, jus esse omnibus calumniandi eos, qui malè operantur.

56 *AUT ALIUD*, id est, res alienas à munere suo.

57 *INDE MALORUM*, &c. Hominum pravitatem, & insaniam firmat exemplis Alexandri Macedonis, Appii Claudii, & Domitiani.

64 *PANDITE*, &c. Verba comitatus Alexandri, ad ostium templi accedentis. *JUPPITER HAMMON* Colebatur Juppiter in Libya sub specie arietis, quod sitiēti Libero patri in Arabiæ desertis, Jovem imploranti apparuerit in forma arietis,

ris,

tis; qui terram pedibus concutiens fontem eliceret. Ob hanc rem templum illic ædificatum Jovi Hammoni (hoc est, arenario) consecravit: Græci enim ἀμμον arenam vocant.

69 *RELIQUIAS*, &c. Nulla vi ventorum turbati cineres apud Hammonem post sacrificia mentiebantur sacerdotes, quamquam Boreæ flatibus pervios. Hæc autem in gratiam Alexandri dicebantur.

75 *SALVE magna Jovis soboles*. Maximus Antistes Alexandrum filium Jovis consalutat: hoc enim nomine dignatum, ait, à patre Jove. Plutarchus verò ita evenisse refert. Cùm homo barbarus Græcum regem Græcâ linguâ conaretur excipere, pro παιδίου, hoc est, *fili*, dixisse, ait, παιδίον, s pro v usurpantem. Macedones autem, & ipsum Alexandrum, divisa voce παιδίον, fecisse παιδίον, hoc est, *Jovis fili*, παις enim puer, vel filius sonat, δίων Jovis.

81 *THETIM*. *Thetis*, hujus *Thetidos* prima brevi, & aspirata, Nerei, & Doridis Nymphæ filia, mater Achillis: sumitur pro mari. *Tethys* verò *Tethyos* prima longa, cum b in secunda & y, Cæli & Vestæ filia, soror Saturni fuit, & Neptuni conjux. *Vide Hesiod. in Theogonia.*

88 *CANOPI*. Insula in Nili ostio (ut nonnullis placet) & ibidem urbs ejusdem nominis, à Canopo navis Ulissis, vel Menelæi gubernatore ibi sepulto, sic dicta. Inde Canopicum unum ex Nili ostiis, & Canopitæ, qui Canopicum incolunt.

90 *IMPLENT MUNERIBUS*, &c. Recenset nonnulla monstra, quæ superstitionissima Ægyptus sacrificiis prosequabatur. *PHARII* Ægyptii, ab

ab insula Pharo in ea regione. *IBIN*. Ibis avis ab Ægyptiis culta, quia serpentes alatos, ex Arabia in Ægyptum vere ineunte commigrantes interficit.

91 *ICHNEUMON*, animal est magnitudine felis, quod vulgò muren Indicum vocant. *Vide Plin. lib. 8. cap. 24.*

96 *SEQUANUS*, &c. Inter Poëticas imagines, quas pulchrè producit vates noster, hunc viatorem Gallum finxit, (Sequani enim gens Galliæ sunt) Alexandri cineres aptissimè versantem. *ÆGYPTUM*, ubi Babylon, in qua urbe Alexandri Sepulcrum.

106 *QUID MIHI*, &c. Postquam taxavit satis Alexandri dementiam, facturus verba de Appio Claudio Decemviro, Romam adire se simulat, cujus laudes quamdam præ se ferunt ironiam.

109 *SEDET APPIUS*. Decemvirali potestate *Judex*.

110 *PELLE UNDAM*, &c. Id est, amove, ò Licor, hominum frequentiam, undarum more confluentem. Carpit luculentissimè Appium Claudium (quem adducit in pravitatis exemplum) Decemvirorum ultimum, summa potestate flagitiosissimè abutentem. Nam cum Virginii cujusdam militis filiam, quam perditè amabat, nec pretio, nec precibus ad libidinem suam adducere potuisset: clienti suo M. Claudio mandavit, ut virginem in servitutem affereret. Verum cum exequenda esset, ab Appio lata sententia, adveniens virginis pater filiam, arrepto è proximo macello cultro, interemit. Hinc orta seditio,

AD PRIMAM SATYRAM. 89

elo, & extincta Decemviralis potestas. *Vide Val. Max. lib. 6. cap. 1. num. 2.*

116 *LAMIÆ*. Nobiles Romani: sic enim dicebantur, quoniam à verustissimo Lamo ducerent originem. Hor. 3. carm. od. 17.

Ali, vetusto nobilis ab Lamo,

*Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, &c.*

120 *PRÆCAVE*, &c. Hæc ad nostrates, usque ad vers. 88. *jactura puella.*

121 *VOS UNDE TIMENDUM EST*, &c. Unde cavere debebatis, & quod oportebat, ut vitabile, averteretis.

122 *DECEMVIR*. Pro quovis potente, & potentum æmulatore.

124 *IDMON*. Alium intelligit Appio Claudio vitiosorem.

126 *AD ROMAM REDEO*. Id est, iterum vitia Romanorum infector.

127 *NON SPERNENDA*, &c. Domitianum sugillat, Romanorum Imperatorem ex Flavia familia tertium: (nam primus Vespasianus, secundus Titus.) Fuit Domitianus hominum vitiosissimus, quem, & ejus imperium luculenter depingit noster usque ad versum 181. *de se si credimus illi.* *RUTULIS*. Rutuli antiquissimi Italiæ populi. Hic sumuntur pro ipsis Romanis.

132 *LAXAT*, &c. Cerberum significat, ostio inferorum præpositum custodem.

134 *REX FIET*, &c. Irascitur hypocritarum ambitioni, & avaritiæ, qui apud Domitianum in pretio erant.

138 OB-

138 **OBSTIPO**, demisso vultu. **LATRINAS**, vicos instar latrinarum sordidos.

142 **INFAMIS**, &c. Perditissimis moribus abundavit Roma tempore Domitiani.

143 **QUIS LATEBRAS**, &c. Perstat in fugillatione Domitiani.

145 **GRÆCULUS**, &c. Habitu, & cultu referens hominem ex Græcia, Armenia, aut Perside, vel aliunde terrarum advectum.

146 **PERSEPOLIS**. Imperii Persici quondam caput. Orientis Regia dicitur à Curtio: qui eam xx. stadiis ab Araxe distare dicit. Hanc describit Diod. lib. 17. & alii; quorum nonnulli illam esse Elymaidem existimant, cujus in Machabeorum libris fit mentio. Alii verò diversam faciunt à Persepoli, quam hodie *Sirac* vocari dicunt. Dicta est, ut nonnulli volunt, à Perseo Danaës filio, qui in ea post Cepheum socerum regnavit. **SPARTHA** Peloponesi Civitas nobilissima, Lycurgi legibus olim optimè instituta. Dicta à Spartho Phoronei filio, aut (ut alii malunt) à Spartha Euroræ filia; cum antea Lacedæmon diceretur. **ARTAXATA**, numero tantum plurali, Civitas majoris Armeniæ, sita ad Ararim fluvium: Caput gentis.

150 **AD BACCHANALIA**. Quasi dicat ad supra, nocturno tempore, quo Bacchi festa clam à maribus, & foeminis celebrari solebant.

151 **TUNICA MOLESTA**. Dignus indumento illo, quo ex charta, cannabe, stuppa, bitumine, cera, pice constructo scelerati homines induebantur, ut noctis tempore pro lucernis accen-

de

derentur. Hoc supplicii genus in incendiarios constitutum erat: & quo usus fuit crudelis ille Nero in Christianos, quos incendiis insinulavit, cujus auctor ipse fuerat.

158 **FLAVIA TEMPLA**, Ab ipso Domitiano extructa, & ab ipsius Flavia familia sic nuncupata. Vide Sueton. & Tacit. *Martialis lib. 9. Epig. 4.*

Addita quid Latio Flavia templa foro?

159 **SOLQUE NUMAM**, &c. Numa Pompilius secundus Romanorum Rex, justitia, & pietate insignis. Qui Deorum cultui maximè studens ea sacra, quæ institueret, ab Ageria Nymphe per congressus nocturnos discere simulabat, ut majore apud imperitam plebem in veneratione essent. **SARDANAPALUM**, Sardanapalus Assyriorum Rex ultimus fuit: omnis generis luxuriæ deditus; nec erubuit inter scortorum greges nere, & muliebri habitu ornari.

163 **SANCTISSIMA**, &c. Olim summam laudem, & honorem tyrannorum interfectores tribui, testis est Cicero (*pro Milone*), cum de Spurii Melii, & Tiberii Gracchi tyrannide meminit: *Græci homines, inquit, deorum honores tribuunt iis viris, qui Tyrannos necaverunt.*

167 **NON DIXISSE DEOS**. Frequenter apud Romanos factum est: qui non modo post mortem, sed etiam dum viverent, templa statuerunt, & sacrificia multis. (Tacitus 1. Annal.) *Templum ut in Colonia Tarraconensi strueretur Augusto, petentibus Hispanis permissum, datumque in omnes provincias exemplum.* (Id. 4.) *Decrevit Asia urbes templum Tiberno, matrique ejus, & Senatui.* Ad quem locum sic

Dor-

Dorleans: *Lege, & luge: mortales fiunt à mortali-
bus dii immortales; pro nefas! Tiberius hircus libi-
dinosus, Livia ambitiosa anus inter Deos reponun-
tur. Id facit Senatus adulator.*

171 CEDITE. Apostrophe. IN UTRIBUS, &c.
Alludit ad illud Homeri Odyf. 10. ubi sic Ulysses
de Æolo ventorum Deo.

Δάκε δέ μοι δείρας ἀσκὸς βόος ἐννεώροιο.

Ἐνθά ᾗ θυγῶν ἀνέμων κατέδησε κέλευθα.

Dedit autem mihi excoriatum utrem bovis novennis;

In quo procelloforum ventorum ligavit flatus.

179 ET CREDES, &c. *Πισφώνημα.*

183 ROMULUS A STUPRO. Notum est, Ro-
mulum urbis Romæ conditorem ex Iliā Vestali à
Marte vitiata generatum.

184 VESTALES, &c. Ex occasione vitiatæ
Iliæ de Vestalibus prolixius agit: quas (ait) ex
hoc pravo exemplo liberioris licentiæ ansam ar-
ripuisse.

186 PAPÆ! Interjectio admirantis.

187 HEUS BONE BELLIPOTENS. Ironice
gratulatur Marti præclara facinora, quibus glo-
rietur.

189 LEMNIACO NODO. Id est, Retibus
æneis, quibus in Lemno Vulcanus Martem, &
Venerem ligavit. Est autem Lemnos insula maris
Ægæi inter Thraciæ Chersonesum & Athon Ma-
cedoniæ montem, crebris æstuat incendiis, quo-
rum ergo Vulcano dicata.

190 ESSE PARUM, &c. *Γνωμῆ.* Potentiorum
exempla, si prava, plerisque in perniciem trahunt;
si proba, in virtutis amorem velut adigunt, & im-
pellunt.

192 PROS-

192 PROSTANT VESTALES. Auget Iliæ pec-
catum, dum in Vestales omnes illud transfundit.
Præterea, Pudicitiae templum, in quo pura Vesta
coleretur, Cytheræ, Impudicitiae numini prosti-
bulum factum ait, pulcrâ usus ἐπέξηγησι.

199 TU, CHIONE, &c. Pulchrè vetulæ no-
men Chiones adaptavit (quod nivem significat)
propter frigiditatem & canitiem.

202 TURPIS ADHUC? Exprobrat aniculæ
libidinem, cui jam (inquit) modum fixisse oportebat:
cujus deformitatem pulcra prosequitur hy-
potypósi.

210 FLAVESCENS ISTRICINCINNIS; sup-
posititiis flavis Germanorum capillis, quibus fœ-
minæ utebantur, ut venustiores apparent.

215 RUBRI FRETII; Erythraei maris, ubi ge-
nerosiores uniones colligebantur.

216 LAIS, ET SUPERES SEMIRAMIOS PA-
RATUS. Confert vetulæ ornatum cum Laidos, &
Semiramidis pretioso cultu: De his Ovidius 1.
Amor. Eleg. 5.

Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse

Dicitur, & multis Laïs amata viris.

218 DUCIBUS CLEOPATRA LATINIS. Li-
cèt superes pompam, & apparatus, quos Cleo-
patra, Ægypti Regina, submitit Ducibus Lati-
nis, Julio videlicet Cæsari, & Marco An-
tonio.

219 ELYSÆ SIDONIÆ FASTUS. Quamvis
tibi cedat Didonis Reginæ fastus, & luxus, qui-
bus Phrygius hospes Æneas narratur exceptus.

221 PYGMALONEIS. Pygmalion Didonis fra-
ter

ter : qui , obtruncato clam Sicheo sororis conjuge , magnis divitiis inhians , sororem ipsam coëgit , ut eas ipsi se tradituram polliceretur. Verum hæc naves , quas ad asportandas divitias frater miserat , nata , cum ipsis à Pygmalione missis , in Africam aufugit , secum portans thesauros , fratre decepto. Narrantur hæc , & superiora à Virgilio 1. Æneidos , sub finem.

..... Naves , quæ fortè paratæ ,
Corripiunt , onerantque auro ; portantur avari
Pygmalionis opes pelago.

223. PERMOLERE. Hortat. 1. Satyrarum , Sat.
2. Permolere uxores , id est mœchari , & subagitare.
DRAUCI. Juvenis , cum primum pubescere cæpit.

225. MIDAS. Rex Phrygiæ. Cum aliquando Pana , agreste numen , Appollini in certamine canendi prætulisset : indignatus Apollo illius aures in asininas convertit. Vide Ovid. 11. Metam. fab. 3. & 4. ubi plura de Mida.

233. COMMUNE malum , & c. Γνωμὴν Circumfertur vulgo versiculus : Solamen miseris socios habuisse Penates.

234. IMBRE UNO , id est , eodem : & lepidum tangit apologum. Philosophus quidam pluviam , prævisam , qua quæ homines madefierent , insani redderentur , cavit. Cum verò sanus reliquos homines adisset insanos , insanire sibi expedire putavit , adhabita eadem aqua.

235. HELLESP. INTER STOT. HECATOMBAS , Id est , inter asinorum greges. Solebant enim antiqui sacra Priapi , quem in Lamsaco , Hel-

AD PRIMAM SATYRAM. 95

Hellesponti civitate colebant , asinorum cæde celebrare. Hecatombe fuit sacrum , in maxima Jovis solemnitate fieri solitum. Fiebat , interdum centum bovis , interdum totidem ovibus , aut capris ; aliquando suis : nonnumquam denique centum capitibus quorumcunque animalium. Hinc licuit Poætæ nostro centum asinos adhibere : *ἑκατόν* enim centum significat.

237. MARSUS AMAZONIDE , & longa farragine capsæ. Hoc intellige de quodam recentiore Poëtastro , simili Marso illi , de quo Martialis lib. 4. Epig. 29.

Sapius in libro memoratur Persius uno ,

Quam levis in tota Marsus Amazonide.

Quem etiam confert Cassio Parmensi Poætæ Ethrusco , qui tot libris capsas implevit , ut illi suffecerint , sine ligno , ad eum comburendum. De hoc sic Horatius lib. 1. Sat. 10. Ethrusci

Quale fuit Cassi , rapido ferventius anni
Ingenium , capsis , quem fama est , esse librisque
Ambustum propriis.

In quem locum sic Porphyrius Horatianus interpres : Quod tam verbosè , aut tam multa scripserit , ut , cum non viderentur legi digna , illis ipsis mortuus exustus sit.

240. AD JUSSA MARITÆ. Propterea quod hæc , ut Græco medico (verius mœcho) morem gereret , marito in Græcos bellum persuasit.

241. ATHOS. Mons inter Macedoniam , & Thraciam altitudinis mirandæ , quem Xerxes perforasse traditur , & velis pervium fecisse. ATHAMANTIDOS UNDAE. Hellepontum significat , sic dictum ab Helte , Athamantis Regis filia , quæ in eo tractu perit.

242. FRA

242 *FRATERNAS ACIES.*, & c. Ethéoclis & Polynícis prælia ; scissam flammam , dum simul fratrum cadavera cremarentur : Jocastæ cum Oedipo filio nuptias : & reliqua Thæbarum monstra.

245 *QUID CONFERRE*, & c. Notat verborum longe crepitantium aucupatores. Quem turgidum loquendi modum vocat *acervum sesquipedalem*, quemadmodum Horatius, qui & *ampullas* appellat, dum inquit :

Projicit ampullas & sesquipedalia verba.

Sed noster rem attingit omnium luculentissimè.

246 *PRYX BEREYNTHIADES.* Atys puer Cibeles charus. *RICTUS ERIMANTIDOS.* Patula ora Callistüs Nymphæ, in ursam à Junone mutata. *ALES THAUMANTEA.* Iris nympa, Junonis nuntia, & Thaumantis filia.

247 *BELLEROPHONTIS.* Hic à Sthenobœa Præti, Argivorum Regis uxore, sollicitatus, multa propter eam pericula subiit.

251 *DONIS TRIPTOLEMI*, & c. Minoris poenæ reum facit Calliope flammam messibus, aut urbibus admoventem, quàm liberum Poëtam convitiatorum. *Donis Triptolemi* pro messibus posuit, quæ è sparsis terræ tritici granis coalescunt. Quæ grana dono accepit à Cerere Triptolemus.

254 *SUBLIGAT HIC*, & c. Suadet Calliope Poetæ, ne dicere pergat, proposito more veterum cantorum, qui, cum canere desissent, detractam capiti coronam citharæ imponebant.

261 *MESSALINUS.* Procer quidam cæcus tempore Domitiani. Hic sumitur pro malo Poëta.

263 *FOLLIS ANAXARCHI*, Philosophi ; qui cum

cum à Nicocreonte Cypri tyranno in concavum saxum injici jussus esset, & ferreis malleis contundi, hoc dicto poenam regis eludit : *Tunde, tunde. Anaxarchi follem tundis ; Anaxarchum autem non tundis.*

270 *IMMITEM PHLEGETHONTA.* *Phlegethonta* posuit pro Plutone, vel Orco universo, hoc est, pro ipsis damnatis.

279 *ILLUDENT NOBIS.* Minatur Musa Vati illusores. *NUMINA CULTA MARONIS*, & c. Commendantur Virgilius, & Horatius ob præstantiam Poëticæ epithetis non vulgaribus.

280 *HIPPOCRENNEÆ UNDAE.* Caballini fontis : ab *ἵππος* equus, & *κρήνη* fons.

281 *EVERSOR LIBYÆ.* Antonomasticè, pro Scipione, quod Carthaginem delevisset. *SAPIENTIA LÆLI.* (*Vide Tullium in libro de Amicitia.*) Hujus Lælii consiliis usus est ubique Scipio felicissimè : inde ortum, ut de Lælio & Scipione (sumpta à Comœdis metaphorâ) vulgò jactaretur : *Lælium comœdiam scribere, Scipionem agere.* Signatè videtur noster & Poëtas & Oratores induxisse propter ipsius Poëmata, & solutam orationem.

282 *NOVIMUS.* Ut Calliope tandem quiescat ; Scimus (ait Poëta) quales illusores esse possint. *AD FLUVIUM*, & c. Confert se cum Horatio illo Colclite, Romano cive : qui ne in Urbem hostes irumperent, Porsenæ exercitum unus tandiu sustinuit, donec à suis Sublicio ponte post se scisso, in Tiberim se jactans, illis hostibus, incolumis transnarit ad suos.

289 *PHALANGEM PYGMÆAM*, & c. Quem ad-

admodum Pygmæos leonis pelle involutos contem-
sit Alcides : sic noster asserit , etiam post ipsius
mortem irrisurum ineptos.

NOTÆ

AD SECUNDAM SATYRAM.

Vers. 1. **ERGO**, &c. Poëta sibi gratulatur, quòd
Urbem sit feliciter egressus, post in-
auspicatam illam mœnium Romanorum Remi trans-
gressionem, qua deterreri debuit. **BONIS AVI-
BUS**. Felici auspicio. Sumebantur auspicia ex avium
volatu, cantu, &c. Erant autem auspicia signa
quædam voluntatis, & favoris Deorum, ut puta-
bant Ethnici : dicta *auspicia* quasi avispicia, ab
avium aspectu : Hinc *auspex*, avium spectator, aut
observator. **QUEIS**. Scilicet felicibus auspiciis (qui-
bus ego deductus sum) nec Mars ipse curavit *dedu-
cere*, id est, incolumem servare, & asserere Remum
Iliaden, quem cum Romulo ex Iliâ susceperat.
Remus enim propter murorum à Romulo designato-
rum transgressionem, à Celere dicitur interfectus.

4 **JAM ME RURA TENENT**, &c. Urbe egres-
sus Poëta, hominibus, & tectis valedicens, ruris
amœniratem, commoda, deliciasque commemorat.

7 **COLOSSIS**. Colossus statua ingentis magni-
tu-

AD SECUNDAM SATYRAM. 99

tudinis. Romæ fuere nonnulli, & alibi. Rhodi fuit
insignis.

11 **SYLVANI**, Sylvarum dii. Utrum plures,
nescitur, quemadmodum, & genus. **ET SATYRI**.
Sylvarum numina habiti sunt, Sylvanis, & Fau-
nis similima, humano capite sed cornuto, pedibus
caprinis, villosa corpore; nemorum latebris gau-
dentia, lasciva in primis, & in Venerem procli-
via, ut & Panes. *Ovid. 1. Fastor.*

Panes, & in Venerem Satyrorum prona juventus.
Vide Satyræ étymon. **FAUNI QUOQUE**. Agrorum,
& sylvarum putati sunt dii, qui diu viverent. A
fando dicti, vel *από τῆς φωνῆς*, quod voce, non
signis ostendere viderentur futura. **CUMQUE NA-
PÆIS**. Sylvarum etiam deæ, quæ & Dryades di-
cuntur. Vide quæ diximus ad vers. 28. Sat. 1. *νά-
πη*, sive *νάπη* saltum significat.

12 **ET OREADES**. Nymphæ montium, ab *ὄρε*,
ὄρε Græcè, Latinè *mons*, *montis* denominatæ.

14 **ZEPHYRI**. Zephyrus ventus ab occasu Æqui-
noctiali flans adversus subsolanum. Latini *Favonium*
appellant. Zephyrus dictus, quasi *ζώνηφορος*, hoc
est, *vitam ferens*: eo enim favente, plantæ omnes
germinant, & pullulant: *Vide Gell. lib. 2. cap. 22.*

15 **AUTHOMEDON**. Achillis auriga peritissi-
mus, à Poëtis crebrò celebratus. *Ovid. 1. Amor.*

Curribus Authomedon, lentisque erat aptus habenis.
Sub hujus nomine prodit Amorem aurigantem.

16 **TERNAGRATIA**. Tres Gratia, Veneris co-
mites. Græca voce *χάριτες* dicuntur.

18 **COLUMBÆ**. Currus Veneris à candidissi-
mis columbis trahi dicebatur. Quæ ideo Veneris

Q

aves

aves dici existimantur, quod nullum sit anni tēpus, quo à prolificando cessent, quod Veneri maximè congruere videtur. *OSCUA ITERANT, PROPERATA* dixit, quod vel in ipsa volandi pro- peratione rostra invicem inferere de more lascivien- di contingat.

19 *I NUNG*, & c. Dolet militum miserrimam vicem. Quos postquam figuli rotæ similes fecit, Ixione reputat infeliciores.

21 *QUI FERRO*, & c. Lucanus. lib. 10.

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

26 *IXION*. Is propter patrata scelera, à Jove in Tartara fulmine detrusus est: ubi rotæ alligatus perpetuo circumagitur rotatu.

28 *PRONUM EST*, & c. Ovid. 3. de Pont. El. II.

Nos quibus assuevit fatum crudeliter uti,

Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.

30 *ERINNYN*. Diram, vel Furiam intellige: neque enim signatum nomen est ad aliquam è tribus. Latini *Furias*, *Diras*ve appellant. Græci *ἐριννας*, & *εὐμενδας*. Dicitæ sunt *Erimnes* ab *ἐρις*, id est, contentio. Harum nomina *Alecto*, *Tisiphone* *Megara*.

31 *DOLAT*. Castigat, flagris persequitur. Ad *Tisiphonen* referas, quod nominis exprimitur nota- tione. Nam *πιφόνη* est *cadendo punire*, à *τίω*, *punio*.

33 *VIVIT*, & c. Nota pulcherrima antithera us- que ad improbe *Matrem*.

36 *TANTALUS*. Is quod filium Pelopem à se interfectum diis comedendum in convivio apposuis- set, eorum divinitatem tentaturus, ad inferos de- trusus est, ubi perpetua siti, & fame torquetur, aquis mento tenus immerfus, & capiti pomis im-
mi-

minentibus: utrisque tamen & os, & manus ejus refugientibus. Alii hanc poenam illi inditam ajunt, quod deorum secreta hominibus revelarit. Ovid. 2. Amor. Eleg. 2.

Quarit aquas in aquis, & poma fugacia captat

Tantulus: hoc illi garrula lingua dedit.

39 *JUPPITER ÆTHIOPUM*. Hoc dixit, prop- ter opipara convivium, & Saliare dapes, quæ apud Æthiopes celebrari solebant, quibus Juppiter ipse interesse consuevit. Papinius Staius Sylvarum 4.

..... mensasque revisit

Æthiopum, sacro diffusus nectare vultus

Dux superum.

52 *NON MINUS INSANIS*, & c. Sub navi- gantium mercatorum persona, in quos præcipuè invehitur, avaros omnes intellige, quos Poëta noster vehementer exagitat, proposita scopulo- rum maximè formidandorum, & vitandorum vo- raginem pulcherrima hypotypōsi.

54 *TYRRHENAS VETUIT*, & c. Ordo est. *Quæsitæ pecunia vetuit pertimuisse Tyrrhenas cautes, vel Taurominitanam Charybdin*: quasi dicat: Amor quærendæ pecuniæ fecit, ne avari mercatores me- tuant Tyrrheni maris scopulos, & Charybdin, illam voraginem, vel ipsorum Poëtarum adum- bratione formidandam. *Taurominitanam* dixit prop- ter Taurominium, Siciliae oppidum vicinum, non procul à Drepano promontorio, à Zancleis con- ditum; unde & *Zancleæ* dicta est ab Ovidio 4. Fast. Est ergo *Charybdis* Vorago, naves ad se tra- hens, atque absorbens: ex verticibus illis, quos hydrographi *Abyssos* vocant. Creditur profundissi-
mo

no meatu subter Siciliam in mare Africum emer- gere. Quod ex eo conjectari licet, quod cum Africum mare tempestatibus fervet Charybdis im- petu majore fluctus eiecit, quamquam Tyrrhe- num vel Tuscum mare tunc serenum & tranqui- lum se præbeat. Siciliam verò, (prope quam Cha- rybdis) & Italiam olim conjunctas, & unam fuis- se tellurem (licet frequentius dicatur) negant eruditissimi Antiquariorum.

60 *QUEIS LIPARE, & c.* Lipare, sive Lipa- ra insula, una ex Æoliis. Sunt *Æolia*, sive *Æo- lides* insulæ inter Italiam, & Siciliam, à Græcis *Ἐπαισιῶδες*, à Latinis *Vulcaniæ* appellatæ, quo- niam olim omnes ignem evomuerunt. Ex his præ- cipua *Lipara*, à qua *Liparæi* dicti sunt populi has insulas inhabitantes, à *Liparo* Aulonis filio. Hic ferrum mollire, & Jovi fulmina parare fe- runtur Brontes, Steropes, ac Pyragmon, in ar- te fabraria Vulcano ministri. *Virg. de Lipare 8. Æn. v. 422.*

*Quam subter, specus, & Cyclopum exesa caminis
Antra Ætnæa tonant, & c.*

65 *NON ORIENTIS OPES, & c.* Erat Ægyp- tus emporium cunctarum opum, & mercium Orien- talium, antequam Lusitani Orientalem Indiam illustrassent, superato terribili promontorio, quæ in Austrum Africa extenditur, vulgo *Cabo de bue- na Esperanza.*

69 *HESPERIDUMQUE NEMUS, & c.* Quæ-rens majores divitias redit Mercator avarus in Oceanum, capturus aurea poma horticum Hes- peridum prope Atlantem montem. Fuerunt *Hespe- ri-*

rides Hesperii filia, fratris Atlantis: nomina *Ægle*, *Arethusa*, *Hesperethusa*. Habuerunt hortos ad Li- xum oppidum Mauritaniæ (ut ait *Plinius lib. 19. cap. 4.*) aurea ferentes mala, à dracone pervigi- li summa cura asservata.

70 *GORGON.* Medusa una ex Gorgonibus, quæ tres fuisse feruntur, *Euriale*, *Sthenone*, *Me- dusa*, Phorci ex Ceto uxore filia.

71 *MAURA* genus, *συκεδοχικῆς*, ut alibi, *Qui genus? Mauram* dixit, quod juxta Atlantem montem Mauritaniæ habitaret Medusa.

72 *VULTUS conspersa veneno.* Id est, *Habens vultus conspersos, & c.*

73 *SAXEUS EXTAT ATLAS; & c.* Atlas Rex fuit Mauritaniæ, quem Perseus Jovis, & Danaes filius in montem sui nominis mutavit, ostensor Medusæ Gorgonis capite, quod eum hospitio recipere nolisset. Ovidius omnia latè 4. *Metam. fab. 17.*

74 *ALTER ORESTES.* Agamemnonis, & Cly- temnestræ filius. Aptè comparat Orestis mercato- rem; quod ille Furiis percitus nullibi requiem haberet; hic parandarum opum sollicitudine ma- ria pervagetur omnia.

81 *PASIPHAES GLUSÆ, & c.* Pasiphaes fa- bulam sic breviter accipe. Amavit Pasiphae tau- rum impotentissimè: desperavit à concubitu: communicavit consilium cum Dædalo præstantissi- mo fabro: is in vaccam ligneam inclusit Pati- phaen: Taurus sui generis animal ratus in eam insiliit; fecit gravidam, & matrem Minotauri.

89 *SED QUID, & c.* Demiratur Poëta, ut quid-

quiddam insolitum, allati hominis adventum, quem propius accedentem, ab insignibus Mercurium esse sibi persuadet.

91 *REFUGI GANYMEDIS*, Trois Dardanorum regis filii; quem jussu Jovis, per aquilæ ministerium, aut à Jove ipso in aquilam converso, in cælum translatus, & ipsius Jovis pinceram factum fabulantur Poëtæ. Astronomis est *Aquarius*, undecimum Zodiaci signum.

92 *AN REVOLAT*, & c. Dædalum cum Icaro filio (qui mari Icario morte nomen fecit) fabricatis alis, & cera junctis, ab arce Minois regis aufugisse, nota est fabula.

93 *INSIGNI*, & c. Mercurium, qualis à Jove nuntius mitti perhibetur, depingit.

95 *VIRGAM CINCERE*, & c. Illam, quam ab Apolline pro testudine ab ipso Apollini donata, vicissim accepit: quæ virga Apollo in Arcadiam aliquando proficiscens, duorum draconum inter se rixantium interpositâ, pugnam diremit. Unde hæc virga pacem significare dicitur, & *Caduceus* appellatus est, quod rixas, & prælia cadere faciat. Hinc legati pro pace *Caduceatores* dicuntur. *Cerastas* dixit dracones, vel angues illos, virgam cingentes ex occasione prædicta.

96 *MERCURIUSNE?* Dicitur Mercurius, quasi mercium cura. Div. Isidor. lib. 8. orig. cap. 11. *Mercurium sermonem interpretatur, qui ait: Nam ideo Mercurius, quasi medius currens dicitur appellatus, quod sermo curvat inter homines medius. Idem dicitur est Hermes, quod est Interpretes, ab ἑρμῆς, interpretor; unde ἑρμῆϊα, interpretatio.*

AD SECUNDAM SATYRAM. 105

10. Vide plura apud eundem de Mercurio.

97 *SCURRA Deum*, & c. Jocatur in Mercurium; Poëta. Sed sub hujus nomine pungit Aulicos adulatores, quibus (absit) aptari queant epitheta quæ subjicit.

98 *QUANTO*, & c. Ceptatorio more hæc dicuntur.

100 *ARGUS*. Aristoris filius: *πῦρον*, vel *πῦρον* à Græcis nominatus, quod totus oculis scateret: à *πᾶν* totum, & *ὄψις* visibilis. Quasi, totus oculus. Huic tradita est Io Inachi regis filia, à Jove in vaccam mutata, jussu Junonis custodienda. Verum is à Mercurio sono testudinis delinitus, & obdormiscens capite truncatus est. *Ovid. 1. Metam. fab. 10.* Vide etiam in Notis ad Prol. Not. 27. p. 76.

101 *PABULA CARNEA*. Ionem. *Sancti*. Ironice, & sarcastice.

102 *SIC PESSIME VATUM*, & c. Mercurius, ut paria reddat Poëtæ, delirum vocat, procacem, & rota mente alienatum. Cujus infanæ causam reddit oppressionem illius ignis cælestis particulæ (lumen naturale vocamus) quam velut extinguunt avaritia, superbia, & reliqua vitia. Quod, apostrophe facta, firmat exemplo illius monoculi Polyphemi, quem excæcavit Ulysses. Nota est fabula.

116 *PERDIDIT HIC LUCEM*, & c. Polyphemus luce oculi orbatus est, Lilybeum promontorium umbra; propter avulsas à Cyclope sylvas, quas in Ulysses, & socios jaceret. Est *Lilybeum* unum è tribus Siciliæ promontoriis, à quibus *Trinacria* dicta: *ἀκρον* Græcis promontorium.

117 *CYCLOPIS FORSAN*, & c. Forſitan hæc ridebis, quia commentitia, & fabuloſa.

118 *SED TU FURIOSUS ES ILLE*. Oſtendit Mercurius, hæc dicta eſſe per allegoriam contra infanientes; è quorum numero Poëtam eſſe confirmat (ſub cuius perſona quolibet alios à ratione abalienatos intelligas) cum ait, rogatum (quemadmodum Polyphemus) *quis læſerit?* reſpondere: *Nemo læſit*. Adludit ad Ulyſſis, & Polyphemi fabulam, quæ ſic habetur. Ulyſſes cum in antro Cyclopiſ teneretur, ab ipſo qui vocaretur interrogatus: *Utiſ* mihi nomen eſt, ait. (*οὐτις* Græca vox, Latine *Nullus*, vel *Nemo*.) Mox Cyclops excæcatus ab Ulyſſe, præ dolore vociferans, multos Cyclopas excitavit: qui ad oſtium foris adſtantes rogabant Polyphemum, quis eum læſiſſet? Cùmque ille ſubinde repeteret *οὐτις, οὐτις*; illi, deluſo Cyclope relicto, reſceſſerunt.

132 *QUIDQUID ſcire velis*, & c. Mercurius (conceſſa tandem verborum audacium & ſtultorum indulgentia, quam Deorum lenitati acceptam referat Poëta) morigerum ſe præbet ſciſcitantibus Vati, ſi modò brevitati conſulat.

133 *REVOCANT ALIO*, & c. Urget ex occaſione ſibi à patre Jove commiſſorum.

134 *POSTQUAM*, & c. Aggreditur Poëta ſuam narrationem.

138 *PARNASSUM ASCENDI*, & c. Operam Poëticæ ſe navatſe refert, & omnibus Scientiis.

140 *FONS ERAT*, & c. Venuſte laudat Caſtaliæ fontis pulcritudinem.

142 *OPOBALSAMA*. Eſt opobalſamus arbuſcula

la quædam, viti ſimilior, è cuius plaga ſuccus emanat eximia ſuavitatis opobalſamum dictus.

143 *SIRIUS*. Stella eſt in lingua canis, dicta à *σίγη*, id eſt, *areſcere*, eo quod omnia exurat ſuo calore. Ad quam ſtellam cum Sol acceſſerit, duplicatur ipſius calor, & languore afficiuntur humana corpora. Latini *Caniculam* vocant, à qua & dies *Caniculares*, qui quadraginta communiter reſcenſentur poſt ſolſtitium æſtivum, Sole ingreſſo leonem.

145 *SESE PERLUERET*, & c. Fontem, inquit, pulcriorem deâ cerneret Actæon: idèoque in cervum mutatus non eſſet.

148 *SI SE NARCISSUS*, & c. Similia aſſerit de Narciſſo. Nota eſt fabula.

153 *PEGASUS*. Equus alatus, quem de ſanguine capitiſ Medusæ à Perſeo reciſi, ſtatim ac in terram fluxit, exſiliſſe fabulantur Poëtæ: Qui vectus aliſ in Heliconem perveniens, calce fontem elicuit, qui inde Hippocrene dictus eſt; ut notavimus ad verſ. 280. Sat. 1. Dictus eſt autem *Pégasus* από τῆς πηγῆς, id eſt, à fonte, quod juxta πηγῆς, id eſt, juxta fontes Oceani natus ſit, ubi Górgoneſ habitabant.

157 *PIERIDES DICTANT*, & c. Muſas dictas volunt *Pierides*, à Pieri filiabus, quæ à Muſiſ victæ, in picas mutatæ ſunt. (*Vide Ovid. in fine 5. Metam.*) *APOLLO*. Muſarum præſes: ſub cuius tutela Vates fuerunt, eo quod hic habeatur carminiſ auctor. Dictus *Apollo* ab *A*, privativa particula, & *πῶλοι*, *multi*: quaſi dicas, *non multi*. Idem dictus eſt *Phæbus*, vel από τῆς Φοῖβου βία, quod

vi feratur: vel à splendore & nitore; nam Græci $\Phi\alpha\lambda\sigma\varsigma$ purum, & *splendidum* dicunt: vel dictus quasi $\Phi\alpha\lambda\varsigma$ & $\xi\lambda\iota\upsilon\upsilon$, hoc est, *fax vite*.

158 *ATHENÆ*. Urbs Græciæ, quam Diodorus Siculus *communem scholam generis humani* dixit, Cicero *nobilissimum Orbis terrarum Gymnasium* cognominavit. Unde Poëtæ plurimi, Philosophi præne innumeri, sanctissimi demum Præsules, virique omni doctrina præditi extitere.

161 *HESPERUS ORBE ALIO*, & c. Loquitur de Poëmate Epico quod *Nuevo Mundo* inscripsit, ab ipso in juventute composito, non mediocri magnitudine, & in decem libros digesto.

163 *QUA TAGUS*, & c. Alludit ad suum Poëma Epicum, quod in alios decem libros excurrit: in quo præcipuus est heros Alphonsus Lusitani Regni Conditor; & hujus Regis nomine insignitur Poëma.

164 *ET LAERTIADÆ*, & c. Ulysses Laertæ filius, Ulysiopon urbis habetur conditor.

169 *PROGENIES NOMADUM*, & c. Nomades, vel Numidæ sunt populi Africæ, dicti à $\nu\omicron\mu\alpha\delta\epsilon\varsigma$ *pasco, pabulor, more pastorum vitam dego*, quod nullum certum locum haberent, sed errarent post greges. His domicilia erant currus, & papiliones, ubi illos nox oppressisset. *VAGAT*. Active protulit, Plautum sequutus in Milite glorioso *Scena, Inde Ignem*, & c. versu 14.

Quæ circum vitinos vagas.

170 *QUALITER*, & c. Simile quiddam, quod de Nomadibus dictum, de Arabiæ desertæ Rege proditur, quod jam admonuit noster in opere

Cue-

Cuevas de Salamanca. In illa regione rara sunt ædificia; unde tentoriis frequenter utuntur: quibus, subinde mutatis, gens habitat aspera.

173 *FUMANT BUSIRIDIS ARÆ*. Busiris crudelissimus Ægyptiorum tyrannus, Jovi omnes hospites immolabat. Cùmque Herculi in Ægyptum delato insidias pararet, ab eo interfectus est.

175 *QUIS NON*, & c. Cæsaris lacrymas simulatas interpretatur noster Poeta, cùm abscissum Pompeji caput in conspectum ejus allatum est: quas mirificè comparat cum crocodili ploratu.

178 *FRACTA FIDES*, & c. Ubique regnare, ait, Perfidiam, furta perjuriam, Atheismum, & reliqua vitia.

184 *RECUTITO A SANGUINE*, & c. Judæi recutiti dicuntur, quoniam Judæis pueris cutis inguinis recidebatur. Postea, cùm cutis succresceret, dicebantur recutiti, quasi nova cute tecti. Horatius (Sermon. Sat. 5.) Judæos appellavit *Apellas*, hoc est, cute carentes.

... Credat Judæus apelli.

187 *SUNT TRIBADES*, & c. Tribades dicuntur foeminae, quæ in suum sexum nefariam libidinem exercent, à verbo Græco $\tau\epsilon\lambda\epsilon\omega$, quod est *frico*: quasi *frictrices*, aut *fricatrices*. Eandem libidinem notat in maribus. Præterea foeminarum, & marium inversa munia sugillat.

189 *DELIRAMENTUM* reddatur *Pythagoreum*. Pythagoras Samius Philosophus fuit, qui sensit, animas hominum post mortem in brutorum corpora migrare, & è contra. Hoc ille $\mu\epsilon\mu\pi\mu\phi\upsilon\lambda\omega\sigma\iota\upsilon$ appellavit. Aristoteles lib. de Anima Cap. 3. vocat

vocat hanc animarum transmigrationem Πυθαγορείων καὶ μὴ Πυθαγόρας. *Pythagoricas fabulas*. Olympiodorus illam ex aequo dat Pythagoræ, & Orpheo cum ait : Παλαιὸς λόγος Ὁρφεϊκὸς τε, καὶ Πυθαγόρειος ὁ πάλιν ἀγῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, καὶ ἔτι κυκλῶ πολλάκις. *Vetus est Orphei, & Pythagoræ sermo, animas ferens in corpus, & rursus à corpore referens, & id sæpe in circulum.*

195 *SUTOR ERAT LADON*. Aptissimum nomen, cum paulò infra dicat, hunc sutorem nummos pellibus cepisse: *Ladon* enim à λάζομαι venit, quod *capere* significat. Est præterea *Ladon* fluvius Arcadiæ, juxta quem Poëtæ fabulantur, *Syringa* nympham in arundinem fuisse mutatam. *Vid. Ovid. NIXUS, & c.* Impetus equorum, aut mularum à quibus currus trahitur.

197 *CAMOBNAS*. Festus: *Camœnæ* Musæ à carminibus sunt dictæ: vel quod canant antiquorum laudes: vel quod sint castæ mentis præfides.

199 *ESSE LYCURGUS, & c.* Legislator (qualis fuit *Lycurgus*) & idoneus rem Civitatum, & Regnorum tractare.

202 *ESSET responsum, & c.* Possem respondere, hæc tua dicta esse omninò barbara, & barbarissimas gentes, quæ talia probent.

204 *AURES DEMITTO, & c.* Sed tuam sententiam non oppugno: Ironicè; nam utque ad versum *hos ut versus scribere possem*, *sutor* asperima, & arguta subsannatione vapulat.

205 *RETULIT QUOT. MARSYA, & c.* *Marsya*, sive *Marsyas*, tibicen, cum *Apollinem* ad canen-

AD SECUNDAM SATYRAM. III

tendum provocare ausus fuisset, ab eo victus, vivus excoriatus est.

219 *IN CORIIS herere pudet*. Post asperrimam futoris vapulationem, adit *Caligulæ* Regiam, imperatoris insaniam fugillaturus.

223 *CÆSAR*. *Caligula* Imperator. *EQUO STABULA, & c.* Rem totam sic enarrat *Suetonius*. *In citato equo, cujus causa pridie Circenses, ne inquietaretur, viciniae silentium per milites indicere solebat, præter equie marmoreum, & præsepe eburneum, præterque purpurea tegumenta, ac monile è gemmis, domum etiam, & familiam, & supellestilem dedit, quo lautias nomine ejus invitati acciperentur. Consulatum quoque traditur destinasse, & c.*

241 *GENTES ANCHISÆ*. Romani, ab *Anchise* Trojano.

248 *RECTIUS, & c.* *Hercules* ænei crepitaculi sonitu *Stymphalides* aves (à lacu *Stymphalo* sic dictas) pepulit: quæ tantæ magnitudinis, & ita numerosæ fuisse dicuntur, ut *Solis* radios impedirent, omnemque *Arcadiam* devastarent. Dictus *Hercules Amphitryonides* ab *Amphitryone* putativo patre, *Alcmenæ* conjugè.

250 *REPPULIT HARPYIAS, & c.* *Harpyias* ajunt fuisse *Neptuni*, & *Terræ* filias, volatiles, vultu Virgines, dictas à Græco verbo ἀρπάζω, *rappio*. Harum descriptionem vide apud *Virgilium* 3. *Æn.* à Versu 226.

Virginei volucrum vultus, & c.

Nomina, *Aelo*, *Ocyrite*, *Celeno*. Has fugarunt à *Phinei* mensa *Zetus*, & *Calais* *Borææ* filii, atque ad *Plotas* usque insulas persequuti sunt. Inde

de à Jove moniti cessarunt. Quia tamen inde redierunt, Plotæ illæ insulæ deinceps *Strophades* ab illorum reditu dictæ sunt: nam *σπόφη* Græcè, *versio*, vel *flexus* est Latine.

251 MISENUS TERRUIT. Æneam post Trojanum excidium sequutus Misenus, tibicinis ministerio illi inservivit. Æoli filius. De quo Virgil.

Misenum Æolidem, quo non præstantior alter

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

De hoc Trojanorum cum Harpyis prælio vide *und. 3. Æn. à v. 232.*

255 CÆLESTIA QUALES NUMINA. Horatius *Epod. od. 8.*

... & mammae putres;

Equina quales ubera.

Et est Alleotheta figura, sive Enallage.

257 NIL NON RIDICULUM, &c. Epiphonemate absolvit hanc orationis seriem, ut aliò divertat.

258 DE JOVE, &c. Poëta, velut qui vera de Jovis gestis à Mercurio discere cupiat, recenset nonnulla Jovis probrosa facinora: videlicet, parum abfuisse, quin à Gigantibus de cælo pellere-
tur: imparem existimatum tanto moderamini; quod forsitan Gigantibus utiliùs fuisset creditum.

261 MAMMOSAM, &c. Etiam Jovem carpit; quod Junonem ob mammaram pinguedinem fastidiat. SED VIA LACTEA. Viam Lácteam describit Ovidius 1. *Metam. fab. 6.* Fabulantur Poëtæ, factam ex lacte è Junonis mamma effluente, dum ad illam dormientem Jupiter Herculem puerum admovisset.

265 PAR,

AD SECUNDAM SATYRAM. 113

265 PARRHASIS. Calisto Lycaonis Arcadiæ regis filia. Dicta est PARRHASIS à Parrhasia urbe, de nomine Parrhasi, Lycaonis patris, vel avi denominata. Hæc à Jove vim passa, è Dianæ consortio repulsa, à Junone in ursam conversa, in cælum tandem cum Arcade filio ablata est: ubi stellæ micant in Septemtrionali plaga. De his Ovidius 2. *Fastor.*

Signa propinqua micant: prior est, quam dicimus

Arcton:

Arctophylax formam terga sequentis habet.

274 FERRATIS, &c. Danaes, & Ledæ, de quibus hic agit Poëta, commenta notissima.

279 INJUSTIOR. Quia Leda nupta erat Tyndaro.

280 ALBUS OLOR, &c. Jupiter in cygnum mutatus, ut Ledam violaret: expletisque legitimis mensibus, Leda duo ova peperisse fertur: ex quorum altero nati sunt Pollux, & Helena, ex altero Castor, & Clytemnestra.

281 CONCORDIA FRATRUM. Cástoris & Pollucis, qui Ledam habuere matrem: patrem non eundem. Nam Polluci Jupiter, Cástori tribuitur Tyndarus. Inde immortalis ille; hic verò non ita. Propterea Pollux à patre Jove, ut cum Cástore fratre suam immortalitatem partiretur impetravit. Atque ita factum est, ut alternis diebus singuli vivere dicantur. Ut est apud Virg. 6. *Æn. v. 121.*

Si fratrem Pollux alterna morte redemit,

Itque reditque viam toties.

Huic fabulæ occasionem dedit siderum illorum natura, quos *Geminos* appellamus; altero enim oriente, alterum occidere dicitur, & è converso. A Græcis,

cis, Διόσκουροι, id est, Jovis filii, appellati sunt.

285 PACE TUA, & c. Veniam captat à Chao, Deorum omnium parente juxta Ethnicos. Chaos confusionem, aut congeriem rerum omnium, & informem materiam, ex qua omnia extitere, fabulantur Poetæ. Chaos appellat Hesiodus confusam quandam ab initio unitatem hiantem, patentemque in profundum, à χέω id est, fundo, ex quo χανέιν Græci, nos *mare* dicimus. Sextus Pompejus. Vide Ovid. 1. Metam. & 1. Fastorum: ubi plurima de Jano quem Chaos ab Antiquis vocatum ait. Janum factum à χανέιν detracta aspiratione, docet idem Sextus Pompejus.

293 UT DELICTA, & c. Apparet Aulicorum adulandi mos execrandus: qui dominorum vitia cum nulla ratione valeant occultare, sanctissima vocant. FELIX, & c. Tunc se felicissimos reputant hi tertissimi homines cum in libidinibus Principi serviunt. Unde sibi Regiam gratiam aucupantes, ad spem summarum utilitatum penetrant.

294 STULTE VALETO. Stultitiæ insimulat Poëtam, quod pessimos Aulicorum mores reprehendat. Et simul avolat.

NO

NOTÆ

AD SATYRAM TERTIAM.

Vers. 2. MISTA MARITALI, & c. Forsitan loquitur de illa Metropoli unde originem habuit inhonesta licentia, quæ vulgo dicitur *Chiculsbéo*.

4 SUM PROCER, & c. Inducit illorum Magnatum quemlibet nomacholum, qui Poëtam, ut delirium, & amentem abercendam existimet.

5 ANTYRA. Insula ad sinum Maleacum, & Oetam montem adjacens, ubi plurimum, & optimum Helieborum crescit: ad intaricam purgandam herba præstantissima. Hinc quoties insanum hominem significare volebant Veteres, Anticyram mittebant. Sic Hor. lib. 2. Serm. Sat. 3. *Naviget Anticyram*. Vide Erasm. *Chilad. 1. Cent. 8. Aug. 52.*

6 SARMENTUS. Nobilis scurra tempore Caesaris Augusti. Huius scurra cum Melsio quodam contenti nem pericundam dicitur Horatius lib. 1. Serm. Sat. 1.

7 GALBA. Apicius Galba scurra etiam nobilis sub Tiberto, quem Imperatorem vocat *Janum Capream*, propterea quod in ea insula frequentius

Q

ha-

habitaret. De hoc, & Sestio Caballo alio parasito meminit Martial. *lib. 1. epig. 42.*

*Qui Galbam salibus tuis, & ipsum
Posses vincere Sestium Caballum.*

8 **PANNICULUSVE.** Fuit hic Latino minister ad risum excitandum. Latinus vero minus fuit, cujus jocis, & uxoris Thymeles plurimum delectatus est Domitianus.

9 **TOLLE tuos luxus,** Poëta nihil morans Procerum sumtus sepervacuos, & fumosas veterum imagines, quærit in eis virtutem, qua præcipue decet, non sanguine niti.

10 **QUI genus?** Synecdoche Grammatica: ubi desideratur *juxta*, vel *circa*; ut sit sensus: *qui sitis circa genus.* Sic Virg. 8. *Aneid. v. 114. Qui genus? Unde domo?*

12 **TIRESIAS.** Vates Thebanus, qui cum aliquando vidisset dracones duos coeuntes, observatam ex iis foeminam occidit: quo facto in foeminam ipse mutatus est. Deinde cum post septem annos alios duos idemdem observasset, marem interfecit, & in pristinam viri formam rediit. Is in contentione quadam inter Jovem, & Junonem assumtus iudex, pro Jove sententiam ferens, à Junone excæcatus dicitur. Jupiter in solatium amissis si visus divinationis peritiam illi dedit.

13 **DRANCES.** Unus ex Latini Regis proceribus, facundus quidem, sed imbellis, Turno Rutulorum regi infensissimus. Virg. 11. *Æn. CATILINA.* Civis Romanus, conjuratione contra patriam inita, notissimus. Vide Ciceronis Orationes in *Catilinam 19. 20. 21. 22.*

14 **SI-**

14 **SILENUS.** Bacchi nutritius & pædagogus: Satyrus quidem, sed senex Satyrus: quos ideo Silenos vocabant, cum reliquos pueros dicat Virgilius *Egl. 6. Silenum pueri somno videre jacentem,* & Ovid. 1. *Fastor.*, qui asino insidentem inducit, *Venerat & senior pando Silenus asello.*

. . . . In venerem Satyrorum prona juvenas.
Sileni dicti sunt à *σιλάειν*, quod est *convitiatoria scommata jacere cum molesto quodam lusu.* IRUS, Mendicus apud Ithacenses corpore & specie prægrandi, allecla procorum Penèlopes, ut est apud Homer. *Odyf. 18.*

*. . . . Ἴρον ἢ νεοὶ κίκλησκον ἀπαντες,
οὐνεκ ἀπαγγέλλεσκε κίων ὅτε ἴδ' τις ἀνώγει.*
*. . . . Irum autem juvenes vocabant omnes;
Quoniam nuntia describebat profectus, quando aliquis jubebat.*

Hunc Ulysses domum reversus, pugno interfecit. Vero nomine Arnans dicebatur; sed Irus cognominatus est, eo quod, quemadmodum Iris deorum, & præcipue Junonis nuntia, ita hic procorum nuntius esset.

21 **SE ERUMPIT IN EXTIS.** Ita Lucretius *lib. 4.*

. . . . Se erumpit venis collecta cupido.
Lucretium Virgilius quoque sequutus est *lib. 4. Georg.*

Et caput unde altus primùm se erumpit Enipeus.

26 **LERNÆ TRUCULENTIOR HYDRA.** Vide, quæ diximus ad *vers. 183.* in Prologo.

30 **TOTAMQUE EXTERRUIT URBEM.** Pulcherrimè assimilat Proceres fastuosos Salmoneo illi
Vix

Virgiliano, qui magno Raedæ strepitu; flammisque frequenter jactatis Jovem fulgurantem, atque tonantem imitari gestiebat.

35 *NOBILIS EST*, & c. Qui debeant esse nobiles, primis duobus versibus describere videtur; in sequentibus tamen, & per totam hanc Satyram palam eorum vitia & mores acerrima iugillatione persequitur.

45 *AMBUBAJARUM*, & c. Quidam putant; mulieres vagas, & infames sic fune nominatas: genus hominum vile, ac famosum, alienæ libidinis administrum. *Turnebus Adversariorum lib. II. cap. 23. Ambubajas* dictas has mulieres credit, quod circum Bajas (quorum lavacra calida delicatis hominibus studio, & voluptati erant) versarentur: ab *ambu* pro *an*, quod est *circum*, & *bajas*: quemadmodum *amburoalis*, *ambedo*. Addit. Videtur etiam, ut ab $\alpha' \mu \phi \omega$, *ambo*, sic ab $\alpha' \mu \phi$ *ambu* deduci posse. *ET BALATHRONUM*. Scurrarum, & parasitorum: a *parathro* dicti creduntur, una literula immutata, quod sicut gurgites, & helluones bonorum, suo tantum abdomini, non gloriæ nati: vel à *Serechio Balathrone*, uno ex illis in primis famoso, de quo sæpe Horatius, qui *Ambubajaronem* meminit 1. *Serm. Sat. 2.*

52 *AT facinus summanum*, & c. Inter pauca, quæ apud Hispanos invenit Auctor noster reprehensione digna, damnat taurorum ludum, quem *Argensola* vocat *Spectaculum inhumanum*.

64 *ANIMÆ quoque candidiores*. Subfannatio hyperbolica.

56 *AUSCULTO*, & c. Per *Prosopopœiam* inducit

cit taurum, in arena occifores, & spectatores alloquentem.

57 *O GENUS Infandum!* & c. Verba sunt tauri usque ad versum 91.

58 *QUID malè de vobis merui?* & c. Causam suam agit taurus: quam à communi utilitate gemino commendat argumento. Plurimos habet patronos, & *Ovidium* læpissimè. *Vid. 1. Fast.*

62 *NUNC vestri miseret*, & c. Secundum argumentum: quo propter præcipuam uniuscujusque utilitatem conatur abstertere homines ab hujusmodi Spectaculis. Urget, cum præter propositam utilitatem, objicit nominis, & pudoris, ubi est domesticæ rei angustia, jacturam.

65 *CARCHESIA*. Sinecdoche, continens pro contento. *Carchesium* vas ansatum.

66 *INSTITOR bybernat*. Id est, frigida reddit. *Transitive* usurpatum verbum. *ASTUR*. Astures enim sunt, qui has potiones & condiunt, & vendunt.

71 *TURBÆ stolata*. *Matronas* intelligas. *Stola* enim matronale operimentum erat, quod, cooperito capite, & scapula, à dextro latere in lævum humerum mittebatur. *Isidor*. *Nostrates* vocant *Reboctio*. Ex *Tibullo* tamen, & *Ovidio* apparet *stolam*, & *institam* pro eodem sumi, esseque vestem ad imos usque talos demissam. Sic *Tibul. lib. 1. Eleg. 6.*

*Sit modo casta doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.*

Ovid. 1. Artis Amatorie.

*Este procul vitta tenues insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes.*

75 *ARA*

75 *ARA VETUS*, &c. Ovidius, Heroidum Epistola 20. vers. 181.

Non bove mactato caelestia Numina gaudent.

80 *URSUS*. Urso dixit pro quacumque ferarum; quæ in Romano Amphitheatro homines lacera-
bant. De Taurorum verò Spectaculis edendis, sic
ex Festo Pompejo Paulus Diaconus: *Tauris apella-
bantur ludi in honorem Deorum inferorum facti. In-
stituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo
Tarquinio, cum magna incidisset pestilentia in mu-
lieres gravidas, quæ fuerat facta ex carne diu ven-
dita populo taurorum: ob hoc Diis inferis instituti
Ludi, & Taurii vocati sunt.*

81 *SED Major vindicta placet*. Taurus, despe-
rata vita, postquam gregalibus suis mandata de-
dit, omnia illis fausta precatus, diras impreca-
tiones in genus hominum jactat, quibus orationem
finivit, & vitam.

85 *HERCULEUM transite fretum*, &c. Angus-
tias illas inter Abylam, & Calpen montes, quos
Herculis columnas vocant. Nominis causam reddit
Mela lib. 1. cap. 4. his verbis. *Addit fama nomini
fabulam, Herculem ipsum junctos olim perpetuo ju-
go diremisse colles, atque ita exclusum antea mole
montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum.*
LIBYÆQUE benigna, &c. Africae pascua, ubi ar-
mentarii benigniores, non sic in pecora savien-
tes. *Libya* dixit, ut sit pars pro toto, quod fre-
quentissimum apud Poetas, per Synecdochen.

86 *FRATER Osiris*. Fratrem dixit *Osirim*, Deum-
que *Bovem*, quod is apud Ægyptios, quorum rex
fuerat, pro Deo est habitus, & sub vivi bovis ima-
gi-

gine cultus. Causa, quia Osiris Ægyptiis bene-
ficentissimus, tandem à Typhone fratre clam in-
terfectus, diu quæsitus, nec inventus: cum aliquan-
do bos quidam eximia specie sese eis obtulisset, Osi-
ris creditus est, adoratusque Deus, quem *Apim* vo-
caverunt, quod eorum lingua *bovem* sonat. Vide
plura apud Mythologicos verb. *Apis*, *Osiris*, *Serâ-
pis*, *Isis*. Osirin colebant Ægyptii Sacerdotes anse-
re mactato, & popano. Juven. Sat. 6.

. *meditataque munera præstant*

Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno

Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.

Est autem *popanum* tenuis placenta, lata, & ro-
tunda.

92 *VIRTUTEM*, Perstat in investiva Magna-
tum illorum, quorum una cura, & sollicitudo sunt
pecuniæ, sumtuosæ vestes, aulæa, cultus abacus,
omni pretiosa supellectili exornatus; maxima ve-
rò cura rota, hoc est, quadrigarum apparatus:
quis pedisequos plureis pascat, unde generosiores
petantur mulæ; ut ipsos quasi ad Rhedam natos
existimare possis. His incallum suadebis artes in-
genuas colere, nominibus majorum, & stemmati-
bus aliquid addere, aliqua pia loca erigere, vel
instaurare, pro patria quaslibet impensas facere.
Omnia hæc istis nugæ.

118 *NON POPULUS*, &c. Opponit veterum
Hispanorum mores.

125 *CECROPIDUM*. Dicti Cecropidæ Athe-
nenses à Cecrope, primo Athenarum Rege. Fuit
& alius Cecrops Rex ejusdem urbis, Erichtei filius,
Pandionis secundi pater. Sumuntur *Cecropidæ* pro
pro

nobilibus. Probat jactabundus ille apud Juvenalem Sat. 8.

Ast ego Cecropides

Hinc proverbium *Cecrope generosior* pro nobilitatis commendatione.

126 *VIVIDA FECIT*, & c. Deucalion cum uxore Pyrrha, post diluvium, quod eorum tempore evenit, superstites relictī, cū in Parnassum montem rate vecti fuissent, consulto de hominum reparatione Themidis oraculo, jussi sunt post tergum lapides projicere. Quo factum est, ut lapides a Deucalione jactati in homines; à Pyrrha, in fœminas formarentur. Vide Ovid. 1. *Metamorphos.*

127 *FIGMENTAQUE* prima *Prometheus*. Prometheus Iapeti ex Asia nympha filius, primum hominem è luto effinxisse traditur, & igne quem è cœlo surripuerat, animasse. Ovid. *ibid.* Dicitur à *προμηθεα*, *provideo*, *prospicio*: unde *προμηθεα* *providentiâ*, *consilium*. *Prometheus* trisyllabum est; ultima enim syllaba in diphthongum coalescit. Sic in *οφθαλμο*, *πενθεα* & aliis similibus Græcis.

129 *HYPHNU*. Deridet maritos honori suo indormientes. *υπν* Græcè, Latine *Somnus*.

130 *APIULA* Hypni uxor. *MADIDOS*, lascivos. Vide *Juvenalem*.

131 *PSALTRIA*. Cantui dedita, nec choreis parcens, reddit partus parenti similes, flavam videlicet prolem, de adveza colore.

132 *SICAMERUM*. Sicambi Germaniæ populi, flavos natura habentes capillos, quos artificio quodam intorquebant.

134 *HIANTES*, Notatur libidinis impotentia.

136 *HI*

136 *HI studii fructus*, & c. De choreis videtur accipiendus: quas carpit; illas præcipuè, quibus exteri exercentur & mores corrumpuntur. Quæ interim, & quæ deinceps evenire soleant enumerat. Vide *Hor.* 3. *Carm.* Od. 6.

138 *TRABEATO* Sabino. Id est, viro Consulari. Trabea vestis erat, qua primum Reges tantum, Haruspices, & Romani Senatores utebantur. Post exactos verò Reges, etiam Consules trabeatum usum usurparunt.

145 *HAMMON*. Diximas in Satyra prima ad versum 64. *Pandite*.

147 *TRIPODAS QUASSAVIT*, & c. Tripus erat vas ingens: tripodem tegebat cortina, quæ nihil aliud erat, quam integumentum, & operculum tripodis. Huc ascendebat Pythia, sive Phœbas, oraculum editura: quæ ideo dicebatur ex tripode loqui. Hic tamen ipse Jupiter responsum dedit.

148 *DA BONUS ESSE BONOS*, & c. Jovis responsum. Quasi dicat: esse tantum, minus bonum est, quam esse bonum.

151 *CUI PRÆCEPTOR ERIT CHIRON*, & c. Chiron Saturni ex Philyra filius. Huic, omnium Certaurorum justissimo, in monte Pelio habitanti Achilles à Thetide traditus fuit educandus. Quem ipse non tantum cithara perfecit & armis, sed etiam omnium disciplinarum & artium genere instruxit. Achillem dictum volunt ab *a* privativa particula, & *χίλος*, id est, *sine chilo*: quoniam primo Chiron aluerit Achillem urforum, leonum, aliarumque ferarum medullis; postea nihil ei ciborum porrigebat, nisi ipse Achilles venaretur si-

R.

bi

bi feras, quibus vesceretur.

165 *CEU MILES dirutus ære*. Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominie causâ non erat datum, quod æs diruebant in fiscum, non in militis sacculum. *Festus Pompejus*.

187 *ARCTOO ASTRO*. Stellæ illi, quam dicimus *Norse*.

188 *OBSEQUIUM Magnetis, &c.* Nota est magnetis lapidis virtus. Magnes Lapis Indicus, ab inventore sic vocatus: fuit enim in India primum repertus. Omnis autem Magnes tantò melior est, quanto magis cæruleus.

191 *HANNIBAL*. Inter Heròes famâ notissimos meminit noster Hannibalis, quia nostras fuit ex matre Hispana genitus. *HINC Alpes quassata, &c.* Aceto maceratas rupes, & igni domitas decimum ferramenti amolitus est.

192 *TREBIA*. Galliæ Cissalpinæ fluvius, non procul à Placentia ex Apennino defluens, juxta quem Hannibal Lucium Sempronium ingenti clade profligavit. *Livius lib. 1. Decadis 3. Lucanus lib. 2. Phars.*

..... *Quid non in Punica nati
Tempora Cannarum fuimus, Trebieque juvenis.*
Non longè ab hoc fluvio commissum est primum ab Hannibale cum Romanis prælium: ubi Scipionis filius, tunc juvenis, ut qui tunc pubescere (qui postea Hannibale, & Pœnis superatis, Africanus appellatus est) patrem ab imminente periculo liberavit, cum in hostes incurrisset. *Livius ibid. THRASYMENE*. Thrasymenus, Lacus in agro Perusino, Hannibalis victoria, & Flamminii Con-

su

sulis clade nobilitatus. De his *Ovidius 6. Fastor.*

Sunt tibi Flamminius, Thrasymenaque litora testes.

Dicitur à Trasumeno puero, quem ad hunc lacum Ægyla nympa dicitur rapuisse.

193 *CANNARUM*. Cannæ vicus Apuliæ non procul ab Aufido fluvio, prope quem Hannibal Paulum Æmylium, & Terentium Varronem Consules maxima clade superavit, cæsis multis Romanorum millibus: quorum ea strages fuit, ut Hannibal tres annulorum modios in signum victoriæ Carthaginem transmiserit. *Livius lib. 3. Decadis 3. Vide Lucanum lib. 7.*

194 *AUFIDUS*. Apuliæ fluvius, in Hirpinorum montibus nascens: qui Venusium alluit, Horatii patriam: de quo ipse *lib. 4. Carm. Od. 9. Longè sonantem natus ad Aufidum*. Inde in Adriaticum mare sese exonerat. Huic flumini Cannæ proxima. *Liv. ibid.*

207 *STYGIS*. Styx fons est ad Nonacrin Aradix locum: omnibus exitiosus; utpote adeo frigidus, ut ejus potus statim enecet, ferrumque, & æs erodat, solaque mulæ ungula contineri possit, cætera vasa frigoris vehementia statim dirumpens. Poëtæ verò fabulantur, Stygem paludem esse apud inferos, occasione capta ex aquarum intensissima natura, ubi, æternis umbris devoti torqueantur.

214 *MORBIFUGUM bacchar*. Est Bacchar, seu Bacchar, herba celebris apud Poëtas. Radicem habet odoriferam. Ab aliquibus putatur nardus rustica. Despauterius foeminini generis facit, male perpenso *Plinii loco, lib. 21. c. 6. Sed eorum quoque error cor-*

ri

rigendus est, qui bacchar rusticum nardum appellaverit.
Idem in cod. lib. c. 19. *Baccar in medicina usu aliqui ex nostri Propensam vocant. Utrobiq̄ Bacbarem, dixisset, si esset muliebre. Doctissimi semper hoc bacchar dixerunt. Quam sententiã plurimis antiquorum exemplis roborat Vossius. Bacchar credebatur præsens fomentũ ad depellendam fascinationem. Virgil. Ecgl. 7. v. 28.*

..... *Bacbare frontem*

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

217 **ARETALOGE**: Aretalogus: qui ridiculis sermonibus placere studet, & risum captat. Ab *ἄρετος*, id est, *gratus, placens*, qui fabellas, acroamataque auribus auditorum grata loquitur: proinde & nugatores, & garruli etiam eo nomine censentur. *Ex Turnebo. CERGOPITHECE*, Simia caudata. *Plin. l. 8. c. 20. Cercopitbecos, ait, esse nigris capitibus, reliquo corpore pilo asini. Dicitur à κε'ρωψ, caudatus, & πιθης, simius, vel simia.*

220 **PUTIDUS HIC**, & c. Adulatorem quemdam intelligit: quem acriter pungit, quod iniquissimo Domino fuerit immodicè assentatus, & quidem sine retributione.

221 **POL!** Id est, *per Pollucem*: antiqua apud Ethnicos jurandi formula.

223 **DACARMEN**, & c. Respexit ad illud Claudiani.

Carmen amat quisquis carmine digna gerit.

226 **MOEVIVS, ET CODRVS**, & c. Nomina quorundam Poetarum veterum: sub quorum nominibus recentiores carpit Hispanos Poetas.

228 **SED SUMITE THRACES**, & c. Sugillat sacrilegam, & audacissimam Psaphonis ambitionem (& in illo ipsius sequaces) qui rarissimis fraudibus, ut
Deus

Deus haberetur obtinuit. *Thracæ* Homines ex Thracia Europæ provincia, olim celeberrima, quæ nunc *Romania* à nova Roma, scilicet Constantinopoli, dicitur. Dicta autem est *Thracia* à Thracæ Martis filio.

229 **ODRYSII**, & c. Populi Thraciæ. **CILICES**: Ex Cilicia minoris Asiæ regione, à Cilice Agénoris filio, Cadmi fratre, qui eam incoluit, sic dicta. Illam duplicem facit Strabo, *campestem* scilicet, & *asperam*. **NUMIDÆ**. Populi Numidiam Africæ regionem incolentes: iidem Nomades dicuntur, de quibus superius diximus. **ARCADES**. Arcadia Peloponnesi regio panè mediterranea, à mari scilicet remota: dicta ab Arcade Calystus nymphæ filio, cum antea Parrhasia diceretur, variisque aliis nominibus. *Vide Cosmographos. BRITANNI*. Britannia insula in Oceano septentrionali, omnium, quæ Europæ adjacent maxima: dicta à Britone rege, cum prius *Albion* diceretur ab albis montibus, qui ad eam navigantibus primo apparent. Alii à *Brit* derivant, quod olim *rem depictam significaret*: eo quod ejus incolæ ora colore aliquo notare solerent: unde Martialis lib. 14. *Epigr. 104.*

Barbara de pietis veni Bascauda Britannis.

231 **DUMMODO PSAPHONEM**, & c. Fuit Psaphon vir quidam in Libya, qui divinitatis opinionem affectans, quamplurimas aves cepit vocales, quas docuit hæc verba sonare: *με'γας θεός ψαφον*: id est, *Magnus Deus Psaphon*: atque ita edoctas emisit: quæ idipsum, quod didicerant canebant. Inde Lybes hu jusmodi commenti ignari, Psaphoni rem di-

vi

vinam facere instituerunt in deorum numerum relato.

235 **ÆOLUS**, ventorum Deus. **ENNOSIGÆUS**, Neptunus. Dicitur *Enosigeus* ab *ενώω concutio*, & *γῆναια*, terra, quod terram undis concutiat. Poetæ non geminant metri causa. *Juven. Sat. 6.*

Ipsam compedibus qui vinxerat Ennosigeum.

236 **ARCTOAS PLAGAS**. Boreales, seu septentrionales.

237 **EOASVE**. Orientales. *Ἠώς*, Aurora, inde *Ἠώς*.

241 **CONCESSURA LOCUM**, & c. Nero, ut palatia sua spatiosius ædificarentur, horrea quædam propinqua, quæ saxeo muro constructa erant, bellicis machinis demolitus est. Martialis de his Palatiis *Epig. 2. Unaque jam totâ stabat in Urbe domus.*

247 **VERTUMNUS**. Hortorum deus creditus, à *vertendo* dicitur, eo, quod ei in varias figuras sese vertendi facultas fuerit. *Ovid. 14. Metamorphos.*

250 **NEREIDUMQUE CHORUS**, & c. Nereides, Maris nymphæ; Nerei, & Doridis filiæ. **TRITON**. Neptuni tubicen.

265 **ODERIT, ET TREPIDET POPULUS**, & c. Tyrannica vox, quam multi si palàm profere non audent, opere complent.

276 **CRUENTI SYRMATIS**. Syrma vestis, quæ tragoediarum actores utebantur. Sumitur pro ipsa tragoedia.

277 **COTHURNI**. Calceamentum, quo calcabantur tragœdi, qui in theatro dicturi erant, & alta, intonantique voce carmina cantaturi *D. Isis*
des

Zorus. Est igitur *cotburnus* calciamentum in modum crepidarum, quo herôes utebantur, sed tale est, ut in dextro, & lævo conveniat pede: Inde ortum adagium in parum constantem: *Versatilior cotburnus*. Vid. *Erasm.*

278 **SPONTE SUA**, & c. Frequentissimè celebratur à Poëtis vis Orphei cantus, quo sylvas ageret cum saxis ipsis. Hæc optat noster, in malos obruendos tollerentur.

280 **RHODOPEIA TELLUS**. Thracia, ubi Rhodope mons notissimus.

286 **ANUBIS**, & c. Ægyptii non solum ex omni bestiarum genere Numina faciebant (*Cicero 3. de Nat. Deor.*) sed etiam hominibus, quos deos consecrabant, bestiarum tribuebant vultus. Fuit Anubis satelles Osiridis, & Isis. Hunc inter Deos relatum humano corpore, & canino capite finxerunt, adumbrantes, Regem fidæ custodia servasse: venatorem fuisse; & Isidi gratum in investigandis, velut nare sagaci Osiridis membris à Typhone fratre laniatis. Illi se comparat vates ob latratus in vitia, eadem de causa, qua Cynici Philosophi caninum nomen usurparunt, à Græco *κυνών*, ut jam diximus.

NO

NOTÆ

AD SATYRAM QUARTAM.

Verſ. 1. **PYRRHONEM**, & c. Pyrrho Elidenſis Philoſophus (à quo Pyrrhonii dicti ſunt, quos Græci *σκηπτιστῆς*, id eſt, *conſideratores* appellant) nihil omnino decernebat; ſed in quærendo ſemper, & conſiderando erat.

6 **INTEGER eſt Pyrrho**, & c. Rejicit Poëta integrum Pyrrhonem, hoc eſt, ipſius abſolute doctrinam; & ait: huic aceto miſcendam eſſe aquam, ut minus acerbum reddatur: hoc eſt, mediam viam tenendam.

8 **SUNT RES**, & c. Aperit Poëta ſententiam ſuam, edocens, non credendum eſſe omnino rerum apparentiis.

11 **SOL ORIENS**, & c. Pulcherrimè deſcribit Mane, ſolis ſplendorem præcipuè commendans, ut mox ejus maculæ mirabiliores appareant.

30 **NAM SI OCULUS**, & c. Solis exemplo firmat, nullam rem eſſe illud, quod eſſe videtur. Fulgentem, ait, cernimus; ſed in illo inveniuntur à recentioribus maculæ nigerrimæ ope tubi optici. Inventum hoc laudabile admodum: nam illo juvante, divinorum operum

ap-

AD QUARTAM SATYRAM. 131

apparet magnitudo, mentesque noſtræ in ſapientiſſimi Authoris rapiuntur contemplationem. Eximius Galilæus Galilæi tubi optici adminiculo exactam Lunæ condidit mappam, ubi Inſulas, Maria, & Continentes orbis Lunaris explicuit.

31 **NEBULAS TURPES**, & c. Loquitur de maculis in Sole deprehenſis. Doctiſſimi recentiores maculoſum obſervarunt. Athanaſius Kirker, qui vel unis eruditionem ſapientiſſimæ Jeſu Societatis ad ſidera tollere poteſt, Iconem Solis obſcuriſſimis nævis reſertam exprimit: quæ ſi confeſtatur cum imagine ignis centralis, quam in ſuo Mundo ſubterraneo ſimiliter pinxit; aut nullum, aut parvum diſcrimen inter Solis, & Barathri faciem apparebit. Ita etiam omnes obſervatores.

34 **FOEMINEUM retinet**, & c. Comparat mutabile Veneris (utpote foeminae) ingenium cum ſidere ipſi dicato; quod in ſex variatur aſpectus.

38 **CREDIS Apollineo**, & c. Afferit, Saturnum non illuminari à Sole; ſed à quinque ſatellitibus, ſeu ſtellulis aprimè micantibus, quæ propter Saturnum parvos gyros peragunt. Hujus ſententiæ fundamentum, quod cum quinque illi ſatellites ſuperiores Saturno vagentur, inferior illius Planetae facies obſcura omnino apparet: quod non accideret, ſi Saturnus à Sole illuminaretur.

48 **ARCTOI ſigna**, & c. Afferit etiam, duas Arctos, ſive Urfas ad Polum veluti fixas, majorem gyrum perficere, quam ſolem ipſum: & falli qui eas immotas judicant. Circularis illarum motus non deprehenditur, quia ad latus Mundi pererrant:

S

&

& in incomprehensibili distantia occultatur.

49 *SIDONIAS Proras, Grajasque, &c.* Antiqui nautæ observabant has stellas. Sidonii unam, utram minorem scilicet, quam Cynosuram dicunt; alteram Graji, majorem videlicet, quam Helicen vocant. De quibus Ovidius 3. Fastor.

Esse duas Arctos, quarum Cynosura petatur Sidoniis: Helicen Graja carina notet.

54 *LATTANTES Mundos.* Mundos vocat sidera ob rotunditatem, Terraqueo Mundo similem, Putat enim in mirabili, & incomprehensibili stellarum multitudine esse alias compactiones globorum veluti Terræ, & Planetarum, quorum aliqui circa aliquem, veluti ipsorum gyrorum centrum, moventur.

58 *CÆTERA mille modis, &c.* Ait, nos mille modis in cælestibus excutire. Ex qua materia sint Astra nescimus. Doctiores ob alterationes, quæ in Astris observantur, credunt, omnia ex elementari materia facta esse, & à nostris differre accidentaliter tantum propter purissimam Universi altitudinem, in qua collocata sunt. Illorum motum etiam ignoramus. Quod patet ex varietate sistematum. Eorum magis nota sunt Ptolemæi sistema, & aliud à Copernico injustè renovatum, & sistema Ticonis Brahe, quod prudentiores, & cum illis Author noster in suo de Rege Alphonso Poëmate sequuntur. Tico enim tollit difficultatem contradictoriam, quæ in Ptolemæo inveniebatur circa epicyclos, & alia. Plura de hoc dici possent; sed in brevitate qua in notis tenemur, violentum, & fastidiosum foret omnia percutere.

61 PRO

61 *PROXIMA, &c.* Ait etiam, Elementorum faciem, quamquam nobis proximam, nos fallere. Communiter asseritur, illa suas separatas sphaeras habere: & odia exercere, cum amica sint, & perpetuo officiosæque nexu se diligant in Orbis utilitatem.

70 *HINC Anima innumera, &c.* Animæ, id est, vite: hoc enim vox anima communiter significat apud Latinos. Ita Poëta animas dixit innumeros viventes, qui ex naturæ, & Elementis indito vigore prodeunt, & generantur.

72 *IN SESE assidue, &c.* Plato in Timæo. Πρώτον μὲν ὁ δὴ νῦν ὑδωρ ἀνομάκαρδι πηγυρίζον, ὡς δλόκευμν, λίτους ἢ γῆν γιγνόμενον ὁραμν. τηκόμν δ' αὐτὸ εἰ διακριτόμν τῆτον εἶπο, πνδμα ἢ αἰερα. συγκαυθέντα δὲ τὴν αἰερα, ἢ πνρ ἀνάπαλιν ἢ συγκριθέν, εἰ κῆβραθεν, εἰς ιδέαν τε ἀπὸν αὐτὸς αἰερα, πνρ. εἰ πάλιν αἰερα ζυωόντα ἢ πυκνόμενον, νεφθ ἢ ομίχλω, Primum igitur illud, quod nos aquam vocavimus, dum incrementum, ut quidem nobis videtur, lapides, & terram fieri videmus, dum liquefcit autem, & dispefcitur idem ipsum, spiritum & aërem: si exarsertit, ignem: & contra; si coaluerit, & extinctum fuerit, in aëris formam rursus redire, & rursus aërem, si cum igne conveniat, nebulam, & tenebras, &c.

82 *FORMA cessante.* Rectè cessante forma dixit; non, pereunte vel moriente Mundo (ut nonnulli putant.) Incongruum, & alienum divinæ bonitatis est odio habere opera sua, ita ut illa ad nihilum redigat. Nihil creavit Deus, quod non conservaturus sit in æternum, juxta illud Pl. 148. Ipse dixit

&

factu sunt Statuit ea in æternum , & in seculum seculi. Ignis ille novissimus , quo mundus noster ab humana contagione purgabitur , illum defæcabit , non tamen consumet : Nam Mundus existet , quamvis alia ratione , veluti unum ex astris , aut alia forma.

83 UNDA , Aër , Tellus , & c. Ignis hic ultimus notus fuit , & creditus etiam ab Ethnicis , qui plurima de Sacris libris usurpabant. Lucanus lib. 7. Pharsaliæ v. 812.

Hos , Caesar , populos si nunc non userit ignis ,
Uret cum terris , uret cum gurgite Ponti.
Communis Mundo supereft rogas

86 VIVACESQUE artus , & c. Quia non interituri ; & eadem de causa vitalem vocat Orbem. Minimè sequens , quod multi dixerunt : omnes scilicet sphaeras vivere. Ovid. 15. Met.

. . . . Sive est animal tellus , & vivit , habetque
Spiramenta.

88 QUID de seminibus , & c. In Timæo Platoniano legitur , divinum Mundi Plasmatores infudisse stellis partem animæ universalis , veluti sementem , & celsisse diis inferioris ordinis , ut hanc conjungerent cum corporibus. Alia plura de hac re addit , quæ illic videri possunt. Homo enim , licet magnæ mentis , divina luce non præventus , incongrua multa recte dictis admiscet. Eodem modo Pythagoras , & alii , qui à nostro dicuntur Sapientia veteris chartæ.

96 LATERNAM Cynici , & c. Notissimum est , Diogenem , relicto dolio , & accensa laterna incessisse per ingentem hominum multitudinem , &

cum .

cum , quid quæreret , rogaretur , respondisse , quærere unum hominem. PLUS NITET ILLA ; id est , plus splendoris habet nunc apud doctos Laterna illa ob hanc philosophi Satyricam reprehensionem , quam tunc oleo.

98 FRUGIBUS Argivæ , & c. Oleum vocat frugem liquidam Argivæ Minervæ : quia hæc dea inventrix fuit olivæ , & colebatur , velut propria dea à Græcis.

107 ONAGRI. Asini Silvestres , ab ὄνος , Asinus , & ἀγρίος , Silvestris.

119 OBVIUS Amon , & c. Subsannat vanos , qui divites volunt videri , & ut coram populo lauti videantur , seipos domi famem cruciant : Ubi notanda frequens , & arguta Paronomasia , & Antitheta : non edit , & edit , fama famas , fumus , & fumosus.

132 REPARATI Viscera vermis. Serica texta , quorum materies exit ex visceribus bombycis. Vermem reparatum vocat , quia more Phoenicis ex verme fit ales , & ex alite iterum vermis. Res mira , quam ex usu jam non miramur.

144 TALIBUS O nunquam , & c. Hispaniam laudat magnis virtutibus , & avorum eximiiis moribus præclarissimam.

146 IGNIBUS ambustos , & c. Notissima est traditio , arsille quondam montes Pyreneos ; & inde fluxisse fusile aurum , argentumque.

153 EST FRUGUM , Pecudumque ferax , & c. Ex ubertate laudat regionem , & maximè , quia homines producit pios , & pietate heroicos : Herôes etiam nullis postponendos manu , id est , bello ;

lo ;

lo; insignesque innumerabilibus, & mirabilibus Mavortiiis facinoribus; nec non cultissimam etiam, & quæ artium præstantia omnes Europæ gentes facile antecellit.

155 *NON aliter*, & c. Comparat Hispaniam, summa semper, & maxima anhelantem cum aquila, quæ cælum petit.

161 *LIBERA nunc vati*, & c. Rogat eandem Hispaniam, ut inter tot meritos plausus, ob tantæ egregia patrata facinora concedat vati licentiam jocorum, quæ permittebatur (permittabatur enim) in antiquis Romanorum triumphis: qualiter illud, quod joculariter in Cæsariano triumpho canebant milites? *Cæsar subegit Gallias, Nicomedes autem subegit Cæsarem.*

163 *EXCIDAT* (*heu!*) Libera verba, quæ Vates rogabat, sunt: in memoriam Hispanis revocare, ne obliviscantur antiquam stragem, in qua Rodericus ultimus Rex Gothorum victus apud fluvium Cuadaleten Hispaniæ luctuosissimas & semper lacrymandas intulit calamitates.

165 *ULTIMUS ILLE*. Rodericus, cujus historiam latius prosequitur.

170 *NOBILIS HORTARUM*, & c. Memorat amores, & stuprum Roderici, unde originem duxere Hispaniæ calamitates, nunquam pro merito tatis deplorandæ.

199 *BOCCHI ambigui*, & c. Ambiguum vocat; nam Bocchus in bello Jugurthino diu anceps fuit, secumque consuluit, utrum Jugurtham Syllæ, an Jugurthæ Syllam traderet. Vide *Sallustium in Bello Jugurthino prope finem.*

207 *DE*

207 *DEBUERANT portenta*, & c. Ait Poëticè; debere Superos variis portentis appetire Hispaniæ damnum futurum, sed non fecisse, quod omen non invenerint par tantis cladibus.

228 *TANTUM ERRANT*, & c. ἐπιφωνήμα.

236 *ECCE revertentes*. In meliorem frugem reversi mores, nacti sunt novos triumphos, quos æternos efficiet permanens æterna in Hispania Virtus.

238 *HÆC super*, & c. Finem Satyris imponit Vates, quia senex.

256 *SIC cum se stupit*, & c. Comparat, se ad astra evehundum post confectam ætatem, cum navigantibus, quando hilariter ad portum redeunt.

257 *LIGUR*. Christophorus Columbus, qui sub auspiciis Regum Hispanorum Novum Mundum invenit; seu nunquam veteri Mundo notum, seu jam oblitum. *ACER*: quia notabiliter, & strenuè constans. *LIGUR* ex patriæ nomine. Sunt duæ Liguriæ. Altera interior, quæ in Apenninum septentrionalem excurrit, & Pado fluvio terminatur. Altera littoralis, & ad Meridiem Lygustico mari contermina. Ex hac Columbus.

259 *SIC RATE*, & c. In navi illa nomine *Victoria*, qua Joannes Sebastianus Cano, natione Cantaber, universa maria percurrit. Unde merito perlustratum Orbem in stemmate depinxit, uni sibi dicentem: *PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME.*

269 *TUNC VOS PIERIDES*, & c. Mandat Musis, ut ipsius funus eximie curent.

280 *ADJACET HERCULEO*, & c. Describit parvam insulam fluvii nostri, in qua tumulum optaret sibi constitui.

294 *ALI*

294 *ALITE MÆANDRI*. Auguratur, cadaver suum in Cycnum mutandum. *Alite Mæandri* dixit; quod Mæandri fluctus à cyncorum multitudine nantentur.

279 *EMERITAM SUSPENDO CHELYN*. Æternum dicit Vale Musis, & Versibus.

POETÆ VITA,

PER MARTINUM THOMÈ DAS
Neves, Humaniorum Literarum, & Canonici Juris in Salmanticensi Academia
Professorem.

CUM saepe mecum volutarem aliquorum Authorum notitiam nobis desiderari, & exactam, Scriptorum negligentia, haberi non posse, operæ pretium me facturum esse putavi, si Equitis Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos conscriberem vitam, Satyris apponendam. Ne tanti Poëtæ Patria, & Parentes, ne etiam quomodo, quibusve locis ætatem egerit, potteris ignoretur. In hac retractanda, non pauca feligam ex documentis juridicis apud Authoris Consanguineos servatis, & à me perceptis; utpote qui in eadem regione in qua Botelhus, & illi pæ-
ne

ne popularis, natalem habui. Alia afferam quæ à Nobilibus & apprimè veracibus Viris accepi; & alia quæ Salmanticæ, meo aliquorum annorum incolatu ipse cognovi.

Natus itaque Lusitanus Poëta noster in oppido Turri de monte curvo, Transmontanæ Regionis, vulgò *Torre de Moncervo*, da *Provincia de Trasmontes*. Manifestum sanè exemplum, in parvo & tenui oppido magnos Homines nasci posse. Vel, ut cum Juvenale loquar:

*Summos posse Viros, & magna exempla
daturus,
Vervecum in patria, crassoque sub aëre
nasci.*

Poëtæ nostri fuit natalis postridiè Nonas mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo. Patrem habuit Franciscum Botelho de Morães, Matrem Beatricem de Vasconcelos Sarávia.

Franciscum Botelho de Morães, Poëtæ Patrem, progenuit ex Elisabeth Coelho, legitima Conjuge, Paulus Botelho, in militari Cavalli Ordine Eques; qui in bello pro patriæ libertate suscepto Tribunus militum acies & fera prælia optima cum laude sequutus est. Beatrix de Vasconcelos Sarávia, Authoris Mater, filia fuit Antonii de Amaral Amado, Præteris oppidorum *Freixo de Nemau*, *Horta*, & *Touza*, ejusque conjugis Beatricis Saravia de Vasconcelos. En Poëtæ Parentes & Avos. Nunc illos tantùm referam, unde Botelhus assumpsit cognomina.

Cognomen *Botelbo* Poëtæ nostro descendit ex
I
quar-

quarta Avia, Maria Botelho. Hæc ex utroque parente soror fuit Didaci Botelho, Emmanuelis, Regis Lusitanorum, Consilarii. Qui ex hoc Didaco, virili propagatione, trahunt originem, sunt temporibus nostris regni Dynastæ, vulgò *Grandes do Reyno*.

Cognomen *Morães* habet Poeta ex Atavo suo Fernando de Morães, Primicerio (vulgò *Secretario de Estado*) Philippi Secundi, Hispaniarum Regis. Fuit hic Fernandus, quartus nepos Stephani Mendez de Távora, qui oppidi *Vimioso* dominium habuit, cum jurisdictione meri & mixti imperii, & originem ducebat, virorum continua successione, à Ramiro secundo, Legionis Rege.

Cognomen *Vasconcelos* habet per Matrem, quartam neptim Alvari Eanes Taváres (trahebat hic progeniem a Petro Viégas de Taváres, a quo etiam Duces de Lafoens, & Marchiones de Aronches) & Mariæ Mendez de Vasconcelos, cujus Avus Gundisalvus Mendez de Vasconcelos fuit Maximus Præfectus arcis Aquarum Flaviarum, vulgò *Alcayde mayor de Chaves*. Lineas alias Regales & nobilissimas videtis apud Poetæ Consanguineos.

Prima ætate, Matritum Hispaniæ Metropolitim Botelhus commigravit. Apparuit ibi strenuitas Lusitani Ingenii; nam Literis deditus haud multo tempore in quolibet disciplinarum genere sese præstantissimum exhibuit. Sed præcipuè in Poeseos facultate; quæ illi (non parum ad id conferente morum indole generosissima) tam fideles amicos, quam Meccenates amplissimos conciliavit. Inter quos *Joannem Thomam Enriquez de Cabrera*

brera, Maris Præfectum, vulgò *Grande Almirante de Castilla*, nec non & *Antonium Martinum de Toledo*, *Albæ Ducem* & pariter *Joachimum Ponce de Leon* & *Lamcastre*, *Ducem Arcobrice*.

Matriti vixit Poeta, donec Lusitaniam inter & Castellam bello ingruente, in patriam rediit. Quò etiam paucis post diebus pervenit Joannes Thomas Enriquez de Cabrera; qui Ulyssiponem (nam Caroli partes fovebat) illac pergens, invisit Patrem Botelhi, perhonorificæ consalutationis gratia. Audi verba quæ suo coram comitatu, & oppidi præcipuis, Authoris Patrem alloquens Præfectus Maris protulit; *Ulyssiponem hac iter faciens, ultra progredi nolui, quin prius domum cernerem & colerem, in qua maximum Ingenium Botelhus in lucem editus est*. Hinc Joannes Thomas, cumque illo Poeta noster Ulyssiponem petiere. Deinde aliquo tempore interjecto, Carolum qui postea Germaniæ fuit Imperator, & tunc Hispaniæ Rex dicebatur, & Petrum Lusitaniæ Regem ad exercitum contendentem, Hispanus Maris Præfectus, & Poeta noster comitati sunt.

Ubi ad exercitum, qui in Regione, quæ *Beira* dicitur, castra fecerat, pervenire, jussit Rex Petrus ad fluvium Aguedam castra movere. Quò ubi ventum est, Ductores agmen explicare, cum hostibus, qui transitum occupaverant, si Rex ad ulteriorem ripam transgredi jussidet, pugnaturi. Botelhus, quamvis miles non erat, arma tamen capellens, cum cæteris (si fortè pugnaretur) contra hostes iterit. Hoc tempore supremus Ductor Castellani exercitus murales machinas in Lusita-

hos exerceri iussit. Cumque ferreus globus prope Botellum cecidisset, & illum globi impulsu terra in altum profiliens pulvere conspersisset, Tribunus militum Poetam rogavit ut in tutiorem locum se transferret, nec tanto periculo subiacere vellet. Poeta pro bona erga se voluntate Tribuno gratias egit, locum tamen non mutavit. Postea Rex Lusitanus transitu desistens, iussit alio castra movere. Et ipse (Botelho & aliis comitantibus) Ulyssiponem profectus est.

Mortuo Petro secundo, Joannes Quintus, Petri filius & in regnis successor, Poetam Christi militari insigni decoravit; assignato congruo censu in commendato *Divi Petri de Belgosinbo*. Hæc sunt aliqua ex verbis, quæ in Regali diplomate continentur: *Attendentes, Franciscum Botelho de Morães & Vasconcelos composuisse Regis Alphonfi Poema, nobis dicatum, simulque scientes, esse de præcipua Nobilitate Transmontanae Regionis, &c.*

Desiderabat Poeta plures terras videre. Ideoque Ulyssipone navem conscendit, Romam navigaturus. Ubi Romam tenuit, in Collegio Congregationis Missionis hospes, seu, ut illi dicunt, convictor, commoratus est. Familiaritatem habuit cum Principibus Civitatis, quibus tum morum generositate, tum doctrina, & suavi eloquio gratus fuit.

Arcades (sunt hi celebres illius Civitatis Academici) Botellum in eorum numerum adducere tentarunt. Eo tempore Arcades erant inter se discordes. Ideoque Poeta illorum societatem inire renuit. Et respondit illud ipsum quod Cæsari
Mas-

Masilienses; nempe hos Lucani versus:

Accipe devotas externa in prelia dextras.

At si funestas acies, si dira paratis

Prælia discordes, lacrymas civilibus armis

Secretumque damus. Trætentur vulnera nulla

Sacra manu. Si Calicolis furor arma dedisset,

Non tamen auderet Pietas Humana vel armis,

Vel votis prodesse Jovi.

Postquam Romæ aliquot annos egerat, literas accepit, quibus nuntiabatur, illius Patrem morti occubuisse. Hac de causa in patriam profectus est, animo Romam & ad idem Collegium revertendi, simulac ad res legatas manum mitteret. Ipse legi Rectoris Collegii permissum in scriptis; in quo, postquam dictum est, Botellum Collegio exire animo redeundi, hæc sequuntur: *In quo libentissimè admittetur, attento, quod ibidem, laudabiliter vivendo, cunctis morum probitate, animi pietate, cæterisque virtutibus exemplo præluxit.*

Ob aliqua tandem obstacula, Lusitania excedere non potuit. Immo in Ulyssiponem concessit. Sed cum (ut noster ait) *Virtuti umbra sit invidia*, ibi Poetæ nostro æmuli non defuerunt; qui, quoniam famæ ingenii obstare non poterant, quomodo illius personæ nocerent, animo impense volutarunt. Ea tempestate erat Ulyssipone quidam Homo, qui cujusvis characteres mira similitudine imitabatur. Hic ergo quæ Poetæ literis assimilarentur, literas inscripsit, quibus Poetæ æmuli illum perdere tentarunt. Poeta quamvis ex calumnia liber evasit, vitam tamen inter invidiosos Homines non agendam putavit. In Turrem de monte

te curvo tranquillitatis ergo se recepit. Nec opus
 pidum, sed villam incoluit, quam morte Patris
 in hereditate habuerat; in eaque vixit; donec
 Salmanticam, ut *Alphonsi* Poema typis mandaret,
 iter fecit. Et cum illi Civitas placuisset, in ea se-
 nectutem agere constituit. Ubi a Proceribus, &
 Viris doctissimis consalutatus, tandem Regalis Ma-
 triti Academiae (Academicis ita poscentibus) factus
 est Academicus. Et Salmanticae robustus vi-
 vit anno Domini millesimo septingentesimo qua-
 dragesimo primo.

Composuit Botelhus, Hispana lingua, duo
 magna Poemata epica; unum de *Rege Alphonso*,
Lusitani Regni Conditore, alterum de *Novo Orbe*.
 Composuit etiam, soluta oratione, & Hispana lin-
 gua, *Satyricon*, seu *jocosam Historiam de anili fa-
 bella Speluncarum Salmanticensium*. Postremo in lu-
 cem edidit hunc *Latinum Librum Satyrarum*. In
 quibus utrum veteres Satyricos excellat? consule
Doctorem Joannem Gonzalez de Dios, virum erudi-
 tissimum, in *praefatione ad Satyrarum Notas*.

EL IMPRESSOR A LOS LECTORES.

LEGARON à mi mano estas Satyras;
 correctas por su Author; i pidién-
 domelas de varias partes algunos Curiosos,

me

me resolví à imprimirlas por mi cuenta.
 Ya me había dado *Don Martin Thomé de
 las Nèves* el papel Latino que puse aqui des-
 pues de las Notas. Tambien me había conf-
 tado que el mui docto Jesuíta *el Reveren-
 disimo Lorenzo Patricio*, primer Maestro de
 Rhetórica en su Colegio de Coimbra, es-
 cribió en nombre suyo, i en nombre de
 su Colegio, una Carta Latina de aplausos
 al Caballero Don Francisco Botelho. Hice
 diligencia para coger esta Carta: mas no
 pude conseguirla. Dícenme que Don Fran-
 cisco la quiere imprimir quando sea él
 quien haga la impressión. Por ahora tu-
 ve por conveniente declarar estos moti-
 vos, para hacer notorias mis aplicaciones
 en dar gusto al publico. Y espero que los
 Eruditos me lo agradecerán.